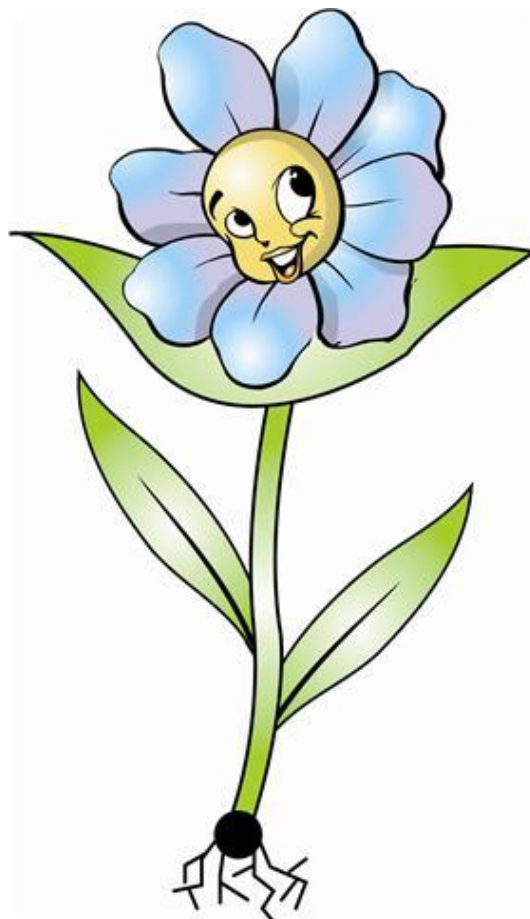

Kandidatafhandling

Retvisende CSR Rapportering

Udarbejdet af:

Jannet Schrøder Christensen
Cand.merc.aud.-studiet
Institut for Regnskab og Revision
Copenhagen Business School 2010
Vejleder: Jens Frederiksen
Afleveringsdato: 22.04.2010
Antal anslag: 179.362
Antal normalsider: 78,84 á 2.275 anslag

Summary

The thesis treats a theoretical analysis of the suitability of the IASB Conceptual Framework and the Danish Company Accounts Act in relation to obtaining a true and fair view of the CSR reports of the companies listed on the Copenhagen Stock Exchange as well as proposals for improvement, including suggestions for building up a true and fair CSR reporting. The thesis is bounded to the statutory CSR reporting.

In order to obtain a true and fair view of the CSR reporting the suitability of the IASB Conceptual Framework and the Danish Company Accounts Act is evaluated in relation to seven measurable attributes defined by the candidate. The measurable attributes are developed on the basis of how financial information obtains a true and fair view in the annual accounts. Measurable attributes are developed for each element forming part of a fair and true view of the Conceptual Framework. These elements consist of the users of the financial statements and the four qualitative characteristics. The measurable attributes indicate what is needed in order to achieve the individual elements, thus giving the information a true and fair view.

The candidate assesses that the IASB Conceptual Framework is unsuitable in relation to achieving a true and fair view of the CSR reporting. This is mainly due to the fact that the Conceptual Framework is primarily aimed at financial information, and therefore, levels 3 to 4 of the Conceptual Framework do not function properly as CSR information.

Interacting with the Danish Company Accounts Act the IASB Conceptual Framework is an improvement of the starting point (the Conceptual Framework). However, the candidate still estimates that it is unsuitable in order to achieve a true and fair view of the CSR reporting.

The interaction between the Danish Company Accounts Act and the IASB Conceptual Framework is an improvement, as the Danish Company Accounts Act – contrary to the Conceptual Framework – includes provisions for non-financial information. The legislation is an improvement with regard to relevance assessment and ensuring understanding of the reporting. This is due to the fact that the estimate of relevance is limited by the statement being considered part of the management report and for the same reason the assumptions of the Conceptual Framework become suitable. However,

the legislation still shows signs of weakness with regard to relevance assessment, but particularly in relation to the reliability and comparability of the qualitative characteristics. This is mainly due to lack of specific requirements of contents as well as recognition and measurement criteria.

The Danish Company Accounts Act, section 99a (7), makes it possible to report on social responsibility according to the UN Global Compact rules of Communication on Progress. If this option is chosen, the other rules of the Danish Company Accounts Act will be revoked, and the Communication on Progress must follow the UN Global Compact rules. The candidate assesses that the Communication on Progress is unsuitable with regard to achieving a true and fair view of CSR information. The definition of the user of financial statements in the Communication on Progress is wide, and there are no specific requirements of contents or recognition and measurement criteria.

Possible measurements for improvement of the legislation are assessed based on the first analysis. Several international standards may potentially improve the legal framework in order to achieve a true and fair view of the CSR reporting. The candidate points out the Global Reporting Initiative, the IASE3000 and the AA1000 series.

In the analysis the international standards are compared with cost benefit consideration of the Conceptual Framework. In this perspective, the candidate concludes that it is unrealistic to have a statutory requirement that requires accession to the Global Reporting Initiative and the AA1000 series, including verification through AA1000AS or IASE3000. The argument is that the users and their needs for CSR information will differ among the individual companies. Comprehensive reporting will be suitable for some companies whereas it will not be relevant for other companies. The candidate suggests that an amendment to the act should be made which stipulates that the information that companies choose to include in their statutory CSR reporting must be made according to the guidelines of the Global Reporting Initiative.

In the final partial analysis of the thesis, the candidate presents three solution models for creating a true and fair CSR reporting. These models are based on research in literature of three possible motives that companies may have for making CSR reports.

Del 1: INDLEDENDE DEL	7
1.1 Genstandsfelt	7
1.2 Problemformulering	9
1.2.1 IASB's Begrebsramme og Årsregnskabsloven	9
1.2.2 Tiltag til forbedring af lovgivningen af CSR rapportering	10
1.2.3 Løsningsmodel til opbygning af retvisende CSR rapportering	10
1.3 Struktur, afgrænsning, definitioner og målgruppe	11
1.3.1 Struktur	11
1.3.2 Afgrænsning	12
1.3.3 Definitioner	13
1.3.4 Målgruppe	13
1.4 Metodologi	15
1.5 Kildekritik	18
DEL 2: Begrebsrammens og Årsregnskabslovens hensigtsmæssighed	19
2.1 Formål og struktur	19
2.1.1 Formål	19
2.1.2 Struktur	19
2.2 Teoriafsnit - IASB's Begrebsramme	20
2.2.1 Begrebsrammens retvisende billede	20
2.2.2 Grundlæggende forudsætninger	21
2.2.3 Cost-benefit betragtning	21
2.2.4 Væsentlighed	21
2.2.5 Niveau 1: Brugernes informationsbehov	21
2.2.6 Niveau 2: Kvalitative egenskaber	22
2.2.7 IASB's Begrebsramme for ledelsesberetninger	23
2.3 Opstilling af måleattributter for det retvisende billede	25

2.3.1 Regnskabsbrugere til årsregnskabet	25
2.3.2 Relevant information til årsregnskabet	25
2.3.3 Pålideligheden af information i årsregnskabet	26
2.3.4 Forståelighed af information i årsregnskabet	27
2.3.5 Sammenlignelighed af information i årsregnskabet	28
2.4 Analyse – Begrebsrammens hensigtsmæssighed	29
2.4.1 Formål og struktur	29
2.4.2 Definition af regnskabsbrugere.....	30
2.4.3 Regnskabsbrugernes informationsbehov	33
2.4.4 Imødekommelse af de kvalitative egenskaber	35
2.4.5 Opsummering	37
2.5 Teoriafsnit – Årsregnskabslovens bestemmelser om redegørelse for samfundsansvar	39
2.5.1 Omfattede virksomheder	39
2.5.2 Definition af samfundsansvar	39
2.5.3 Regnskabsbrugere til redegørelsen	39
2.5.4 Redegørelsens indhold.....	40
2.5.5 Placering af redegørelsen.....	40
2.5.6 Undtagelse – Fremskridtsrapport.....	41
2.6 Analyse - Årsregnskabslovens hensigtsmæssighed	42
2.6.1 Formål og struktur	42
2.6.2 Grundlaget for redegørelsens retvisende billede	43
2.6.3 Ledelsesberetningen og det retvisende billede	43
2.6.4 Regnskabsbrugerne og de kvalitative egenskaber	44
2.6.5 Regnskabsbrugerne.....	44
2.6.6 De kvalitative egenskaber.....	45
2.6.7 Præsentationsform	48

2.6.8 Opsummering	51
2.7 Teoriafsnit - UN Global Compact	52
2.7.1 Overblik - UN Global Compact og dets principper	52
2.7.2 Global Compacts ledelsesstruktur	52
2.7.3 Grundlaget for Communications On Progress	52
2.7.4 Udarbejdelse af Fremskridtsrapport	54
2.8 Analyse – Fremskridtsrapportens hensigtsmæssighed	55
2.8.1 Formål og struktur	55
2.8.2 Grundlaget for Fremskridtsrapporten	56
2.8.3 Regnskabsbrugerne	57
2.8.4 De kvalitative egenskaber	57
2.8.5 General Reporting Initiatives	61
2.8.6 Opsummering	61
2.9 Opsummering – Begrebsrammen og Årsregnskabslovens hensigtsmæssighed	62
DEL 3: TILTAG TIL FORBEDERING AF LOVGIVNING	67
3.1 Introduktion	67
3.2 Novo Nordisk A/S	68
3.3 Måleattribut 2 – Definition af regnskabsbrugerne	69
3.4 Måleattribut 4 – Konkret defineret krav til indhold	74
3.5 Måleattribut 5 – Retningslinjer for indregning og måling af indhold	78
3.6 Måleattribut 6 – Definition af forudsætninger hos regnskabsbrugere	81
3.7 Måleattribut 7 – Retningslinjer for klassifikation og præsentation af information	82
3.8 Væsentlighed og Cost-benefit betragtning	83
3.9 Opsummering Del 3	85
DEL 4: FORSLAG TIL OPBYGNING OG KONKLUSION	86
4.1 Introduktion	86

4.2 Forslag 1 – Tilfredsstillelse af investorer der ikke lægger vægt på CSR information	89
4.3 Forslag 2 – Tilfredsstillelse af investorer der lægger vægt på CSR information	92
4.4 Forslag 3 - At være en bæredygtig virksomhed	94
4.6 Konklusion	97
4.6.1 IASB's Begrebsramme og Årsregnskabsloven	97
4.6.2 Tiltag til forbedring af lovgivningen	99
4.6.3 Løsningsmodel til opbygning af retvisende CSR rapportering	99
Perspektivering.....	101
Perspektivering – Litteraturen	101
Perspektivering – Fremtiden	101
Litteraturliste	103
Bilag 1: IASB's Begrebsrammes syv definerede regnskabsbrugere:	106
Bilag 2: Erhvervs og Selskabsstyrelsens beskrivelse af interessenter til CSR information.....	108
Bilag 3: Global Compacts 10 principper.....	110
Bilag 4: AA1000SES – illustration af cyklus ved interessentdialog	111
Bilag 5: AA1000SES metoder til interessentdialog.....	112

Del 1: INDLEDENDE DEL

1.1 Genstandsfelt

Med virkning fra regnskabsåret 2009 skal store virksomheder i regnskabsklasse C og virksomheder i regnskabsklasse D redegøre for virksomhedens samfundsansvar i ledelsesberetningen.¹ Med udgangspunkt i danske børsnoterede selskaber, skal disse selskaber aflægge regnskab efter IFRS og er underlagt IASB's Begrebsramme.² IASB's Begrebsramme er rettet mod rapportering af finansiel information. Konvergensprojektet konkluderer, at Begrebsrammen bør omhandle finansiel rapportering som helhed, herunder både årsregnskabet og beretningsinformation, men at den primært er rettet mod årsregnskabet, og at beretningsinformation først vil blive inddraget på et senere tidspunkt.³ Begrebsrammen fungerer som overordnet referenceramme som regnskabsaflæggelsen kan falde tilbage på, når det tekniske regelsæt ikke er fyldestgørende.

Ikke-finansiel information, herunder CSR rapportering, har de senere år vundet større og større indpas i den samlede rapportering, og bliver i stigende grad benyttet til værdiansættelse af virksomheder. Det er derfor essentielt, at denne information giver et retvisende billede.

Denne indgangsvinkel udgør afhandlingen genstandsfelt. For at virksomhederne skal have mulighed for at sikre, at deres rapportering af samfundsansvar udviser et retvisende billede, er det nødvendigt med nogle klare retningslinjer for denne rapportering. Idet Begrebsrammen er rettet mod finansiel information, er det oplagt at sætte spørgsmålstejn ved, om Begrebsrammen dækker virksomhedernes behov for retningslinjer, så et retvisende billede af CSR rapportering kan sikres. Endvidere er der fokus på Årsregnskabslovens bestemmelser for CSR rapportering, der træder i kraft for danske børsnoterede selskaber, idet IFRS's tekniske regelsæt er tavs herom.

Årsregnskabslovens § 99a, stk. 7 giver virksomhederne mulighed for, at rapportere om deres samfundsansvar efter UN Global Compacts bestemmelser for Fremskridtsrapporter i stedet for at følge lovkravet i § 99a, stk. 1 og 2. Dette alternativ skal medtages i vurderingen af lovkravets imødekommelse af det retvisende billede.

¹ Årsregnskabsloven § 99a stk. 1.

² "Årsrapport efter internationale standarder – fra dansk praksis til IFRS" – side 39 ø.

³ "Finansiel rapportering – teori og regulering" side 179 ø.

Det samlede lovgrundlag vurderes i relation til imødekommelsen af det retvisende billede og mulige tiltag til forbedringen af loven vurderes, ligesom løsningsmodeller til opbygning af retvisende rapportering opstilles.

1.2 Problemformulering

En teoretisk analyse af Begrebsrammens, herunder Årsregnskabslovens, hensigtsmæssighed i relation til at sikre et retvisende billede af danske børsnoterede selskabers CSR rapportering, samt forslag til forbedring heraf, herunder forslag til opbygning af retvisende rapportering.

1.2.1 IASB's Begrebsramme og Årsregnskabsloven

IASB's Begrebsramme

Er Begrebsrammen hensigtsmæssig i forhold til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering?

Begrebsrammen - regnskabsbrugernes informationsbehov

- Hvilke regnskabsbrugere definerer Begrebsrammen?
- Er regnskabsbrugere til CSR rapportering dækket af Begrebsrammens definerede regnskabsbrugere?
- Hvad er regnskabsbrugernes informationsbehov for CSR information?

Begrebsrammen - kvalitative egenskaber

- Hvilke kvalitative egenskaber definerer Begrebsrammen?
- Understøtter Begrebsrammen CSR information i at opfylder de kvalitative egenskaber?

Årsregnskabsloven – med undtagelse af § 99a, stk. 7

Er Årsregnskabsloven hensigtsmæssig i forhold til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering?

- Hvilke krav stiller Årsregnskabsloven til CSR rapportering?
- Hvilke regnskabsbrugere til CSR rapportering definerer Årsregnskabsloven og er denne definition hensigtsmæssig?

- Understøtter Årsregnskabsloven i samspil med Begrebsrammen CSR information i at opfylde de kvalitative egenskaber?

Årsregnskabsloven - § 99a, stk. 7

Er udarbejdelse af en Fremskridtsrapport efter UN Global Compacts bestemmelser hensigtsmæssig i forhold til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering?

- Hvilke krav stiller UN Global Compact til Fremskridtsrapporten?
- Hvilke regnskabsbrugere til CSR rapportering definerer Fremskridtsrapporten?
- Er regnskabsbrugerne til CSR rapportering dækket af Fremskridtsrapportens definerede regnskabsbrugere og er definitionen af regnskabsbrugere hensigtsmæssig?
- Understøtter Fremskridtsrapportens CSR information i at opfylde de kvalitative egenskaber?

1.2.2 Tiltag til forbedring af lovgivningen af CSR rapportering

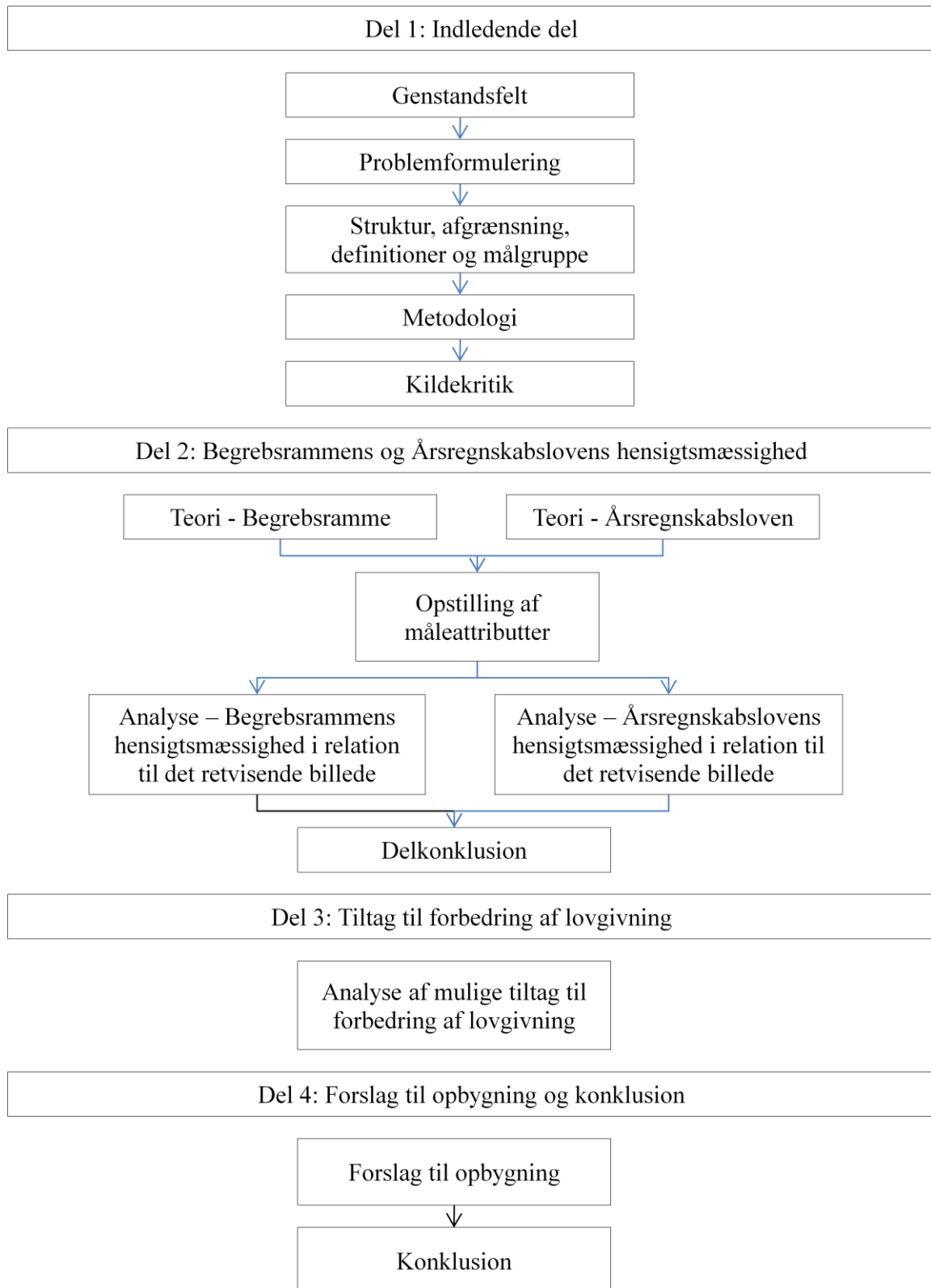
- Hvilke tiltag har potentiale til at forbedre lovgrundlagets krav i relation til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering?
- Er tiltagene realistiske i relation til en nytte-omkostningsbetragtning?

1.2.3 Løsningsmodel til opbygning af retvisende CSR rapportering

- Hvordan kan danske børsnoterede selskaber gribe deres CSR rapportering an, for at opnå et retvisende billede af CSR rapportering?

1.3 Struktur, afgrænsning, definitioner og målgruppe

1.3.1 Struktur

Genstandsfeltet bearbejdes i 4 dele. Første del er indledende. Anden del består af en kritisk stillingtagen til Begrebsrammen, herunder Årsregnskabsloven, i relation til det retvisende billede af CSR rapportering. Tredje del består af en analyse af tiltag, der kan forbedre nuværende lovgivning i forhold til at imødekomme det retvisende billede af CSR rapportering, og i fjerde afsnit fremlægges der forslag til opbygning af retvisende rapportering ud fra resultaterne af delanalyse 1, 2 og 3.

1.3.2 Afgrænsning

Afhandlingen omhandler den lovpligtige rapportering, der er afgrænset fra frivillig rapportering.

Afhandlingen afgrænses til at omhandle danske børsnoterede selskaber, med udgangspunkt i IASB's Begrebsramme og Årsregnskabslovens bestemmelser. Der fokuseres på Begrebsrammens bestemmelser om regnskabsbrugernes informationsbehov og de kvalitative egenskaber, idet disse punkter uddyber indholdet af det retvisende billede. IASB's udkast til en begrebsramme for ledelsesberetninger omtales kun kort, da den ikke differentierer sig fra Begrebsramme i relation til det retvisende billede.

Jf. Årsregnskabslovens § 99a, stk. 7 er det muligt, at opfylde lovkravet ved at tilslutte sig UN Global Compact eller FNs Principles for Responsible Investment. Nærværende afhandling afgrænses til kun at omhandle UN Global Compact, idet den vurderes at dække flest virksomheder, og fordi standarderne ligger tæt op af hinanden.

I analyse af Årsregnskabsloven er der fokus på § 99a samt bestemmelser om beretningsinformation. Erhvervs & Selskabsstyrelsens vejledning til rapportering om samfundsansvar medtages i vurderingen af Årsregnskabslovens bestemmelser.

Internationale anerkendte standarder danner grundlag for vurdering af fremtidig forbedring af nuværende lovgivning samt inspiration fra faktisk CSR rapport. Forslag til forbedring af lovgivning inddrager kun de internationale standarder, der er vurderet til at være de mest hensigtsmæssige.

Afhandlingen er i hovedtræk skrevet i perioden før 31.12.2009, med undtagelse af analysen af Novo Nordisk Årsrapport fra 2009. Anvendt litteratur er derfor hovedsageligt før denne dato.

Der afgrænses fra tekniske detaljer i bekendtgørelser omkring CSR rapportering, idet dette vurderes uvæsentligt i forhold til afhandlingens genstandsfelt, at opnå en generel konklusion om lovreguleringens hensigtsmæssighed.

1.3.3 Definitioner

CSR Rapportering/redegørelse: Der henledes til den CSR rapportering, der er lovpligtig jf. Årsregnskabslovens § 99a.

Begrebsrammen: Der henvises til IFRS's Begrebsramme fra april 1989.

Finansiell information: Der henvises til information i det finansielle årsregnskab.

Retvisende billede/retvisende redegørelse: Den henvises til IASB's definition af et retvisende billede i Begrebsrammens niveau 1 og 2, der sidestilles med Årsregnskabslovens § 11.⁴ Begreberne retvisende billede og retvisende redegørelse sidestilles i afhandlingen, hvilket tillige er gældende i Årsregnskabsloven. Uddybning heraf i afsnit 2.6.3. Retvisende billede benyttes kontinuerligt gennem afhandlingen med undtagelse af situationer, hvor der henledes til lovtekst, der anvender begrebet retvisende redegørelse.

Samfundsansvar: Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 beskriver samfundsansvar ud fra elementerne menneskerettigheder, sociale forhold, miljø og klimamæssige forhold, samt bekæmpelse af korruption i virksomhedernes forretningsstrategi. Afgrænsningen af elementer følger UN Global Compacts beskrivelser af elementerne (bilag 3). Dette er vurderet hensigtsmæssigt, da anerkendte retningslinjer som General Reporting Initiatives og UN Global Compact ligger til grund for tilblivelsen af Årsregnskabslovens bestemmelser for redegørelse for samfundsansvar.⁵

1.3.4 Målgruppe

Virksomheder der ønsker at imødekomme det retvisende billede i deres rapportering om samfundsansvar, samt investorer og andre interessenter, der benytter rapportering om

⁴ "Finansiell rapportering – teori og regulering" - side 180 ø.

⁵ "Forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven. (Redegørelse for samfundsansvar i større virksomheder)" – pkt. 3.5

samfundsansvar i deres beslutningsproces. Endvidere kan lovgivende instanser finde klarhed om lovgivningens virke.

Afhandlingen er anvendelig for studerende og andre interessenter, der beskæftiger og interesserer sig for området.

1.4 Metodologi

Den metodiske tilgang til afhandlingen er deduktiv. Der er i afsnit 2.3 af kandidaten udviklet måleattributter for det retvisende billede af CSR information. Måleattributterne er udviklet på baggrund af, hvordan finansiell information i årsregnskabet opnår et retvisende billede, og der sker en tilslutningsform fra teori/regel til observation. Med udgangspunkt i Begrebsrammens og Årsregnskabslovens bestemmelser i forhold til finansiell information, udvikles måleattributter for hvordan det retvisende billede opnås.

Det finansielle retvisende billede benyttes som omdrejningspunkt, da beretningsinformation, trods Begrebsrammens målretning mod finansiell information, jf. konvergensprojektet tillige er underlagt Begrebsrammen.⁶ IASB har udarbejdet et udkast til en Begrebsramme for ledelsesberetningen, der endnu ikke er trådt i kraft. Udkastet differentierer sig ikke fra Begrebsrammens retvisende billede og sammenholdt med, at det er en vejledning, vurderes udkastet i nærværende afhandling ikke til at have betydning for problemløsningen. For uddybning af udkastet, se afsnit 2.2.10.

At det finansielle retvisende billede benyttes som omdrejningspunkt, understøttes endvidere af at begrebet *retvisende redegørelse* som benyttes for ledelsesberetningen sidestilles med begrebet *retvisende billede*, og tillige er underlagt Begrebsrammens retvisende billede. Uddybning heraf i afsnit 2.6.3.

Måleattributterne er opstillet på baggrund af, hvordan Begrebsrammen og Årsregnskabsloven sikrer et retvisende billede af finansiell information. Som perspektivering hertil, kunne måleattributterne i stedet være opstillet på baggrund af internationale anerkendte standarder, som eksempelvis Global Reporting Initiative eller UN Global Compact. Fordelen ville være, at disse internationale standarders primære fokus er CSR information i modsætning til Begrebsrammen og Årsregnskabsloven, hvis primære fokus er finansiell information. Begrundelsen for at tage udgangspunkt i Begrebsrammen og Årsregnskabsloven er at der tages udgangspunkt i de samme kilder, som den lovpligtige CSR information er underlagt (genstandsfeltet). Måleattributterne opstillet ud fra finansiell information, giver et billede af hvordan Begrebsrammens retvisende billede

⁶ ”Finansiell rapportering – teori og regulering” - side 179 ø.

kan opnå. Opstilles måleattributterne på baggrund af de nævnte internationale standarder, ville der ikke være vished om, at der kunne opstilles måleattributter, der sikrer det retvisende billede, da disse standarder ikke er målrettet det retvisende billede.

Indgangsvinklen til analysen er at måleattributterne for finansiel information er de samme som for ikke-finansiel information. Uanset om informationen er af kvalitativ eller kvantitativ karakter, er elementerne i det retvisende billede det samme. Der kan være forskellige metoder at opnå de enkelte måleattributter på, men målet og måleattributterne vil være de samme.

Afhandlingen er afgrænset til at omfatte danske børsnoterede selskaber. Dette valg har betydning for vurderingen af nytte/omkostningskriteriet i det retvisende billede. CSR information har ikke samme betydning for store klasse C-virksomheders og datterselskabers årsrapportering, som det har for børsnoterede selskaber. Det begrundes med at omfanget af investorer og interessenter fra henholdsvis en klasse C-virksomhed og et børsnoteret selskab er forskellig. Status som børsnoteret selskab øger omverdenens interesse og interessenternes behov for information pga. det bredere ejerskab og flere påvirkede interessenter. Endvidere vil CSR rapportering vedr. datterselskaber typisk være forbeholdt koncernregnskabet, og det vil også være koncernen som helhed, der vil blive draget til ansvar for håndteringen af CSR. Afgrænsning til børsnoterede selskaber har den betydning for afhandlingens konklusion, at CSR information vil blive tildelt større betydning for regnskabsbrugerne end tilfældet ville være, hvis der var tale om klasse C-virksomheder. Det betyder at vurdering af nytte/omkostningskriteriet ville være anderledes, hvis der ikke var afgrænset til børsnoterede selskaber.

Grunden til at valget er faldet på børsnoterede selskaber, er at det er her analysen vil opnå størst nytteværdi, idet det er disse virksomheder, der vil være størst interesse for i omverden, jf. ovenstående argumenter.

Gennem afhandlingen omtales børsnoterede selskaber generelt. Relevansen af CSR information er grundet den brede definition afhængig af den enkelte virksomhed. Der vil derfor løbende gennem afhandlingen være situationer, hvor det ville være relevant at tage udgangspunkt i den enkelte virksomhed. Der er afgrænset herfra grundet afhandlingens formål, der søger at slutte en konklusion om CSR rapportering generelt. Betydningen af heterogeniteten i den enkelte virksomheds behov,

omtales i forbindelse med nytte/omkostningsbetragtningen i afsnit 3.8. Metodevalget får betydning for afhandlingens anvendelighed. Afhandlingen vil kunne benyttes generelt af alle med interesse for genstandsfeltet, men er ikke specifikt rettet mod én type virksomhed eller branche.

Afhandlingens del 3 giver forslag til forbedring af lovgivningen, og er udarbejdet på baggrund af internationale anerkendte standarder rettet mod CSR information, samt med inspiration fra Novo Nordisk A/S årsrapport 2009. Formålet med analysen af forbedringer til lovgrundlaget er at opstille forslag til, hvordan mangler i lovgrundlaget kan forbedres, samt danne grundlag for at opstille en løsningsmodel (delafsnit 4), der søger den bedste mulige rapportering i relation til at opnå et retvisende billede af CSR information, og ikke den i praksis mest hensigtsmæssige løsning. Dette har betydning for valg af litteratur til vurdering af tiltag. Der er i afhandlingen taget udgangspunkt i de internationale standarder for CSR information, som er internationalt anerkendt og med stor tilslutning, samt fra Novo Nordisk A/S årsrapport 2009.

Novo Nordisk A/S' årsrapport for 2009 er anvendt som inspirationskilde, da Novo Nordisk A/S gennem flere år er kendt og anerkendt for at lave en bemærkelsesværdig CSR rapportering. Det understeges af at årsrapporten metodemæssigt kun kan benyttes som inspiration til mulige tiltag, og ikke som statistisk analyse, idet der i afhandlingen kun tages afsæt i én praktisk CSR rapport.

Løsningsmodellerne i del 4 opstilles ud fra tre scenarier. Opstilling af 3 løsningsmodeller frem for én er valgt, idet relevansen af CSR rapportering i høj grad afhænger af den enkelte virksomhed. De tre scenarier er opstillet ud fra hvilke motiver virksomheder generelt har for at udarbejde CSR rapportering. Denne indgangsvinkel har betydning for afhandlingens anvendelighed, idet det giver en mere målrettet løsningsmodel. Afhandlingen vil fortsat være generelt målrettet, men der gives tre overordnede valgmuligheder til opbygning.

Denne metodemæssige tilgang, der søger at udvikle en løsningsmodel for den bedste mulige rapportering i relation til det retvisende billede, betyder at afhandlingen primært har værdi for de læsere, der søger information om hvordan et retvisende billede af CSR information kan opnås. Læsere der ikke har dette primære fokus, vil stadig kunne finde inspiration til praktiske løsninger, da alle tiltag er af praktisk karakter, men blot ikke opstillet med det formål, at det skal være den bedste praktiske løsning.

1.5 Kildekritik

Afhandlingen er primært baseret på IASB's Begrebsramme, Årsregnskabsloven og UN Global Compacts bestemmelser. Begrebsrammen og Årsregnskabsloven vurderes alene og i samspil. Begge kilder er sammen med Erhvervs og Selskabsstyrelsens vejledning om samfundsansvar vurderet af høj reliabilitet, da de udstedes af uafhængige og respekteret lovgivende instanser.

UN Global Compact vurderes for sig selv, som et alternativ til lovgivningen. Der tages primært afsæt i "Global Compacts politik for Fremskridtsrapporter", "Global Compact' ledelsesmæssige Begrebsramme" og "Global Compacts publikation af vejledning til Fremskridtsrapporten". Sammenhængen og reliabiliteten af publikationer anses som høj, pga. overvågningsinstanser i Global Compacts ledelsesstruktur.

Herudover er der benyttet litteratur af mere subjektiv karakter i form af internetsider, artikler, faglitteratur og årsrapporter. Disse vurderes mindre objektive, da de kan være præget af skribentens holdninger. Disse kilder er derfor kun anvendt som supplerende materiale.

Til vurdering af tiltag der kan forbedre lovgivningen, er der benyttet internationale anerkendte standarder som Global Reporting Initiative, AA1000AS, AA1000SES og AA1000ApS.

DEL 2: Begrebsrammens og Årsregnskabslovens hensigtsmæssighed

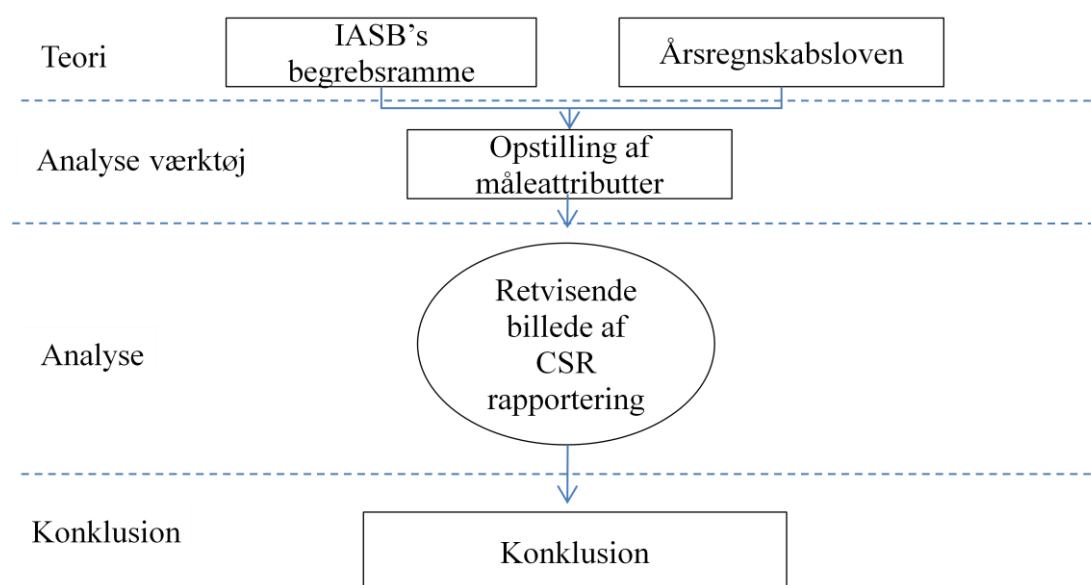
2.1 Formål og struktur

2.1.1 Formål

Formålet med afhandlingens del 2 er at redegøre for lovgivningen og Begrebsrammen danske børsnoterede selskabers CSR rapportering er underlagt, samt analysere lovkravets og Begrebsrammens imødekommelse af et retvisende billede af CSR rapportering.

2.1.2 Struktur

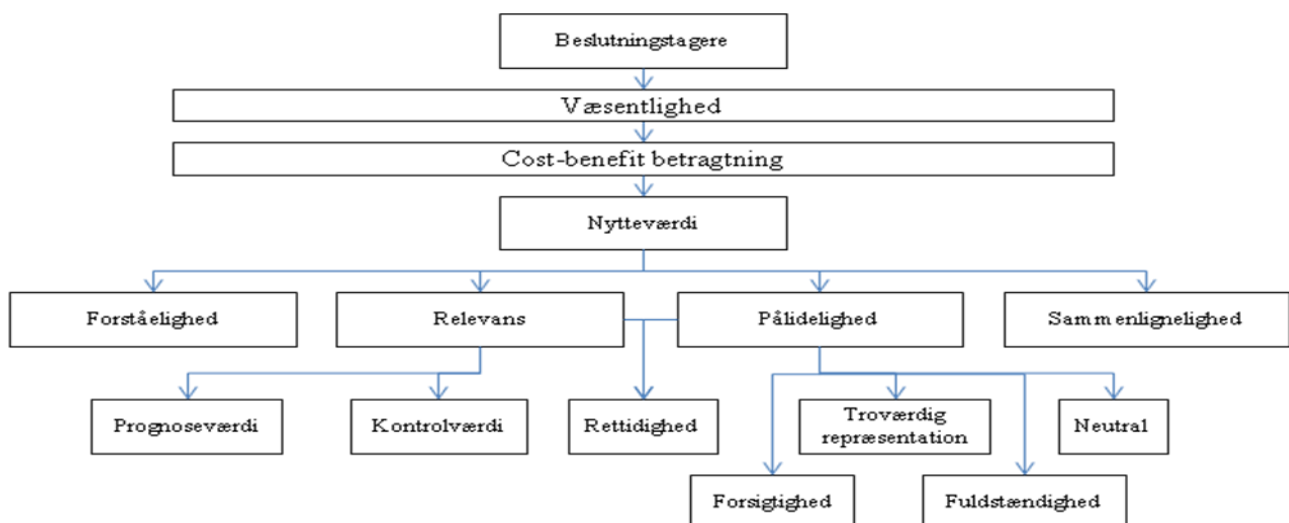
IASB's Begrebsramme klarlægges med fokus på den del af Begrebsrammen, der udgør indholdet af det retvisende billede; regnskabsbrugernes informationsbehov og de kvalitative egenskaber. Hensigtsmæssigheden af Begrebsrammen analyseres i forhold til imødekommelse af et retvisende billede af CSR rapportering. Dernæst redegøres for Årsregnskabslovens bestemmelser for CSR rapportering. Lovkravet analyseres i lighed med Begrebsrammen og i samspil hermed. Analysen af Begrebsrammen og Årsregnskabsloven foretages ud fra måleattributter i afsnit 2.3 udarbejdet af Kandidaten.

2.2 Teoriafsnit - IASB's Begrebsramme⁷

IASB's Begrebsramme fra april 1989 har til formål at give generelle retningslinjer for rapportering af finansiell information, således at regnskabsbrugere får størst mulig beslutningsnytte af informationen.⁸

FASB udviklede i 1978-85 Begrebsrammens generelle struktur, som er grundlaget for IASB's Begrebsramme i 1989. IASB's Begrebsramme er opbygget efter samme princip som FASB's Begrebsramme. Rammen består af 5 niveauer, hvoraf niveau 1 og 2 beskriver målsætningen med Begrebsrammen, mens niveau 3-5 beskriver Begrebsrammens målsystemer.⁹ Begrebsrammens niveau 1-2 består af brugernes informationsbehov og de kvalitative egenskaber, og udgør dermed rammen for det retvisende billede. Nedenstående er Begrebsrammens niveau 1 og 2 illustreret.

Kilde: Egen tilpasning med inspiration fra "Finansiell rapportering – teori og regulering" side 187.

2.2.1 Begrebsrammens retvisende billede

Begrebsrammen indeholder ikke direkte begrebet "et retvisende billede" som det er tilfældet i Årsregnskabslovens § 11. Niveau 1 og 2 i Begrebsrammen danner tilsammen målsætningen for

⁷ IASB's Begrebsramme pkt. 9 til pkt. 98.

⁸ "Finansiell rapportering – teori og regulering" - side 179 ø.

⁹ "Finansiell rapportering – teori og regulering" - side 179 n.

virksomhedens regnskabsproduktion og uddyber indholdet af det retvisende billede i Årsregnskabslovens § 11.¹⁰ IAS 1 præciserer at årsregnskabet skal give en ”fair præsentation”, hvilket automatisk opnås ved at benytte standarderne. Denne definition er blevet tillagt samme værdi som EU’s begreb ”et retvisende billede”.¹¹

2.2.2 Grundlæggende forudsætninger

IASB’s Begrebsramme har to grundlæggende forudsætninger:

Periodiseringsprincippet: Transaktioner og andre begivenheder skal indregnes, når de finder sted, og de skal registreres og præsenteres i de regnskabsår de vedrører.

Going Concern: Årsregnskabet skal udarbejdes ud fra den forudsætning om, at driften vil fortsætte i en overskuelig fremtid.

2.2.3 Cost-benefit betragtning

Nytteværdien af informationerne skal overstige omkostningerne ved fremskaffelse af informationerne, for at komme i betragtning til årsregnskabet. Vurdering af nytteværdien sker på baggrund af skøn, og det kan være svært at fastsætte på forhånd.

2.2.4 Væsentlighed

Information betragtes som væsentlig, hvis den har indflydelse på brugernes beslutning. Information er væsentlig såfremt udeladelse heraf eller fejl heri, kan have indflydelse på regnskabsbrugernes økonomiske beslutninger truffet på baggrund af årsregnskabet.

2.2.5 Niveau 1: Brugernes informationsbehov

Ifølge Begrebsrammen omfatter regnskabsbrugerne aktuelle og potentielle investorer, ansatte, långivere, leverandører og andre varekreditorer, kunder, offentlige myndigheder, samt offentligheden. Brugernes informationsbehov betragtes som heterogene. IASB’s Begrebsramme imødekommer denne problemstilling ved at fastsætte en betydelig fællesmængde, som består af investorerne. Begrebsrammen argumentere for denne fællesmængde med, at investorernes

¹⁰ ”Finansiel rapportering – teori og regulering” - side 180 ø

¹¹ ”Finansiel rapportering – teori og regulering” - side 194-195.

informationsbehov er så stort, at alle andre brugeres informationsbehov stort set vil blive dækket, såfremt investorenes informationsbehov er dækket.¹²

2.2.6 Niveau 2: Kvalitative egenskaber

IASB's Begrebsramme opstiller fire primære kvalitative egenskaber: Relevans, pålidelighed, forståelighed og sammenlignelighed. Disse egenskaber har til formål at sikre at årsregnskabs information er nyttigt for regnskabsbrugere. Nedenstående er en beskrivelse af IASB's definition af de fire kvalitative egenskaber.

Relevans

Information er relevant, når den øver indflydelse på brugernes økonomiske beslutning. Informationers prognosemæssige og kontrolmæssige værdi har betydning for informationers relevans. Såfremt regnskabsbrugere kan bruge informationer til at forudsige virksomhedens situation eller kontrollere tidligere antaget forudsætninger, vurderes informationen til at være relevant.

Rettighed er en faktor der påvirker relevans. Hvis der går for lang tid, inden informationer gives, kan de miste deres relevans.

Pålidelighed

Information betragtes som pålidelig, når den er fri for fejl og væsentlige mangler, og når regnskabsbrugeren kan stole på at informationen indeholder det, den angiver at indeholde, eller med rimelighed kan forventes at indeholde. For at information er pålideligt jf. Begrebsrammen, skal den være en troværdig repræsentation, samt neutral, forsigtig, fuldstændig og rettidig.

Troværdig repræsentation: For at information er pålideligt, skal den troværdigt beskrive de transaktioner og begivenheder, den angiver at indeholde eller forventes at indeholde.

Neutral: For at information er pålidelig, skal den være neutral og dermed fri fra påvirkninger.

Forsigtig: Ved forsigtighed forstås, at der udvises omhu ved fastsættelse af skøn.

¹² ”Finansiell rapportering – teori og regulering” - side 182 m.

Fuldstændighed: Information i årsregnskabet skal være fuldstændig vedr. væsentlighed og omkostninger for at være pålidelig.

Rettidighed: Oplysninger kan være yderst pålidelige, såfremt de først bliver fremlagt, når alle aspekter er fuldt belyst, men irrelevante hvis brugerne skulle have brugt oplysningerne tidligere. Der skal derfor ske afvejning mellem relevans og pålidelighed.

Forståelighed

For at information i årsregnskabet skal betragtes som nyttigt for regnskabsbrugere, skal den være forståelig. Oplysninger vedr. indviklede forhold og som har betydning for regnskabsbrugere i deres økonomiske beslutning, skal ikke undlades fordi de er vanskelige at læse. Det forudsættes, at regnskabsbrugere har et rimeligt kendskab til regnskabsvæsen, forretningsmæssige og økonomiske forhold, samt studerer informationen med omhu.

Sammenlignelighed

Information er nyttig, såfremt informationen er sammenlignelig. Regnskabsbrugere skal kunne sammenligne virksomheders årsregnskaber med tidligere år samt med andre virksomheders årsregnskaber. Oplysning om virksomhedens anvendte regnskabspraksis bidrager til at opnå sammenlignelighed.

2.2.7 IASB's Begrebsramme for ledelsesberetninger

IASB har i juni 2009 udsendt et udkast til en Begrebsramme for ledelsesberetninger til kommentarer. Begrebsrammen har ikke til formål at være et krav, men en vejledning. Vejledningen beskriver en Begrebsramme til udarbejdelse og præsentation af ledelsesberetningen, som skal understøtte ledelsen i at udforme, en beslutningsnyttig ledelsesberetning til støtte for årsregnskabet.¹³ IASB's indregning er begrænset til finansielle data i årsregnskabet i modsætning til Årsregnskabsloven som medtager ikke-finansielle data i en ledelsesberetning eller en supplerende beretning.¹⁴

¹³ http://www.deloitte.com/view/da_DK/dk/udgivelser/nyheder/ifrsregnskab/e7136e3607004210VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm

¹⁴ ”Finansiell rapportering – teori og regulering” - side 200 ø.

Begrebsrammen definerer investorer og långivere som de vigtigste regnskabsbruger i lighed med IASB's Begrebsramme.¹⁵

Udkastet definerer de samme krav til kvalitative egenskaber som IASB's Begrebsramme. For at information skal være nyttig, må informationen besidde egenskaberne relevans og pålidelig repræsentation. Kvaliteten forstærkes af egenskaberne sammenlignelighed, pålidelighed, rettidighed og forståelighed. Begrænsningerne i kvaliteten ligger i væsentligheden og en omkostning/nytteværdi betragtning.¹⁶

¹⁵ ”Explosure Draft – Management Commentary” pkt. 9

¹⁶ ”Explosure Draft – Management Commentary” pkt. 20

2.3 Opstilling af måleattributter for det retvisende billede

Til vurderingen af hensigtsmæssigheden af Begrebsrammen og Årsregnskabsloven i relation til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering, er der af kandidaten udarbejdet måleattributter for hvert element, der udgør Begrebsrammens retvisende billede. Måleattributterne indikerer, hvad der skal til, for at de enkelte elementer opnås, og informationen dermed opnår et retvisende billede. Elementer består af regnskabsbrugere og de 4 kvalitative egenskaber. Måleattributterne er opstillet på baggrund af hvordan, det er sikret at den finansielle information i årsregnskabet imødekommer de enkelte elementer i Begrebsrammens retvisende billede. Måleattributterne benyttes gennem hele analysen til at vurdere, hvor vidt Begrebsrammen og Årsregnskabsloven er hensigtsmæssig i forhold til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering.

2.3.1 Regnskabsbrugere til årsregnskabet

For at årsregnskabet skal give et retvisende billede, skal det målrettes brugernes informationsbehov, så regnskabsbrugernes beslutning træffes på et retvisende grundlag. Det er derfor vigtigt, at regnskabsbrugere er defineret. Begrebsrammen opstiller 7 regnskabsbrugere til det finansielle årsregnskab. Da de 7 regnskabsbrugeres informationsbehov er heterogent, har Begrebsrammen valgt at fastsætte en fællesmængde, der udgøres af investorerne.¹⁷ På den måde bliver relevansen af information til det finansielle årsregnskab målrettet, og imødekommelsen af et retvisende billede for disse regnskabsbrugere bliver mere håndgribeligt.

Måleattribut 1: Definition af regnskabsbrugere

Måleattribut 2: Homogenitet i regnskabsbrugernes informationsbehov

2.3.2 Relevant information til årsregnskabet

Regnskabsbrugernes informationsbehov er den overordnede måleattribut for, hvad der er relevant. Informationens prognosemæssige og kontrolmæssige værdi for regnskabsbrugere har betydning for, hvornår informationen er relevant. Måleattribut 1 og måleattribut 2 benyttes derfor også i vurderingen af relevans.

¹⁷ ”Finansiell rapportering – teori og regulering” - side 182 m.

Målsætningen med årsregnskabet er med til at indikere, hvad der er relevant for årsregnskabet. Målsætningen med årsregnskaber er at give information om virksomhedens finansielle stilling, indtjening og ændringer i den finansielle stilling.¹⁸ Det giver en indikation af, at information for at være relevant for årsregnskabet skal være af finansiell karakter.

Måleattribut 3: Klar definition af målsætningen for rapporteringen

En sidste indikator til hvad der er relevant for årsregnskabet, er selve kravet til indholdet. Begrebsrammens niveau 3 definerer årsregnskabets elementer til at være aktiver, forpligtelser, egenkapital, indtægter, omkostninger og totalindkomst.¹⁹ De definerede elementer giver en indikation af, hvad der skal med i årsregnskabet.

Måleattribut 4: Konkret defineret krav til indhold

2.3.3 Pålideligheden af information i årsregnskabet

Pålideligheden af information i årsregnskabet vurderes ud fra om informationen er en troværdig repræsentation, om den er neutral, forsigtig og fuldstændig, samt om den er rettidig.²⁰

Troværdig repræsentation

For at kunne vurdere om årsregnskabet er en troværdig repræsentation af den information, som den angiver at indeholde eller forventes at indeholde, kræver det nogle klare retningslinjer, for hvad årsregnskabet skal indeholde, samt krav til kvaliteten af denne information. Begrebsrammens niveau 3, der omhandler årsregnskabets elementer, sætter retningslinjer for hvad årsregnskabet skal indeholde. Begrebsrammens niveau 4 sætter retningslinjer for indregning af måling af årsregnskabets elementer med supplement fra IFRS's og Årsregnskabslovens tekniske regelsæt.²¹ Måleattribut 4 benyttes derfor også i vurderingen af om informationen giver en troværdig repræsentation. Endvidere benyttes måleattribut 5.

¹⁸ IASB's Begrebsramme – (F.12)

¹⁹ ”Finansiell rapportering – teori og regulering” - side 195-196.

²⁰ IASB's Begrebsramme – (F.43)

²¹ IASB's Begrebsramme – (F.82-98)

Måleattribut 5: Retningslinjer for indregning og måling af indhold

Neutraliteten

Neutraliteten af information i årsregnskabet sikres for finansiel information gennem Begrebsrammens definerede elementer i niveau 3 samt af retningslinjerne for indregning og måling. Retningslinjer for hvad og hvordan finansiel information indregnes i årsregnskabet, nedsætter risikoen for tendentiøse påvirkninger. Måleattribut 4 og måleattribut 5 benyttes.

Forsigtigheden

Forsigtigheden af information i årsregnskabet sikres gennem Begrebsrammens opstillede indregning og målingskriterier, samt IFRS's og Årsregnskabslovens tekniske regelsæt. Måleattribut 5 benyttes som indikator for forsigtigheden.

Fuldstændigheden

Fuldstændigheden af årsregnskabet vurderes gennem Begrebsrammens krav til indhold, der giver retningslinjer for, hvad der skal med i årsregnskabet. Måleattribut 4 benyttes til denne vurdering.

Rettidighed

Vurderingen af rettidigheden af information til årsregnskabet er en vurdering mellem relevans og pålidelighed. Først når informationen har en grad af relevans og kan vurderes pålideligt, kan informationen komme i betragtning til årsregnskabet. Informationens relevans og pålidelighed skal først vurderes, før rettidigheden af informationen kan vurderes. Der opstilles ingen måleattribut for rettidigheden, da vurderingen af om information er rettidigt er afhængigt af om relevansen og pålideligheden af informationen kan vurderes. Såfremt disse egenskaber kan vurderes, er det muligt at vurdere rettidigheden af informationen.

2.3.4 Forståelighed af information i årsregnskabet

Begrebsrammen opstiller nogle forudsætninger hos regnskabsbrugerne, der skal være til stede, for at årsregnskabet er forståeligt. Ved at forudsætte et rimeligt kendskab til regnskabsvæsen,

forretningsmæssige forhold og økonomiske forhold²² afgrænses vurderingsgrundlaget, og der sikres en ensrettet forståelse for årsregnskabet.

Måleattribut 6: Definition af forudsætninger hos regnskabsbrugere

2.3.5 Sammenlignelighed af information i årsregnskabet

Begrebsrammens krav til indhold, samt krav til indregning og måling, sikre sammen med retningslinjerne for klassificeringen, at årsregnskabet kan sammenlignes med tidligere år, og med andre virksomheders årsregnskaber, der er underlagt samme regelsæt. Måleattribut 4 og 5 benyttes til vurderingen af sammenligneligheden sammen med måleattribut 7.

Måleattribut 7: Retningslinjer for klassifikation og præsentation af information

²² IASB's Begrebsramme – (F.25)

2.4 Analyse – Begrebsrammens hensigtsmæssighed

2.4.1 Formål og struktur

Formål

Vurdering af Begrebsrammens hensigtsmæssighed i relation til et retvisende billede af CSR rapportering.

Begrebsrammen er primært rettet mod finansiell information, og det kan ud fra det perspektiv synes meningsløst at analysere hensigtsmæssigheden i forhold til CSR information. Begrebsramme er i midlertidig den grundlæggende ramme for rapportering, og det led man falder tilbage til, hvis intet andet står beskrevet. Idet det tekniske regelsæt for CSR rapportering er begrænset og uafprøvet, må det anses for essentielt at kende til Begrebsrammes styrker i forhold til rapporteringen.

Struktur

Begrebsrammens hensigtsmæssighed analyseres i forhold til, hvordan den understøtter CSR information i at opfylde de 7 måleattributter, og dermed sikre et retvisende billede af CSR rapportering.

I analysen af Begrebsrammens definerede regnskabsbrugere analyseres det om de definerede regnskabsbrugere har behov for CSR information, og om der er regnskabsbrugere, der har behov for CSR information, men som ikke er nævnt i Begrebsrammen. Videre analyseres homogeniteten af informationsbehovet hos de regnskabsbrugere, der har behov for CSR rapportering, for at vurdere hensigtsmæssigheden af Begrebsrammens definition af investorerne som primær regnskabsbruger.

I analysen af Begrebsrammens imødekommenhed af de kvalitative egenskaber for CSR rapportering, ses der på Begrebsrammen alene og der ses bort fra det tekniske regelsæt.

2.4.2 Definition af regnskabsbrugere

Begrebsrammen har en klar definition af regnskabsbrugere (måleattribut 1), men regnskabsbrugerne er primært rettet mod finansiell information. Før det vurderes at måleattribut 1 er opfyldt, må det analyseres om de definerede regnskabsbrugere er hensigtsmæssige i relation til CSR information.

Til denne vurdering benyttes 4 måleparametre. I Årsregnskabslovens § 99a stk. 1 beskrives virksomheders samfundsansvar ud fra parametrene: Menneskerettigheder, sociale forhold, miljø- og klimamæssige forhold samt bekæmpelse af korruption i deres forretningsstrategi. Definitionen af disse elementer anvendes, idet der i afhandlingen er fokus på den lovpligtige CSR rapportering. Definitionen af de 4 parametre kan ses i bilag 3.

I nedenstående skema er de 4 parametre sat i forhold til Begrebsrammens syv definerede regnskabsbrugere. Definitionerne af regnskabsbrugerne er beskrevet i bilag 1. I nedenstående skema er der givet eksempler på hvilke behov regnskabsbrugeren kan have for information om den enkelte faktor.

	Menneskerettigheder	Sociale forhold	Miljø/klima	Korruption
Investorer	Der er øget forventninger til at investorer foretager ansvarlige investeringer.	— —	— —	— —
	Jo mere ansvarlig virksomheden er, jo mindre risiko er der forbundet med den.	— —	— —	— —
	Set ud fra et langsigtet perspektiv, kan der ikke skabes økonomisk vækst uden en bæredygtig verden, da økonomisk vækst er afhængig af naturressourcer og menneskeheden.	— —	— —	— —
Ansatte	Ansatte kan finde prestige i at blive forbundet med en ansvarlig virksomhed.	— —	— —	— —

	Ansatte er interesseret i at vide om virksomheden overholder menneskerettigheder i forhold til dem selv og deres kollegaer.	Ansatte ønsker gode sociale forhold, herunder ansættelsesforhold. Ansatte ønsker beskæftigelse i lokalsamfundet.	Ansatte ønsker et godt miljø/klima i deres lokalsamfund.	Ansatte ønsker fair forretningsgange.
Långivere	Ud fra et langsigtet perspektiv er långivere ikke interesseret i at blive sat i forbindelse med virksomheder der ikke tager samfundsansvar. Risikoen ved udlån øges, jo større risikoen for dårligt omdømme hos låntageren er.	— — — —	— — — —	— — — —
Leverandører/ Kreditorer	Leverandører/kreditorer er interesseret i at blive sat i forbindelse med virksomheder, der tager samfundsansvar.	— —	— —	— —
Kunder	Kunder ønsker at støtte virksomheder der tager samfundsansvar. Kunder kan finde prestige i at blive forbundet med en bæredygtig virksomhed.	— — — —	— — — —	— — — —
Offentlige myndigheder	Offentlige myndigheder er interesseret i at støtte ansvarlige virksomheder.	— —	— —	— —

Offentligheden	Offentligheden er en bred definition. Mange mennesker i offentligheden sætter pris på ansvarlighed i erhvervslivet.	— —	— —	— —

Der kan argumenteres for, at alle syv regnskabsbrugere kan have behov for CSR information, og Begrebsrammens definerede regnskabsbrugere vurderes hensigtsmæssige i relation til CSR rapportering.

I vurderingen af om Begrebsrammen har undladt nogle regnskabsbrugere, der har behov for CSR information, tages der udgangspunkt i Ian Thomsen artikel "*Mapping the terrain of sustainability*". Artiklen er baseret på 700 artikler fra studier i 22 lande om bæredygtighed.²³ Jf. FNs rapport "*Vor fælles fremtid*" fra 1987 er bæredygtig udvikling en udvikling, der på samme tid tager hensyn til miljømæssige, sociale og økonomiske forhold²⁴. Da det ligger tæt op af definitionen på samfundsansvar, vurderes brugeren af denne litteratur til at være de samme som til CSR rapportering. I artiklen har forfatteren udarbejdet flere forskellige illustrative kort, som skal give overblik over den omfattende litteratur. Kortene illustrerer flere faktorer, der påvirker litteraturen, herunder en gren der udgør brugerne. I artiklen er nævnt 15 brugere: Aktivister, NGO'er, studerende, revisorer, aktionærer, interessenter, offentligheden, lovgivere, akademikere, økonomidirektøren, brancheforeninger, regeringen, analyseinstitutter, investorer og ansatte.²⁵

De enkelte brugere i artiklen kan alle placeres under en af de syv definerede regnskabsbrugere i Begrebsrammen. Interessenterne vedrører alle de syv regnskabsbrugere. Aktionærer og investorer er dækket af Begrebsrammens definition af investorer. Regeringen og lovgivere er dækket af Begrebsrammens definition af offentlige myndigheder. Ansatte hører under ansatte. Alle de øvrige 8 brugere er dækket af Begrebsrammens definition af offentligheden, da offentligheden pr.

²³ "Sustainability accounting and accountability" – side 19.

²⁴ http://regionaludvikling.regionsjaelland.dk/Baggrund/Documents/Den_Baeredygtige_Region.pdf

²⁵ "Sustainability accounting and accountability" – side 22.

definition betragtes som en ret, der tilkommer alle personer i et samfund.²⁶ Alle de i artiklen nævnte regnskabsbrugere kan placeres under Begrebsrammens syv definerede regnskabsbrugere, og Begrebsrammen dækker de regnskabsbrugere, der har behov for CSR rapportering.

2.4.3 Regnskabsbrugernes informationsbehov

Begrebsrammen definerer investorerne til at være den primære regnskabsbruger. Når investorernes behov er dækket, er de øvrige regnskabsbrugeres behov ligeledes dækket²⁷.

Investorernes informationsbehov for finansiell information vedrører jf. bilag 1 risikoen ved investeringen, muligheden for afkast ved investeringen, samt muligheden for udbytte. Afgives der information, så investorernes kan vurdere risikoen ved deres investering, samt muligheden for afkast, så er de øvrige interessenters behov stort set også dækket. Dette kan ses ud fra nedenstående skema. Der tages udgangspunkt i de enkelte regnskabsbrugeres definerede behov jf. Begrebsrammens definition i bilag 1.

Investorer	Risiko ved investering	Afkast af investering	Andet
Ansatte	Giver information om stabiliteten af jobbet.	Giver information om jobbet lønsomhed.	
Leverandører/kreditorer	Giver information om risikoen for at skyldige beløb ikke betales.	Giver information om muligheden for at beholde kunden.	
Långivere	Giver information om risikoen for at få udlånte penge tilbage.	Giver information om muligheden for flere renteindtægter gennem nye aktiviteter.	
Kunder	Giver information om risikoen for at miste produkt/leverandør.	Giver information om forsat mulig anvendelse af produkt/leverandør.	
Offentlige myndigheder	Giver information om risiko for fald i aktivitet, samt info til udarbejdelse af	Giver information om muligheden for øget aktivitet, samt	Information til udarbejdelse af lovgivning, statistikker mv. der ikke

²⁶ <http://www.leksikon.org/art.php?n=1936>

²⁷ ”Finansiell rapportering – teori og regulering” - side 182 m.

	lovgivning, statistikker mv.	information til udarbejdelse af lovgivning statistikker mv.	opnås gennem viden om risiko og afkast.
Offentligheden	Giver information om risiko for fald i lokaløkonomi, samfundsøkonomi mv.	Giver information om muligheden for støtte til samfundet.	

Skemaet viser en homogenitet i regnskabsbrugernes behov for finansiel information. Det gør det nemmere at opnå et retvisende billede, idet årsregnskabet kan udarbejdes ud fra en primær brugergruppe, der udgøres af investorerne.

Vurderingen af hensigtsmæssigheden af investorerne som fællesdefinition afhænger af, om investorernes behov for CSR rapportering kan afdække de øvrige regnskabsbrugeres behov for denne information på samme måde, som det er gældende ved finansiel information.

Alle fire parametre der indgår i definitionen af samfundsansvar, kan have relevans, når investorernes behov for information om risikoen ved deres investering, samt mulighed for afkast skal afdækkes. Hvis virksomheden ikke opfylder offentlighedens forventninger til de fire parametre, kan det udgøre en risiko for virksomheden, og dermed investorernes investering. Omvendt er det gældende ved muligheden for afkast. Det at en virksomhed tager samfundsansvar, kan være med til at skabe et positivt billede af virksomheden og dermed øget afkast. Virksomhedens omdømme i relation til samfundsansvar er en stor del af risiko- og afkastvurderingen, når det handler om CSR rapportering. Investorernes behov for information om virksomhedens samfundsansvar er derfor igen deres behov for at vurdere risikoen ved investeringen samt afkastmuligheden.

Der er en stor del af de øvrige regnskabsbrugeres informationsbehov, der kan dækkes gennem investorernes behov. De fleste interessenter har interesse i, at det går finansielt godt for virksomheden, idet det har betydning for deres egen succes. Der er i midlertidig nogle behov der er af ikke-finansiell karakter, der gør at investorernes behov ikke er dækkende. Ansatte vil udover lønsomheden være interesseret i arbejdsforhold, og kunder kan udover leverandørsikkerheden være interesseret i produktsikkerhed, miljøforhold mv. Dette er forhold der i sidste ende kan have

indflydelse på den finansielle status, men modsat sekundære interessenters behov, kræver det et vist omfang, før det har betydning for investorerne.

Litteraturen giver sammen konklusion om investorerne hensigtsmæssighed som fællesdefinition. Unerman, Bebbington og O'dwyer skriver: *"In the short term it might be possible to have economic growth, while damaging society and the environment. In the long term this is impossible. For example, businesses need a stable society in which to operate profitable"*²⁸. Den ikke-finansielle information vil have størst betydning på lang sigt, frem for på kort sigt. På kort sigt er det ikke nødvendigvis et krav at passe på naturen og menneskeheden, mens ødelæggelse heraf på lang sigt vil forhindre økonomisk vækst, da virksomheden er afhængig af disse ressourcer. Totalødelæggelse af naturen og menneskeheden som grundlag for økonomiske vækst, må for de fleste virksomheder anses som langt ud i fremtiden og som resultat af flere virksomheders erhverv. Jf. Årsregnskabslovens § 9 stk. 2 skal ledelsesberetningen indeholde en beskrivelse af de væsentlige risici og usikkerhedsfaktorer, som virksomheden står over for. En stor del af den information som de sekundære regnskabsbrugere kan have behov for, bliver ud fra et væsentlighedskriterium sorteret fra.

Samme konklusion opnås i perspektiv af legitimitetsteorien. En organisation er ifølge legitimitetsteorien først legitim, når den bliver dømt til at være det af offentligheden.²⁹ Kun i de tilfælde hvor investorerne som de eneste udgør offentligheden, vil investorerne som fællesmængde kunne betragtes som hensigtsmæssig.

2.4.4 Imødekommelse af de kvalitative egenskaber

Relevans

Investorerne som fællesdefinition gør at måleattribut 1 og 2 opfyldes, idet regnskabsbrugere er defineret og deres informationsbehov er homogent. Investorerne som fællesmængde er i midlertidig ikke hensigtsmæssig i relation til CSR information, idet regnskabsbrugernes informationsbehov er

²⁸ "Sustainability, Accounting and Accountability" - side 2 m.

²⁹ "Sustainability, Accounting and Accountability". - side 128 m.

heterogent og ikke dækkes af investorernes behov. Vurderingen af hvad der er relevant ud fra investorerne som primær bruger, vil afgrænse informationen markant.

Det samme er gældende med målsætningen. Der er i Begrebsrammen ikke en målsætning rettet mod CSR rapportering eller ikke-finansiell information generelt (måleattribut 3). CSR falder derfor ind under Begrebsrammens definerede målsætning for finansiell information, hvis der ses bort fra det tekniske regelsæt, der ikke omtales i dette scenarie. Idet denne målsætning udelukkende omhandler den finansielle stilling, indtjening og ændringerne heraf³⁰, kan den ikke anses for hensigtsmæssig i forhold til brugernes heterogene informationsbehov for CSR rapportering. Den kan dog findes hensigtsmæssig for investorerne. Vurderingen af hvad der er relevant, bliver igen afgrænset markant.

Den sidste måleattribut i forhold til relevans er konkret krav til indhold (måleattribut 4). Begrebsrammens niveau tre definerer elementerne i årsregnskabet. Alle poster i årsregnskabet skal indplaceres under et af de definerede elementer, og et årsregnskab må kun indeholde poster, der overholder definitionerne.³¹ Da CSR information er svær at placere under Begrebsrammens seks definerede elementer, er CSR information typisk ikke at finde i årsregnskabet. Relevansen er således let at vurdere, da CSR information ifølge Begrebsrammen oftest ingen relevans har for årsregnskabet. I forhold til en retvisende rapportering om samfundsansvar, må Begrebsrammens krav til indhold vurderes uhensigtsmæssig, da en stor del af rapporteringen udelukkes.

Pålidelighed

Begrebsrammen understøtter ikke vurderingen af om CSR rapporteringen er en troværdig repræsentation, idet Begrebsrammens krav til indhold ikke omfatter CSR information udover det, som er en del af de seks definerede elementer (måleattribut 4). Der er således ingen krav at holde vurderingen af om informationen indeholder det, den angiver at indeholde eller forventes at indeholde op imod. Det manglende konkrete krav til indhold har ligeledes betydning for vurderingen af om alt er med, og dermed vurderingen af om rapporteringen er fuldstændig.

Troværdig repræsentation, neutralitet og forsigtighed vurderes ud fra om der er retningslinjer for indregning og måling af indholdet (måleattribut 5). Begrebsrammens niveau 4 indeholder

³⁰ IASB's Begrebsramme - (F.12)

³¹ "Finansiell rapportering – teori og regulering" - side 195 m.

retningslinjer for indregning og måling af indholdet i årsregnskabet.³² Der er ingen krav rettet mod indregning og måling af CSR information. Opfylder et aktiv ikke indregningskriterierne i Begrebsrammens niveau 4, bliver aktivet ikke taget med i årsrapporten, og brugerne får ikke adgang til informationen. Typisk kan CSR information have relevans, men ikke opfylde kravet om at være en troværdig repræsentation, og vil derfor ikke tillades indregnet i balancen, idet indregningskriterierne ikke opfyldes. Endvidere kan meget CSR information ikke måles i kroner, men må måles ud fra andre måleattributter.³³ Efter Begrebsrammens bestemmelser får brugerne ikke adgang til informationen. Indregnings- og målingskriterierne kan ikke betragtes som hensigtsmæssige, idet de udelukker beretning om CSR information.

Forståelighed

Begrebsrammens opstiller en forudsætning om at regnskabsbrugerne har kendskab til regnskabsvæsen, forretningsmæssige og økonomiske forhold.³⁴ Der er ikke opstillet forudsætninger, der sikrer forståelse af CSR rapportering (måleattribut 6). Ud fra vores analyse af regnskabsbrugerne informationsbehov kom vi frem til en stor heterogenitet i informationsbehovet, der indikerer, at behovet ikke kun er af finansiell karakter. Begrebsrammens opstillede forudsætninger kan således ikke betragtes som hensigtsmæssige. Formuleringen må dog findes hensigtsmæssig for investorerne som primær bruger.

Sammenlignelighed

Der er ikke defineret et krav til konkret indhold af CSR information samt indregning og måling heraf, og der er derfor ikke krav til klassifikation og præsentation af CSR information (måleattribut 7), som kan danne et grundlag for sammenligning af virksomhedens årsregnskaber samt sammenligning med andre virksomheder.

2.4.5 Opsummering

Begrebsrammen vurderes uhensigtsmæssig i relation til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering. Begrebsrammens definerede regnskabsbrugere dækker regnskabsbrugere til CSR

³² IASB's Begrebsramme – (F.82-98)

³³ ”Finansiell rapportering – teori og regulering” - side 200 ø.

³⁴ IASB's Begrebsramme – (F.25)

rapportering, men regnskabsbrugernes informationsbehov er heterogent, hvilket gør, at Begrebsrammens definition af investorerne som fællesmængde ikke er hensigtsmæssig. Begrebsrammens niveau 3-5 fungerer ikke hensigtsmæssigt til CSR information og Begrebsrammen understøtter ikke de kvalitative egenskaber.

Idet Begrebsrammen vurderes uhensigtsmæssig, må der stilles spørgsmålstejn til, om en videre analyse af Begrebsrammen og lovkravet er formålstjenligt. Idet Begrebsrammen er rettet mod finansiell information, fungerer Begrebsrammens definitioner af elementer til årsregnskabet samt indregnings- og målingskriterier ikke hensigtsmæssigt for CSR information, og denne type information bliver udelukket fra årsregnskabet. Begrebsrammen understøtter ikke et retvisende billede af CSR information, idet information der kan have relevans for investorerne som primær regnskabsbruger ikke tillades indregnet.

Det tekniske regelsæt omfatter i midlertidig bestemmelser for CSR information der gør, at CSR information bliver aktuelt for årsrapporten. Begrebsrammens virke må derfor vurderes i samspil med bestemmelsen i det tekniske regelsæt.

2.5 Teoriafsnit – Årsregnskabslovens bestemmelser om redegørelse for samfundsansvar

2.5.1 Omfattede virksomheder

Årsregnskabslovens § 99a blev vedtaget den 16. december 2008 og trådte i kraft den 1. januar 2009. Oplysningskravet omfatter store virksomheder i regnskabsklasse C og virksomheder i regnskabsklasse D.³⁵

2.5.2 Definition af samfundsansvar

Samfundsansvar defineres i Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 som følgende:

”Ved virksomheders samfundsansvar forstås, at virksomheder frivilligt integrerer hensyn til blandt andet menneskerettigheder, sociale forhold, miljø- og klimamæssige forhold samt bekæmpelse af korruption i deres forretningsstrategi og forretningsaktiviteter.”

Årsregnskabslovens bestemmelse ligger op til, at det er frivilligt for virksomhederne at arbejde med samfundsansvar, udover hvad de i forvejen er forpligtet til efter lovgivningen.

2.5.3 Regnskabsbrugere til redegørelsen

Der er ikke i § 99a defineret en målgruppe specifikt til CSR redegørelsen, men i Erhvervs og Selskabsstyrelsens vejledning til redegørelsen for samfundsansvar er der nævnt en række interessenter og deres behov i forbindelse med virksomhedens redegørelse for samfundsansvar. Se bilag 2.

³⁵ E&S – redegørelse for samfundsansvar - side 10 ø.

2.5.4 Redegørelsens indhold

Redegørelsen for samfundsansvar skal indeholde følgende:

- Virksomhedens politikker for samfundsansvar samt redegørelse for hvilke standarder, retningslinjer eller principper der anvendes.
- Redegørelse for hvordan virksomheden omsætter sine politikker for samfundsansvar til handling samt eventuelle systemer eller procedurer herfor.
- Redegørelse for virksomhedens vurdering af, hvad der som følge af virksomhedens arbejde med samfundsansvar i regnskabsåret er opnået samt virksomhedens eventuelle forventninger til arbejdet fremover.³⁶

Der er ingen detaljerede krav til redegørelsen. Det er op til virksomheden selv at beslutte, hvilke områder for samfundsansvar der ønskes at arbejdes med. Ligeledes er det som nævnt frivilligt. Hvis virksomheden ikke har politikker for samfundsansvar, skal dette oplyses i ledelsesberetningen uden krav til begrundelse.³⁷

2.5.5 Placering af redegørelsen

Som udgangspunkt skal redegørelsen placeres i ledelsesberetningen eller som bilag til ledelsesberetningen. Placeres den som bilag, skal der være henvisning hertil samt tydeligt fremgå, at den er en del af ledelsesberetningen.

Der er to alternative offentliggørelsesmetoder virksomheden kan benytte sig af. Den kan placere redegørelsen i en supplerende beretning til årsrapporten eller på virksomhedens hjemmeside, hvor der i begge tilfælde skal henvises fra ledelsesberetningen. Det skal klart fremgå, hvor redegørelsen kan findes. Alle de krav til oplysninger, der er i Årsregnskabslovens § 99a, skal oplyses samlet.³⁸

Erhvervs & Selskabsstyrelsen fastsætter regler om offentliggørelse af redegørelsen for samfundsansvar i den supplerende beretning eller på virksomhedens hjemmeside, samt revisors

³⁶ Årsregnskabsloven § 99a stk. 2.

³⁷ E&S – redegørelse for samfundsansvar - side 12 ø.

³⁸ E&S – redegørelse for samfundsansvar - side 12 n.

pligter i forhold til de oplyste informationer.³⁹ Reglerne findes i Erhvervs & Selskabsstyrelsens bekendtgørelse 761 af 20.07.2009.

2.5.6 Undtagelse – Fremskridtsrapport

Jf. Årsregnskabslovens § 99a stk. 7 kan virksomheder undlade at rapportere om samfundsansvar efter § 99 a stk. 1 og 2. Undtagelsen gælder virksomheder, der udarbejder en Fremskridtsrapport efter tilslutning til UN Global Compact eller FNs principper for ansvarlige investeringer. For at anvende undtagelsen skal det oplyses i ledelsesberetningen, at denne undtagelse anvendes samt angives, hvor rapporten er offentlig tilgængelig.⁴⁰

³⁹ Årsregnskabslovens § 99 a stk. 4

⁴⁰ E&S – redegørelse for samfundsansvar - side 11 ø.

2.6 Analyse - Årsregnskabslovens hensigtsmæssighed

2.6.1 Formål og struktur

Formål

Vurdering af Årsregnskabslovens hensigtsmæssighed i relation til et retvisende billede af CSR rapportering.

Formålet med analysen af Årsregnskabsloven er en vurdering af elementer i loven, der forbedre udgangspunktet, Begrebsrammen, i relation til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering.

Struktur

For at analysere hensigtsmæssigheden af Årsregnskabsloven skal det først klarlægges, hvilket grundlag og dermed retvisende billede CSR rapporteringen er underlagt.

Dernæst analyseres Årsregnskabsloven bestemmelser i samspil med Begrebsrammens bestemmelser for om de opfylder de 7 opstillede måleattributter for CSR rapportering.

Til slut vurderes hvilken betydning det har for det retvisende billede, at Årsregnskabsloven giver mulighed for forskellige offentliggørelsesmetoder af CSR rapporteringen.

2.6.2 Grundlaget for redegørelsens retvisende billede

Ifølge Årsregnskabslovens § 99a, stk. 3 skal redegørelsen gives i tilknytning til ledelsesberetningen. Der er mulighed for at give redegørelsen i en supplerende beretning eller på virksomhedens hjemmeside, hvortil der henvises i ledelsesberetningen jf. Årsregnskabslovens § 99 a stk. 3 litra 1 og litra 2. Med udgangspunkt i denne undtagelse kan der opstå tvivl om, hvilket grundlag redegørelsen skal gives efter. Fortolkningen af lovteksten har betydning for det retvisende billede, idet det retvisende billede i Årsregnskabsloven er defineret forskelligt, alt efter om det gælder ledelsesberetningen eller en supplerende beretning. Ledelsesberetningen skal jf. Årsregnskabslovens § 11 give en retvisende redegørelse for de forhold som beretningen omhandler, mens den supplerende beretning jf. Årsregnskabslovens § 14 skal give en retvisende redegørelse inden for rammerne af almindeligt anerkendte retningslinjer for sådanne beretninger. Redegørelsens tilhørsforhold fastlægges af Erhvervs & selskabsstyrelsens vejledning for samfundsansvar:

”Redegørelsen hører således til ledelsesberetningen, men offentliggørelsen af redegørelsen kan alternativt ske i en supplerende beretning til årsrapporten eller på virksomhedens hjemmeside, via henvisning hertil i ledelsesberetningen.”⁴¹

Erhvervs & selskabsstyrelsens vejledning slår fast, at redegørelsen er en del af ledelsesberetningen, men at selve offentliggørelsen kan ske i andre former.

2.6.3 Ledelsesberetningen og det retvisende billede

Årsregnskabslovens § 11 er ændret fra tidligere at skulle give et retvisende billede, til nu at indeholde en retvisende redegørelse for de forhold den omhandler. Ændringen er lavet i sammenhæng med ophævelse af kravet om revision af ledelsesberetningen. I stedet skal revisor gennemlæse ledelsesberetningen og give en udtalelse om, at oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med oplysningerne i årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab. For at sikre sammenhæng mellem det som revisor erklærer sig om giver et retvisende billede, og det som ledelsen i deres ledelsespåtegning erklærer sig om giver et retvisende billede, har man gjort det klart, at ledelsen alene skal erklære sig om, at års- og koncernregnskabet giver et retvisende billede.

⁴¹ E&S – redegørelse for samfundsansvar - side 12 n.

Man har derfor ændret termen i Årsregnskabsloven vedr. ledelsesberetningen fra et retvisende billede til en retvisende redegørelse. Endvidere har man tilføjet, at ledelsesberetningen skal indeholde en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler.⁴² Læser man alene Årsregnskabslovens § 11, kan det forstås således, at det kun er de forhold som beretningen omhandler, der skal indeholde en retvisende redegørelse. Imidlertid slår Årsregnskabsloven § 12 det fast, at ledelsesberetningen på lige fod med årsregnskabet og koncernregnskabet skal opfylde kvalitetskravene. Det sker ved at Årsregnskabslovens § 12 fastslår, at ledelsesberetningen i lighed med årsregnskabet skal opfylde Årsregnskabslovens § 12, stk. 1 og 2, som udgør elementerne i det retvisende billede. Jens O. Ellinge fremkommer med samme konklusion i et citat, hvor han kommenterer ledelsesberetningen og supplerende beretninger: *”For begge gælder dog den generelle betingelse, at indholdet ifølge 2001-loven skal give et retvisende billede. I 2007 ændre terminologien i ÅRL dog til, at beretningsinformation skal give ”en retvisende redegørelse for de forhold, som beskrives i beretningen” svarende til international sprogbrug. Ændringen har dog ingen større praktisk betydning.”*⁴³

2.6.4 Regnskabsbrugerne og de kvalitative egenskaber

Da redegørelsen er en del af ledelsesberetningen, er udgangspunktet for vurderingen af lovens hensigtsmæssighed i forhold til det retvisende billede det samme, IASB’s Begrebsramme.

I nedenstående analyse vurderes tiltag i loven, der forbedrer udgangspunktet, Begrebsrammen.

2.6.5 Regnskabsbrugerne

Investorerne som primær regnskabsbruger blev i analysen af Begrebsrammen vurderet uhensigtsmæssig, da CSR information ikke kun er af interesse for økonomiske beslutningstagere. Det at loven klarlægger, at redegørelsen er en del af ledelsesberetningen, betyder i midlertidig, at den heterogene information som rapportering af samfundsansvar omfatter, bliver markant afgrænset. Det at redegørelsen skal være en del af ledelsesberetningen betyder, at redegørelsen får samme formål som ledelsesberetningen, og at redegørelsens formål bliver af finansiell karakter. Redegørelsen skal derfor kun omfatte information, der er af betydning for virksomhedens

⁴²”Ændring af årsregnskabsloven” - side 5n - 6ø.

⁴³”Finansiell rapportering – teori og regulering” - side 350 m.

finansielle stilling, indtjening og ændringer i den finansielle stilling.⁴⁴ Begrebsrammen definition af investorerne som primær regnskabsbruger må derfor anses som hensigtsmæssig på samme måde, som den er hensigtsmæssig for års- og koncernregnskabet. Måleattribut 2 vedr. homogenitet i regnskabsbrugernes informationsbehov bliver opfyldt, men det sker på bekostning af, at rapporteringen kun er et retvisende billede for de regnskabsbrugere, der deler samme informationsbehov som investorerne.

2.6.6 De kvalitative egenskaber

Relevans

Begrebsrammens definition af investorerne som primær regnskabsbruger i samspil med Årsregnskabslovens bestemmelser for ledelsesberetningen giver en overordnet retningslinje for, hvad der er relevant for redegørelsen (måleattribut 1 og 2). Samtidig har Årsregnskabsloven i modsætning til Begrebsrammen en målsætning rettet mod CSR redegørelsen, der giver en retning for, hvad der er relevant (måleattribut 3). Jf. § 99a, stk. 1 skal store virksomheder supplere deres ledelsesberetning med en redegørelse for samfundsansvar. Endvidere skal redegørelsen som en del af ledelsesberetningen være af finansiell karakter. Målsætningen indikerer overordnet, hvad der er relevant.

Årsregnskabslovens § 99a, stk. 2 klarlægger redegørelsen indhold til at skulle omfatte virksomhedens politikker, handlinger og resultater for samfundsansvar (måleattribut 4). Det er jf. bestemmelsen frivilligt at tage samfundsansvar. Det er derfor også muligt at opfylde Årsregnskabslovens § 99a, ved blot at skrive at virksomheden ingen politikker har. Kravet til indholdet af redegørelsen er åbent, og der er ingen specificeret definitioner af elementer i redegørelsen, som det er tilfældet ved den finansielle information.

Pålideligheden

I analysen af Begrebsrammen kom vi frem til, at vurderingen af om information er en troværdig repræsentation er afhængig af, om der er et konkret krav til indholdet af redegørelsen (måleattribut

⁴⁴ IASB's Begrebsramme – (F.12)

4) samt krav til indregning og måling heraf (måleattribut 5). Krav til indhold er nødvendige i vurderingen, da disse danner rammerne for hvad informationen angiver at indeholde og forventes af indeholde. Jf. ovenstående er Årsregnskabslovens krav til indhold ikke specificeret og kun overordnet.

Krav til indregning og måling er nødvendig til sikring af kvaliteten af informationen. Der er i Erhvervs & Selskabsstyrelsens vejledning krav om, at virksomheden skal oplyse hvilke standarder, retningslinjer eller principper for samfundsansvar virksomheden anvender.⁴⁵ Såfremt der findes anerkendte standarder og principper for de enkelte områder, og disse er specificeret, vil interessenterne have noget at støtte sig til, i deres vurdering af om informationen er en troværdig repræsentation. Det er dog ikke alle områder inden for rapportering af samfundsansvar, hvor der foreligger anerkendte kriterier. Endvidere nævnes der ingen bestemte retningslinjer, hvilket betyder, at der er mulighed for at vælge. Valgmuligheden af retningslinjer betyder, at vurderingen af om det er en troværdig repræsentation bliver sværere, idet der er flere muligheder.

Vurderingen af om informationen er en troværdig repræsentation understøttes delvist gennem krav til anvendt regnskabspraksis i Årsregnskabslovens § 53, stk. 1. Der er i det tekniske regelsæt ingen retningslinjer for, hvordan man skal indregne CSR information. Idet der ikke er noget teknisk regelsæt, der klarlægger hvordan informationen skal indregnes, er der ikke retningslinjer for hvad der er en troværdig repræsentation. Anvendt regnskabspraksis giver regnskabslæseren et værktøj til at vurdere indregning og målingsmetoden, men opfylder ikke måleattribut 5 om retningslinjer for indregning og målingskriterier. En ledelseserklæring kan understøtte pålideligheden, hvis der afgives erklæring om rapporteringens korrekthed. Værdien må anses som begrænset, da den ikke gives af eksternt part.

Vurderingen af neutralitet og forsigtigheden af information ændrer sig, når man ser på Begrebsrammen i samspil med Årsregnskabsloven, idet Årsregnskabsloven omfatter beretningsinformation.⁴⁶ Oplysninger der ikke kan indregnes i det finansielle årsregnskab, men har relevans for økonomiske beslutninger berettes i ledelsesberetningen. Kravene til indregning af CSR

⁴⁵ E&S – redegørelse for samfundsansvar - side 11m.

⁴⁶ ”Finansiel rapportering – teori og regulering” - side 351 figur.

information findes i Årsregnskabslovens § 12. Som følge heraf skal information indregnes, når informationen er relevant for regnskabsbrugerne og pålidelig i forhold til hvad regnskabsbrugerne forventer. Vurderingen af om rapporteringen er neutral og forsigtig afhænger derfor af, om informationen i rapporteringen er relevant og pålidelig. Der er ikke opstillet specifikke krav til indhold eller indregnings- og målingskriterier for CSR information, der sætter rammerne for, hvornår information kan betragtes som relevant og pålidelig, udover Begrebsrammens definition af disse egenskaber. Det øger risikoen for fejlagtige skøn og muligheden for tendentiøse påvirkninger.

Det sidste element, der skal sikre pålideligheden af information, er fuldstændighed. Fuldstændigheden af rapporteringen skal sikres gennem konkret krav til indhold (måleattribut 4). Det manglende specificerede krav til indhold i redegørelsen, begrundes i Erhvervs & Selskabsstyrelsens vejledning med, at det stadig skal være den enkelte virksomhed, der individuelt og frivilligt beslutter, på hvilke områder og hvordan der skal arbejdes med samfundsansvar.⁴⁷ Denne bestemmelse sætter et stort spørgsmålstejn til fuldstændigheden af rapporteringen. Virksomheden bestemmer selv, hvad de arbejder med, hvad de udarbejder politikker for, og dermed hvad de rapporterer. Endvidere kan man undgå rapportering, hvis der ingen politikker er.

Et element der kan understøtte pålideligheden, er kontrol fra eksternt part. Rapporteringen er som en del af ledelsesberetningen underlagt et såkaldt konsistentstjek jf. Årsregnskabslovens § 135, stk. 5. I henhold til denne bestemmelse skal revisor give en udtalelse om, oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og et evt. koncernregnskab, samt sammenholde oplysninger med egen viden opnået gennem revision af års- og koncernregnskabet.⁴⁸ Der er ingen aktiv undersøgelsespligt fra revisors side, og værdien af verificeringen må betragtes som begrænset.

Forståelighed

I Begrebsrammen lægges der vægt på, at regnskabsbrugerne har et rimeligt kendskab til regnskabsmæssige og økonomiske forhold.⁴⁹ Da rapporteringen er en del af ledelsesberetningen og ledelsesberetningens formål er at understøtte økonomisk beslutningstagen, må Begrebsrammens

⁴⁷ E&S – redegørelse for samfundsansvar - side 12 ø.

⁴⁸ E&S – redegørelse for samfundsansvar - side 14 ø.

⁴⁹ IASB's Begrebsramme – (F.25)

forudsætninger om kendskab til regnskabsmæssige og økonomiske forhold anses som hensigtsmæssige for forståelsen af CSR rapportering.

Sammenlignelighed

I Begrebsrammen er sammenligneligheden af en virksomheds nuværende redegørelser med tidligere redegørelser sikret ved selve definitionen af den kvalitative egenskab, da virksomheden ud fra definitionen har pligt og mulighed for at gøre regnskaberne sammenlignelige. Årsregnskabslovens § 53 om krav til oplysning om anvendt regnskabspraksis, understøtter endvidere sammenligneligheden.

For at sikre sammenligneligheden af virksomhedernes redegørelser imellem, må der være en lovregulering, der sætter bestemmelser for dette. Det manglende konkrete krav til indhold i § 99a, samt krav til indregning og måling, opfylder ikke dette. Årsregnskabslovens bestemmelser sætter retningslinjer for klassifikation af finansiel information opdelt i retningslinjer for resultatopgørelse, aktiver og passiver vist i Årsregnskabslovens bilag 2. Endvidere er der i § 13 fastlagt grundlæggende forudsætninger for præsentationen. Ledelsesberetningen kan støtte sig op af Årsregnskabslovens § 13, men der er ikke i det tekniske regelsæt samme rammebestemmelser for klassifikation af information i ledelsesberetningen. Kravet i Årsregnskabslovens § 99a om, at virksomhederne skal oplyse hvilke standarder, retningslinjer eller principper for samfundsansvar de anvender, imødekommer sammenligneligheden. Det sikre sammenlignelighed mellem virksomheder, der anvender de samme retningslinjer, standarder mv., under forudsætning af at der er klare retningslinjer til sikring af måleattribut 4, 5 og 7 i de anvendte standarder.

2.6.7 Præsentationsform

Rapporteringen kan jf. Årsregnskabslovens § 99a offentliggøres i ledelsesberetningen, som supplerende beretning eller på virksomhedens hjemmeside. Der er mulighed for at lave en særskilt Fremskridtsrapport, samt mulighed for slet ikke at rapportere, udover et notat om, at man ingen politikker har. Virksomheden har således et bredt spænd af muligheder for offentliggørelse af rapporteringen.

Offentliggørelse i supplerende beretning

Årsregnskabslovens § 99a, stk. 3 giver mulighed for at offentliggøre rapporteringen i en supplerende beretning. Når virksomheder laver supplerende beretninger, er de vant til at arbejde

inden for rammerne af Årsregnskabslovens § 14. Den supplerende beretning er underlagt Årsregnskabslovens § 14 stk. 1, der kræver, at supplerende beretninger skal give en retvisende redegørelse inden for rammerne af almindeligt anerkendte retningslinjer for sådanne beretninger, samt § 14 stk. 2, der kræver, at der i de supplerende beretninger skal fremgå de metoder og målegrundlag efter hvilke, beretningerne er udarbejdet. Det er således anerkendte retningslinjer, eks. GRI og Global Compact, der bliver grundlaget for det retvisende billede.

Ifølge lovgivningen hører CSR rapporteringen til ledelsesberetningen, men kan offentliggøres som en supplerende beretning. Hvis virksomheden laver en supplerende beretning, der indordner sig under ledelsesberetningens lovgrundlag, er det tvivlsomt, om det overhovedet kan betragtes som en supplerende beretning. Forskellen på en ledelsesberetning og en supplerende beretning for danske børsnoterede virksomheder fremkommer i nedenstående skema:

	Ledelsesberetningen	Supplerende beretning
Rapporteringspligt	Lovpligtig	Frivillig
Revisionspligt	Krav om udtalelse fra revisor, jf. § 135 stk. 5	RS 720
Regnskabsbrugere	Investorerne som fællesmængde	Ingen krav til brugergruppe
Målsætning	Virksomhedens finansielle stilling, indtjening og ændringer i den finansielle stilling	Ingen krav til målsætning
Kvalitetskrav	Underlagt Begrebsrammens kvalitative egenskaber, herunder Årsregnskabslovens § 12	Underlagt Årsregnskabslovens § 12 stk. 3 om relevans og pålidelighed.
Grundlæggende forudsætninger	Underlagt Begrebsrammen og Årsregnskabslovens § 13	Underlagt Årsregnskabslovens § 13, men med de lempelser der følger af forholdets natur
Definition af retvisende billede	Årsregnskabslovens § 11, skal indeholde en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler	Årsregnskabslovens § 14, skal give en retvisende redegørelse inden for rammerne af almindeligt anerkendte retningslinjer for sådanne beretninger.
Anvendt regnskabspraksis	Krav til redegørelse for de indregningsmetoder og målegrundlag, der er anvendt jf. Årsregnskabslovens § 53.	Det skal fremgå hvilke metoder og målegrundlag beretningen er udarbejdet efter, jf. Årsregnskabslovens § 14, stk. 2.
Placering	En del af årsrapporten jf. Årsregnskabslovens § 17.	Placeres særskilt i årsrapporten jf. Årsregnskabslovens § 17, stk. 3.

Ovenstående skema viser, at ledelsesberetningen er underlagt betydelig flere krav end den supplerende beretning. Når man i rapporteringen følger de krav ledelsesberetningen er underlagt, er det være svært at argumentere for, at det er en supplerende beretning. Det er ikke muligt at udnytte den supplerende beretnings friere rammer, da rapporteringen trods anden placering stadig er underlagt Årsregnskabslovens § 11 samt underlagt bestemmelserne i Erhvervs & Selskabsstyrelsens bekendtgørelse 761 af 20.07.2009. Redegørelsen skal jf. bekendtgørelsen betegnes ”*Lovpligtig redegørelse for samfundsansvar*”.⁵⁰ Det er derfor ikke muligt at lave en rapportering som både omfatter den lovpligtige rapportering og en frivillig. Placeringsmuligheden ændrer således ikke på det retvisende billede eller rammerne for rapporteringen.

Offentliggørelse på Hjemmeside

Jf. Årsregnskabslovens § 99a stk. 3 er der mulighed for at offentliggøre redegørelsen på virksomhedens hjemmeside. Redegørelsen skal stadig være en del af ledelsesberetningen, og da informationer på hjemmesider ikke er underlagt et specifikt defineret retvisende billede, udover at den skal overholde markedsføringslove, e-handel loven mv., konflikter bestemmelsen ikke med noget. Ifølge Erhvervs & Selskabsstyrelsens bekendtgørelse om offentliggørelse af redegørelsen på virksomhedens hjemmeside skal redegørelsen betegnes ”*Lovpligtig redegørelse for samfundsansvar*”.⁵¹ Virksomheden har derfor ikke mulighed for at lave en rapportering, der både omfatter den lovpligtige rapportering og en frivillig rapportering. Placeringsmuligheden ændrer ikke på det retvisende billede eller rammerne for rapporteringen.

Offentliggørelse som Fremskridtsrapport

Efter Årsregnskabslovens § 99a, stk. 7 gives der mulighed for i stedet at udarbejde en Fremskridtsrapport. Vurderingen af hvorvidt Fremskridtsrapporten imødekommer et retvisende billede af CSR rapportering bliver analyseret i afsnit 2.7.

⁵⁰ E&S's bekendtgørelse 761 af 20.07.2009 – § 18.

⁵¹ E&S's bekendtgørelse 761 af 20.07.2009 - § 10 og § 11.

2.6.8 Opsummering

CSR redegørelsen jf. Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 og 2 er en del af ledelsesberetningen, og er underlagt det retvisende billede i Årsregnskabslovens § 11. Årsregnskabslovens krav til rapporteringen er åbne, men opstiller rammer for rapporteringen, da den er en del af ledelsesberetningen. Hermed bliver de primære brugere til rapporteringen defineret til at være investorerne, og rapporteringens målsætning er af finansiell karakter. Årsregnskabsloven i samspil med Begrebsrammen er en forbedring af udgangspunktet (Begrebsrammen) i forhold til relevansvurderingen og sikring af den kvalitative egenskab forståelse. Lovgivningen viser fortsat svaghedstegn i forhold til den kvalitative egenskab relevans, men især i forhold til de kvalitative egenskaber pålidelighed og sammenlignelighed. Årsregnskabslovens bestemmelser i § 99a, stk. 1 og 2 kan ikke betegnes som hensigtsmæssig i forhold til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering.

2.7 Teoriafsnit - UN Global Compact

2.7.1 Overblik - UN Global Compact og dets principper

UN Global Compact, her efterfølgende nævnt som Global Compact, er verdens største frivillige netværk for virksomheders samfundsansvar. Netværket er et internationalt initiativ, der er startet af FN i juli 2000, og som har til formål at fremme virksomheders samfundsansvar. Initiativet har i dag over 7.700 virksomheder tilsluttet i over 130 forskellige lande.⁵² Global Compact indeholder 10 principper inde for rammerne af 4 hovedområder. Global Compacts 10 principper er alle baseret på internationalt vedtagne konventioner inden for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljøbeskyttelse og korruptionsbekæmpelse (bilag 3).⁵³

2.7.2 Global Compacts ledelsesstruktur

Der er udarbejdet en ledelsesmæssig Begrebsramme⁵⁴ for Global Compact, hvor der er redegjort for missionen, formålet og strukturen af Global Compact som organisation. Initiativet er ifølge den ledelsesmæssige Begrebsrammen et ikke-bureaukratisk, åbent og frivilligt netværk. Global Compact ligger vægt på ledelsesengagement og kræver tiltrædelse af virksomhedens øverste ledelse.⁵⁵ Global Compacts organisation udgøres af 6 enheder, med hver deres virke. Initiativet består blandt andet af lokale netværk, der yder bistand til medlemmer, samt sikre overholdelse af Global Compacts integritets foranstaltninger.⁵⁶ Initiativets styrende enhed er Global Compact Board, hvis formål er at yde løbende strategisk og politisk rådgivning for initiativet som helhed.⁵⁷

2.7.3 Grundlaget for Communications On Progress

Rammerne for Communications On Progress, her efterfølgende nævnt som Fremskridtsrapporten, udgøres af dokumentet *"Policy for the Communications On Progress"*,⁵⁸ der er opdateret 3. april 2009. Politikken for Fremskridtsrapporten er baseret på begreberne offentlig ansvarlighed, åbenhed

⁵² <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html>

⁵³ E&S – redegørelse for samfundsansvar - side 51 ø.

⁵⁴ http://www.unglobalcompact.org/AbouttheGC/stages_of_development.html

⁵⁵ "Global Compacts Next Phase" – side 2 n.

⁵⁶ "Global Compacts Next Phase" – side 6.

⁵⁷ "Global Compacts Next Phase" – side 7.

⁵⁸ "Policy for the "Communication on Progress"

og kontinuerlig forbedring.⁵⁹ Retningslinjer og bestemmelser for Fremskridtsrapporten er fastsat i politikken.

Formålet med Fremskridtsrapporten

Formålet med Fremskridtsrapporten er at udarbejde en årlig redegørelse, hvor virksomheder informerer interessenter om sin indsats omkring implementeringen af Global Compact og dets principper, samt redegøre for arbejdet med kontinuerlige forbedringer.⁶⁰

Minimumskrav til form og indhold

- Fremskridtsrapporten skal indeholde en erklæring fra den administrerende direktør i virksomheden om fortsat støtte til Global Compact og dets principper.
- Fremskridtsrapporten skal indeholde en beskrivelse af virksomhedens praktiske handlinger, som virksomheden har foretaget for at implementere principperne og for at støtte initiativet. Gennem de første 5 år hvor virksomheden er tilsluttet, skal den implementere minimum 2 af de 4 hovedområder. Alle 4 områder skal være implementeret efter 5 år. Der skal laves en begrundelse i Fremskridtsrapporten i de situationer, hvor virksomheden finder et af områderne for irrelevant.
- Fremskridtsrapporten skal redegøre for identificerede mål, definere resultatindikatorer og måle resultaterne.⁶¹

Frister og sanktioner

Tilsluttede virksomheder er forpligtet til at fremlægge sin første Fremskridtsrapport inden et år fra den dato virksomheden tilslutter sig Global Compact. Herefter skal der årligt aflægges en Fremskridtsrapport. Tilsluttede virksomheder, der ikke overholder Global Compacts frister, bliver markeret som ”ikke-kommunikerende” på Global Compacts hjemmeside. Tilsluttede virksomheder der har været markeret som ”ikke-kommunikerende” i et år, vil blive afnoteret af Global Compact. Global Compact Office offentliggør navne på de virksomheder, der er blevet afnoteret for manglende meddelelse om fremskridt.⁶²

⁵⁹ “The Practical Guide to UN Global Compact Communication on Progress (COP)” side 8 m.

⁶⁰ “Policy for the “Communication on Progress” – side 1

⁶¹ “Policy for the “Communication on Progress” - side 1 n.

⁶² <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/IntegrityMeasures/index.html>

2.7.4 Udarbejdelse af Fremskridtsrapport

Global Compact har udgivet en vejledning⁶³ til offentliggørelsen af Fremskridtsrapporten. I vejledningen er der en beskrivelse af de 3 elementer, som fremskridtsrapporten skal indeholde samt praktiske eksempler fra erhvervslivet. Endvidere er der en beskrivelse af hvilke krav, der er til en Fremskridtsrapport, for at den kan blive angivet som bemærkelsesværdig samt tips til hvad der kræves, for at Fremskridtsrapporten er værdiskabende for interessenterne.

⁶³ “The Practical Guide to UN Global Compact Communication on Progress (COP)”

2.8 Analyse – Fremskridtsrapportens hensigtsmæssighed

2.8.1 Formål og struktur

Formål

Målet med analysen af Fremskridtrapporten er at undersøge Fremskridtsrapportens hensigtsmæssighed i relation til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering.

Struktur

For at analysere hensigtsmæssigheden af Fremskridtsrapporten skal det først klarlægges, hvilke grundlag og retningslinjer Fremskridtsrapporten er underlagt.

Dernæst analyseres bestemmelserne for Fremskridtsrapporten for om de opfylder de 7 opstillede måleattributter.

2.8.2 Grundlaget for Fremskridtsrapporten

Benytter en virksomhed muligheden i Årsregnskabslovens § 99a, stk. 7, kan virksomheden undlade at give de oplysninger, som er anført i bestemmelsens stk. 1 og 2. Ud fra den formulering kan man være i tvivl om Fremskridtrapporten er en del af ledelsesberetningen, og dermed skal opfyldes lovens krav til det retvisende billede, idet der i loven kun står, at man kan undlade stk. 1 og stk. 2. Det klarlægges i Erhvervs & selskabsstyrelsens vejledning at redegørelsen ikke er en del af ledelsesberetningen:

”Virksomheder, der har tilsluttet sig FNs Global Compact eller FNs Principles for Responsible Investment, og som offentliggør en Fremskridtsrapport eller et udfyldt spørgeskema i forbindelse hermed, er fritaget for pligten til at udarbejde en redegørelse for samfundsansvar.”⁶⁴

Det må vurderes at virksomheder, der vælger at lave en Fremskridtsrapport, ikke er underlagt ledelsesberetningens retningslinjer, og dermed heller ikke Begrebsrammens retvisende billede. Der står ikke beskrevet i lovteksten eller i Erhvervs og Selskabsstyrelsens vejledning, at Fremskridtsrapporten skal ses som en supplerende beretning, og grundlaget for Fremskridtsrapporten må findes i Global Compacts bestemmelser herfor.

I nedenstående analyse af Fremskridtsrapportens hensigtsmæssighed tages der udgangspunkt i Global Compacts politik for Fremskridtsrapporter, Global Compacts ledelsesmæssige Begrebsramme og Global Compacts publikation om vejledning til Fremskridtsrapporten. Disse 3 publikationer vurderes tilsammen at danne de grundlæggende retningslinjer for Fremskridtsrapporten. Global Compacts vejledning til Fremskridtsrapporten kan dog kun ses som en vejledning og ikke som et krav til rapporteringen.

Fremskridtsrapporten er ikke underlagt Begrebsrammens retvisende billede. Men for at vurderer hensigtsmæssigheden af Årsregnskabslovens bestemmelse i forhold til det retvisende billede, sættes bestemmelserne for Fremskridtsrapporten op imod elementerne i Begrebsrammens retvisende

⁶⁴ “Redegørelse for samfundsansvar – praktisk vejledning og inspiration” - side 14 n.

billede og vurderes i lighed med analysen af Begrebsrammen og Årsregnskabsloven ud fra de 7 måleattributter.

2.8.3 Regnskabsbrugerne

I politikken for Fremskridtsrapporten står der skrevet, at formålet med Fremskridtsrapporten er at udarbejde en redegørelse, hvor virksomheder informerer sine interessenter om sin indsats omkring implementeringen af Global Compact og dets principper.⁶⁵ Regnskabsbrugerne af Fremskridtsrapporten defineres således til at være alle virksomhedens interessenter. Regnskabsbrugerne er ikke specificeret yderligere på hverken Global Compacts hjemmeside eller i Global Compacts publikationer.

I vores analyse af Begrebsrammen kom vi frem til, at der er utallige forskellige regnskabsbrugere med heterogent informationsbehov til CSR information. Global Compacts meget åbne definition af regnskabsbrugere til Fremskridtsrapporten imødekommer regnskabsbrugernes heterogenitet. Det retvisende billede bliver derimod sværere at imødekomme, uden at lave en lang og meget omfattende rapportering. Den åbne definition af regnskabsbrugere får specielt betydning i vurderingen af relevans og fuldstændighed, men også i vurderingen af forståelighed.

2.8.4 De kvalitative egenskaber

Relevans

Den brede definition af regnskabsbrugere støtter ikke vurderingen af, hvad der er relevant, idet der er stor heterogenitet i interessenternes informationsbehov for CSR information (måleattribut 2). Dette er en svaghed i imødekommelsen af det retvisende billede, da Fremskridtsrapporten skal rumme en enorm mængde af information for at imødekomme alle interessenternes behov og dermed at give et retvisende billede.

⁶⁵ "Policy for the "Communication on Progress" – side 1

De 10 principper giver en overordnet identifikation af, hvad der skal med i rapporteringen. Målsætningen med Fremskridtsrapporten er, at den skal redegøre for virksomhedens indsats omkring implementering af Global Compact og dets principper, med vægt på kontinuerlige forbedringer.⁶⁶ Målsætningen med Fremskridtsrapporten giver en overordnet identifikation af, hvad der er relevant (måleattribut 3). Krav til indhold af Fremskridtsrapporten giver en beskrivelse af hvordan informationen skal med, men ikke konkret hvilken information der skal med, udover hvad målsætningen siger. Fremskridtsrapporten skal indeholde virksomhedens praktiske handlinger ved implementeringen og redegøre for identificerede mål, definerer resultatindikatorer og måle resultaterne inden for rammerne af de 10 principper.⁶⁷ De 10 principper, målsætningen og kravet til indhold giver kun en overordnet beskrivelse af, hvad der skal med i rapporteringen.

Pålidelighed

Fremskridtsrapporten understøtter ikke vurderingen af, om rapporteringen giver en troværdig repræsentation, idet måleattribut 4 om konkret krav til indhold ikke er opfyldt, og fordi der ingen specificerede krav er til indregning og måling (måleattribut 5).

I Global Compacts vejledning til Fremskridtsrapporten lægges der op til at udarbejde specifikke beskrivelser i Fremskridtsrapporten frem for generelle, for at sikre troværdig kommunikation.⁶⁸ Det virker mere troværdigt, hvis en virksomhed skriver at de har nedsat deres CO2 forbrug med 10 % med henvisning til beregning heraf, frem for blot at skrive, at de har nedsat deres CO2 forbrug. Det er en vejledning og ikke en pligt.

I Global Compacts vejledning til Fremskridtsrapporten står der, at virksomhederne skal lave et system, der sikrer at de informationer de anvender er korrekte og pålidelige.⁶⁹ Som forslag hertil nævner vejledningen et ”COP Peer Review Programme”.⁷⁰ Dette koncept benyttes af flere forskellige lokale netværk. Det fungerer således, at medlemmerne i det lokale netværk analyserer og kommenterer på en af medlemmernes Fremskridtsrapport. På den måde sker der et review af rapporten, mens der også udveksles erfaringer. Hvorvidt dette er med til at sikre pålideligheden af

⁶⁶ “Policy for the “Communication on Progress” – side 1

⁶⁷ “Policy for the “Communication on Progress” - side 1 n.

⁶⁸ Global Compact COP vejledning - side 15 .

⁶⁹ Global Compact COP vejledning - side 14 -15 .

⁷⁰ Global Compact COP vejledning - side 21.

informationen afhænger af kvaliteten af det foretaget review samt konsekvenserne af et review. For at et sådan review program skal fungere, bør der opstilles nogle kvalitetskriterier for, hvad reviewet skal omfatte, samt hvilke konsekvenser reviewet skal have. I England har man opstillet 4 punkter, der skal gennemgås i reviewet samt 3 mulige afgørelser på reviewet. Afgørelsen kan være godkendt, godkendt med forbehold eller ikke-godkendt med årsagsforklaring. Afgørelsen bliver videregivet til Global Compact.⁷¹ Tilslutning til et sådan program kan være med til at øge pålideligheden af rapporteringen. Reviewet er et forslag og ikke en pligt.

Neutraliteten og forsigtigheden er kommenteret i Global Compacts vejledning til Fremskridtsrapporten. Her står der skrevet, at der skal ske en afbalanceret fremstilling af resultaterne. Der skal både redegøres for positive og negative aspekter. Det er derfor ifølge vejledningen et krav, at informationen i Fremskridtsrapporten er neutral og forsigtig, hvis rapporteringen skal være værdifuld for brugerne.⁷² Det giver intet direkte værktøj til sikring af neutraliteten og forsigtigheden. De manglende krav til konkret indhold og indregnings- og målingskriterierne, bevirker at neutraliteten og forsigtigheden af informationen er svært at sikre og vurdere.

Global Compacts integritetsforanstaltninger er indirekte med til at kræve neutralitet og forsigtighed i rapporteringen. Påstande om systematisk eller ekstrem misbrug af Global Compact kan skriftligt forelægges til Global Compact, som tager stilling til det videre forløb.⁷³ En virksomhed der ikke forholder sig neutralt og forsigtigt i rapporteringen, kan således risikere at blive meldt til Global Compact.

I Global Compacts vejledning til Fremskridtsrapporten forventes det, at oplysninger i Fremskridtsrapporten er fuldstændige og nøjagtige nok til at forstå virksomhedens arbejde med de 10 principper.⁷⁴ De 10 principper sætter således rammerne for fuldstændigheden af rapporteringen. Dette understøttes af minimumskravene til indholdet om, at virksomheden minimum skal

⁷¹ http://www.ungc-uk.net/communicating_progress.asp

⁷² Global Compact COP vejledning - side 14 -15.

⁷³ "Global Compact Note on Integrity Measures" - pkt. 4

⁷⁴ Global Compact COP vejledning - side 14 -15.

implementere 2 af de 4 hovedområder inden for de første 5 år og alle efter 5 år.⁷⁵ Der er således overordnede retningslinjer for, hvad der skal med i Fremskridtsrapporten. Hvis virksomheden ikke finder et af områderne betydningsfulde for virksomheden, skal der stadig redegøres for hovedområdet, ved at argumentere for, hvorfor området ikke er relevant.⁷⁶

Et tiltag en virksomhed kan forsøge at udfører for at opnå status som bemærkelsesværdig Fremskridtsrapport er ifølge Global Compacts vejledning at foretage interessentdialog.⁷⁷ Det er ikke et krav, men et tiltag som Global Compact lægger vægt på i bedømmelse af bemærkelsesværdige Fremskridtsrapporter. Interessentdialog understøtter fuldstændigheden, da virksomheden får bedre overblik over, hvad der har betydning for regnskabsbrugerens beslutning.

Forståelighed

Der er ingen definition af hvilke forudsætninger regnskabsbrugerne skal have for at forstå rapporteringen. Da målgruppen er defineret meget bredt til at være alle interessenter, vil der derfor være stor heterogenitet i brugernes forudsætninger for at forstå rapporteringen på samme måde som heterogeniteten af deres informationsbehov. Det er derfor en svaghed, at der ikke er defineret hvilke forudsætninger, der skal være til stede for at sikre en ensartet forståelse af rapporteringen.

Sammenlignelighed

Hovedformålet med redegørelsen er at redegøre for arbejdet med kontinuerlige forbedringer.⁷⁸ Navnet ”Fremskridtsrapport” er i sig selv en indikation på sammenlignelighed (måleattribut 7). For at vurdere om der er sket fremskridt, må der sammenlignes med sidste års resultater. Initiativet er således baseret på, at der kan ske sammenligning fra år til år og den kvalitative egenskab er derfor i højsædet.

Sammenligneligheden med andre virksomheder er ikke sikret. Det hjælper på sammenligneligheden, hvis de øvrige virksomheder også følger Global Compact og de 10 principper, idet grundlaget således er det samme. Men selvom grundlaget er det samme, kan

⁷⁵ “Policy for the “Communication on Progress” - side 1 n.

⁷⁶ “Policy for the “Communication on Progress” - side 1 n.

⁷⁷ Global Compact COP vejledning - 14 -15 .

⁷⁸ “Policy for the “Communication on Progress” – side 1

virksomhederne stadig identificere forskellige mål og benytte forskellige resultatindikatorer, der gør det svært at sammenligne.

2.8.5 General Reporting Initiatives

I Global Compacts politik for Fremskridtsrapporter anbefales det, at virksomheder i deres udformning af Fremskridtsrapporten benytter sig af GRI som strategisk partner.⁷⁹ Dette er en anbefaling og intet krav.

2.8.6 Opsummering

Fremskridtsrapporten er underlagt UN Global Compacts bestemmelser herfor. UN Global Compact definerer alle virksomhedens interessenter til at være regnskabsbrugere til rapporten. Det betyder at alle regnskabsbrugerne til CSR rapportering er dækket af definitionen, men at målgruppen og rapporteringen bliver meget omfattende. Der er i Global Compacts materiale mange forslag til at imødekomme det retvisende billede, men kravene til Fremskridtsrapporten er åbne, og der er ingen krav til indregning og måling. Fremskridtsrapporten understøtter ikke CSR information i at opnå de kvalitative egenskaber og vurderes uhensigtsmæssigt i relation til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering.

⁷⁹ Global Compact COP vejledning - side 6n.

2.9 Opsummering – Begrebsrammen og Årsregnskabslovens

hensigtsmæssighed

I nedenstående skema er hovedtrækkene i første delanalyse vist. Årsregnskabslovens to bestemmelser for aflæggelse af CSR rapportering er sat op imod hinanden. Første kolonne viser rapportering efter Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 og 2, mens anden kolonne viser rapportering efter Årsregnskabslovens § 99a, stk. 7. Skemaet klarlægger grundlaget for rapporteringen og konklusionen på de 7 opstillede måleattributter er klarlagt. Konklusionen er markeret med grønt, hvis måleattributten er vurderet opfyldt, og rødt hvis den ikke er. Endvidere er der noteret felter med øvrige ting, der undervejs i analysen er vurderet af betydning for det retvisende billede.

	IASB's Begrebsrammen og Årsregnskabsloven, jf. § 99a, stk. 1 og 2.	Global Compact Fremskridtsrapport, jf. Årsregnskabslovens § 99a stk. 7
Grundlaget	Redegørelsen er som en del af ledelsesberetningen underlagt begrebsrammens retvisende billede.	Rapporten er underlagt UN Global Compact's bestemmelser for Fremskridtsrapporten.
Niveau 1: Regnskabsbrugere		
Måleattribut 1: Definition af regnskabsbruger	Begrebsrammen definerer 7 regnskabsbrugere: Investorer, ansatte, långivere, leverandører og andre kreditorer, kunder, offentlige myndigheder og samfundet.	Global Compact definerer målgruppen til Fremskridtsrapporten til "alle virksomhedens interessenter".
Måleattribut 2: Homogenitet i regnskabsbrugernes informationsbehov	Begrebsrammen definerer investorerne som fællesmængde. Hensigtsmæssigt da ledelsesberetningen er af finansiell karakter.	Global Compact definerer ingen fællesmængde. Det medfører stor heterogenitet i brugernes informationsbehov.
Andet	Da fællesmængden defineres til at være investorerne, er redegørelsen kun hensigtsmæssig for de regnskabsbrugere, der har samme behov som investorerne.	
Niveau 2: Relevans		
Måleattribut 1: Definition af regnskabsbruger	Begrebsrammen definerer 7 regnskabsbrugere. Overordnet identifikation af relevans.	Global Compact definerer målgruppen til fremskridtsrapporten til "alle virksomhedens interessenter". Overordnet identifikation af relevans.
Måleattribut 2: Homogenitet i regnskabsbrugernes informationsbehov	Begrebsrammen definerer investorerne som fællesmængde. Afgrænser relevant information.	Global Compact definerer ingen fællesmængde. Den relevante information bliver meget omfattende.

Måleattribut 3: Klar definition af målsætning med rapporteringen.	Årsregnskabslovens målsætning er at ledelsesberetningen skal suppleres med en redegørelse for samfundsansvar, samt støtte regnskabsbrugere i deres økonomiske beslutning. Målsætningen opstiller en ramme for, hvad der er relevant.	Målsætningen er at rapportere om implementering af de 10 principper, med vægt på kontinuerlige forbedringer. Definitionen af de 10 principper sætter en ramme for, hvad der er relevant.
Måleattribut 4: Konkret defineret krav til indhold.	Årsregnskabsloven stiller krav til, at redegørelsen skal oplyse om virksomhedens politikker, handlinger og resultater for samfundsansvar. Giver overordnet indikation af hvad der er relevant, men ikke konkret.	Fremskridtsrapporten skal indeholde identificerede mål, definerede resultatindikatorer og måling af resultater inden for rammerne af de 10 principper. Giver overordnet indikation af hvad der er relevant, men ikke konkret.
Andet:		Relevant information afgrænses ud fra rammerne af de 10 principper. Rapporten er derfor kun et retvisende billede for de regnskabsbrugere, der er dækket af UN Global Compacts 10 principper.
Pålidelighed		
Måleattribut 4: Konkret defineret krav til indhold.	Årsregnskabsloven stiller krav om at redegørelsen skal oplyse om virksomhedens politikker, handlinger og resultater for samfundsansvar. Det giver en overordnet indikation af, om redegørelsen indeholder det der forventes at indeholde, og dermed er en troværdig repræsentation, men er ikke konkret.	Fremskridtsrapporten skal indeholde identificerede mål, definerede resultatindikatorer og måling af resultater inden for rammerne af de 10 principper. Det giver en overordnet indikation af, om rapporten indeholder det der forventes at indeholde, og dermed er en troværdig repræsentation, men er ikke konkret.
Måleattribut 5: Retningslinjer for indregning og måling af indhold.	Begrebsrammen og Årsregnskabslovens stiller ingen krav til indregning og måling af CSR information. Grundlaget for vurderingen af pålideligheden er svag.	Global Compact stiller ingen konkret krav til indregning og måling af CSR information. Grundlaget for vurderingen af pålideligheden er svag.
Andet:	Der er fra 1. september 2008 ingen revisionspligt på ledelsesberetningen. Ledelsesberetningen er underlagt et konsistentstjek. Konsistentstjekket vurderes til at give begrænset værdi.	Global Compact ligger i deres vejledning op til specifikke beskrivelser. Det er ikke et krav.
Andet:	Årsregnskabslovens krav i § 53 til beskrivelse af anvendt regnskabspraksis, giver et værktøj til at vurdere indregnings- og målingsmetoden.	

Andet:	Ledelseserklæring understøtter delvist pålideligheden.	Global Compact ligger op til at virksomheder benytter et system, der sikrer de anvendte informationers korrekthed og pålidelighed. Det er ikke et krav.
Andet:		Global Compacts integritetsforanstaltninger understøtter pålideligheden, da misvisende information kan resultere i udelukkelse fra initiativet.
Forståelighed Måleattribut 6: Definition af forudsætninger hos regnskabsbrugere	Begrebsrammen opstiller forudsætninger om kendskab til regnskabsmæssige og økonomiske forhold. Vurderet hensigtsmæssig da ledelsesberetning er af finansiell karakter.	Global Compact definerer ingen forudsætninger, der skal være til stede for at forstå rapporteringen.
Andet:		De lokale netværks Forums og Global Leaders Summit arbejder på at udbrede en ensartet forståelse for initiativet.
Sammenlignelighed Måleattribut 4: Konkret defineret krav til indhold.	Årsregnskabslovens krav til indhold er overordnede og understøtter ikke sammenligneligheden.	UN Global Compacts krav til indhold er overordnet og understøtter ikke sammenligneligheden.
Måleattribut 5: Retningslinjer for indregning og måling af indhold.	Årsregnskabslovens opstiller ingen krav til indregning og måling. Beskrivelse af anvendt regnskabspraksis understøtter sammenlignelighed år for år.	Global Compact opstiller ingen krav til indregning og måling.
Måleattribut 7: Retningslinjer for klassifikation og præsentation af information.	Ledelsesberetningen er underlagt de grundlæggende forudsætninger i Årsregnskabslovens § 13, men der er i Årsregnskabsloven ingen specifikke krav til klassifikation af information i ledelsesberetningen	Fremskridtsrapportens formål med rapportering om udvikling understøtter sammenlignelighed år for år. Der er ingen forudsætninger, der sikrer sammenligneligheden med andre virksomheder.
Andet:		Global Compact er et internationalt anerkendt initiativ og har større potentiale til at understøtte sammenligneligheden internationalt.

De to bestemmelser har hver deres grundlag de skal følge. En redegørelse ifølge Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 og 2 følger IASB's Begrebsrammes retvisende billede, mens Fremskridtsrapporten følger retningslinjer for Fremskridtsrapporter fastsat af UN Global Compact.

Som en del af ledelsesberetningen afgrænser bestemmelsen i § 99a, stk. 1 og 2 sig ved at have til formål at støtte investorerne i deres økonomiske beslutning og understøtter måleattribut 2. Fremskridtsrapporten har en meget bred målgruppen og understøtter ikke måleattribut 2. Fremskridtsrapporten afgrænser rapporteringen ud fra de 10 principper og dermed ud fra hvilke emner rapporteringen skal omfatte. Begge bestemmelser har intet konkret krav til indhold af rapporteringen og opfylder ikke måleattribut 4.

Der mangler krav til sikring af måleattribut 4 og 5 til vurdering af pålideligheden. Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 og 2 er underlagt verificeringskrav, der i forhold til sikring af pålideligheden, er vurderet af begrænset værdi. Årsregnskabslovens krav til beskrivelse af anvendt regnskabspraksis giver et værktøj til at vurdere pålideligheden, men opfylder ikke konkret krav til indregning og målingskriterier. UN Global Compact har i deres vejledning opstillet forslag til sikring af pålideligheden i form af specifikke beskrivelser og anvendelse af systemer til sikring af pålideligheden. Integritetsforanstaltningerne kan endvidere motivere virksomhederne i at forsøge at udarbejde en pålidelig rapportering.

Forudsætninger til sikring af ensartet forståelse opfyldes kun af bestemmelsen i Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 og 2. Global Compact forsøger at skabe ensartet forståelse gennem de lokale netværks Forums og Global Leaders Summit. Det er en svaghed i Fremskridtsrapporten, at der som minimum ikke er opstillet forudsætninger om forståelse for Global Compacts 10 principper.

Bestemmelsernes mangler i forhold til opfyldelse af måleattribut 5 og 6 betyder, at sammenligningsgrundlaget med andre virksomheder er svagt. Bestemmelserne har potentiale til at understøtte sammenligneligheden år for år. Årsregnskabslovens § 99a stk. 1 og 2 gennem Årsregnskabsloven § 13 og krav til beskrivelse af anvendt regnskabspraksis. Fremskridtsrapporten gennem dens målsætning om rapportering af fremskridt år for år.

Ud fra ovenstående resultater anses begge bestemmelser for uhensigtsmæssige i forhold til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering. I næste delanalyse vurderes tiltag der kan forbedre lovgivningen og kompensere for dens mangler i forhold til at imødekomme det retvisende billede.

DEL 3: TILTAG TIL FORBEDERING AF LOVGIVNING

3.1 Introduktion

Tredje del af afhandlingen opstiller med udgangspunkt i anden del forslag til forbedringer til den nuværende lovgivning i relation til at imødekomme et retvisende billede af CSR rapportering. I analysen vurderes nationale og internationale værktøjer og rammer rettet mod CSR rapportering i forhold til hvordan lovgivningen kan forbedres. Endvidere findes der inspiration fra Novo Nordisk A/S' rapportering om samfundsansvar for regnskabsåret 2009.

De nationale og internationale rammer og værktøjer, der medtages i analysen, beskrives ikke, udover en klarlægning af hvordan de kan forbedre lovgivningen. Det er således en forudsætning, at der er kendskab til disse initiativer.

Der tages udgangspunkt i praktiske eksempler fra Novo Nordisk A/S, idet Novo Nordisk A/S er kendt for at lave en bemærkelsesværdig CSR rapportering. Analysen benyttes som afsæt til udformning af praktisk forslag til, hvordan man kan udforme en redegørelse, der overholder lovgivningen, og imødekommer det retvisende billede. Analysen bygges op omkring de måleattributter, der ikke blev opfyldt af lovgivningen. Analysen omhandler måleattribut 2, 4, 5, 6, 7.

3.2 Novo Nordisk A/S

Novo nordisk A/S opfylder lovkravet gennem udarbejdelse af en Fremskridtsrapport efter UN Global Compact og henviser hertil i ledelsesberetningen.⁸⁰ Endvidere har Novo Nordisk A/S tilsluttet sig GRI og opnår deklarationsniveau A+.⁸¹ Verificering af den ikke finansielle information er udarbejdet gennem uafhængig parts review, der er udarbejdet i overensstemmelse med IASE 3000 samt kravene ifølge AA1000AS til en type 2 erklæring. Verificering af erklæringen er med henblik på at opnå begrænset grad af sikkerhed.⁸² Inspiration fra Novo Nordisk A/S' rapportering medtages i gennemgangen af de enkelte måleattributter.

⁸⁰ Novo Nordisk A/S årsrapport 2009 – side 28

⁸¹ <http://annualreport2009.novonordisk.com/governance-and-reporting/global-reporting-initiative.aspx>

⁸² Novo Nordisk A/S årsrapport 2009 - side 107 n.

3.3 Måleattribut 2 – Definition af regnskabsbrugerne

Fremskridtsrapportens bestemmelser opfylder ikke måleattribut 2 om homogenitet i regnskabsbrugernes informationsbehov. Fremskridtsrapporten er som udgangspunkt omfattende, da den skal behandle alle interessenters informationsbehov inden for de 10 principper.

Global Reporting Initiative stiller krav til identificering af de interessenter, som organisationen forventer, vil anvende rapporteringen.⁸³ Hermed sikres måleattribut 1 om definition af regnskabsbruger og det giver specificering af regnskabsbrugerne i forhold til Fremskridtsrapportens krav. Alternativt ville dette praktisk kunne løses ved blot at definere målgruppen i rapporteringen, uden at tilslutte sig GRI. En specificering af regnskabsbrugerne gør, at regnskabsbrugerne bliver mere homogene. For at specificeringen skal være troværdig for omverdenen, må der lægges en praksis til grund for identificering af væsentlige regnskabsbrugere.

En virksomhed kan gennem interessentdialog få kendskab til interessenternes primære behov, målrette rapporteringen mod disse behov, og dermed lave en for interessenterne retvisende rapportering.

Gennemførelsen af interessentdialog kan være problematisk. Identificeringen af de primære interessenter og deres behov har stor betydning for succes af rapporteringen og for opfyldelsen af måleattribut 2. I relation til dette har Jeffrey Unerman en vigtig pointe i artiklen *"Stakeholder engagement and dialogue"*. Jeffrey Unerman argumenterer for, at kompleksiteten af identificeringsprocessen afhænger af virksomhedens motiv for rapporteringen.⁸⁴ I litteraturen deles virksomhedens motiver for rapportering op i to. Det ene perspektiv er, at virksomheder udarbejder deres rapportering, fordi de ønsker at være en social og miljøvenlig virksomhed. Det andet perspektiv er, at virksomheder benytter rapporteringen som et værktøj til at vinde og bevare støtten fra de investorer, der har magt og indflydelse på at virksomheden opnår sine mål.⁸⁵ Unerman argumenterer for, at identificeringen af de primære interessenter vil være mindst kompleks hos de virksomheder, hvis motiv er af at vinde og bevare støtten hos deres investorer, der har betydelige

⁸³ RG – Retningslinjer for bæredygtighedsrapportering - pkt. 3.5

⁸⁴ "Sustainability, Accounting and Accountability" – side 92. n

⁸⁵ "Sustainability, Accounting and Accountability" – side 89 n.

indflydelse.⁸⁶ Dette argument må vurderes rimeligt, da investorer med betydelig indflydelse alt andet lige må være mulige at identificere.

Sættes denne teori i forhold til CSR lovgivningen, vil en interessentdialog efter bestemmelsen i § 99a, stk. 1 og 2 som udgangspunkt være mere håndgribelig end dialog, der skal opfylde kravene for en Fremskridtsrapport. Virksomheder, der vælger at lave en Fremskridtsrapport, kan dog stadig have som motiv at vinde og bevare støtten hos investorerne. I disse tilfælde vil identificeringsprocessen være på niveau med identificeringsprocessen i rapportering, der følger § 99a, stk. 1 og 2. Virksomheder, hvis motiv for rapporteringen er at være bæredygtig eller som måske har begge motiver i tankerne, står over for en større udfordring i identificeringen af interessenterne til dialog. I denne situation er det ikke nok at argumentere for at interessentdialog kan forbedre lovgivningen, hvis man vælger at lave en Fremskridtsrapport. Det må også vurderes, hvilke metoder og fremgangsmåder der er hensigtsmæssige for at dialogen kan blive succesfuld.

Praktisk er der en del udfordringer med gennemførelsen af interessentdialog. En dialog der fanger alle interessenterne behov og får den rigtige opfattelse heraf må betragtes som en illusion. Unermans opstiller følgende argumenter:

- Mange interessenter, der bliver positivt eller negativt påvirket af en virksomheds handlinger, har ikke mulighed for at deltage i en dialog og dermed repræsentere deres egne interesser. Dette skyldes, at mange af disse subjekter ikke er født endnu (fremtidige generationer), ikke er menneskelige (planter mv.) eller ikke har den mentale mulighed for at udtrykke sine interesser
- Nogle interessenter vil være bedre til at argumentere for deres interesser end andre, hvilket kan skabe ubalance i prioriteringen af behov.
- Mange interessenter deltager i debatten af strategiske årsager i stedet for at være åben og ærlig.⁸⁷

⁸⁶ "Sustainability, Accounting and Accountability" – side 92 n

⁸⁷ "Sustainability, Accounting and Accountability" – side 96 n

På trods af denne problemstilling må interessentdialog stadig betragtes som en hjælp til imødekommelse af det retvisende billede, da udgangspunktet for rapporteringen ellers kun ville være virksomhedens vurdering af, hvad der er relevant at rapportere om. Det er endvidere ikke kun et tiltag til Fremskridtsrapporten, men kan også være en forbedring af rapporteringen efter Årsregnskabslovens § 99 a, stk. 1 og 2, selvom måleattribut 2 bliver opfyldt her. Alt andet lige må en dialog med virksomhedens interessenter give en bedre forståelse for informationsbehovet og bedre redskaber til at lave en for brugerne retvisende rapportering.

AA1000SES vurderes til at være et tiltag til lovgivningen, der kan støtte virksomhederne i deres praktiske gennemførelse af interessentdialog. Grunden til at valget er faldet på AA1000SES skyldes at initiativet tager en systematisk og kontinuerlig tilgang til interessentdialog, og fordi AA1000 serien udover at støtte virksomhederne i deres interessentdialog, også forbedrer rapporteringen på andre områder, som følge af mangler i lovgivningen. Det sidstnævnte behandles ikke her, men beskrives nærmere i efterfølgende afsnit.

AA1000SES er hensigtsmæssig, fordi den kort og præcist giver virksomhederne en systematisk struktur til udformning, gennemførelse og evaluering af dialogen. AA1000SES er ikke en standard i, hvordan virksomhederne skal gøre, men en standard i hvordan det kan gøres. Andet ville heller ikke give mening, da interessentdialogen bør tilpasses den enkelte virksomhed og dens interessenter. Virksomheder, der følger standarden, er sikker på at komme de mest væsentlige overvejelser igennem ved udformning, gennemførelse og evaluering af dialogen.

Det exceptionelle ved standarden er den cyklus, den er bygget op omkring, der sikrer at interessentdialogen får direkte betydning for virksomhedens fremadrettede strategi. Cyklussen er illustreret i bilag 4. Figuren i bilag 4 illustrerer, at formålet med interessentdialogen påvirker planlægning af dialogen, som videre påvirker forberedelsen, udførelsen og evalueringen. Evalueringen har indflydelse på virksomhedens strategi og operationelle mål, som igen har indflydelse på formålet med dialogen. På den måde sikres det at virksomheden retter sig mod deres interessenters ønsker og behov, og i sidste ende vil få større succes med deres rapportering, idet de

imødekommer de primære interessenters behov og ønsker. Interessentdialogen bliver udover at fungere som retning for rapporteringen, en vigtig del i virksomhedens strategi.⁸⁸

To i øjenfaldende værktøjer i standarden er væsentlighedstesten til identificering af væsentlige emner⁸⁹ og valg af metode til dialog⁹⁰.

De 5 elementer, der opstilles i væsentlighedstesten, dækker overordnede de emner, der kan komme på tale til CSR rapportering, og fungerer som et godt udgangspunkt for virksomhederne i deres vurdering af væsentlige emner.

I standarden opstilles der i et skema (se bilag 5) eksempler på mulige metoder til udførelse af interessentdialogen. Det gode ved skemaet er, at metoderne kædes sammen med hvilket formål og mål dialogen har, samt hvilken relation virksomheden har til interessenten. Det gør det forholdsvis overskueligt for virksomheder at identificere de metoder, der i de enkelte situationer vil være hensigtsmæssige.

I Novo Nordisk A/S årsrapport 2009 står beskrevet, at rapporteringen af ikke-finansiell information er aflagt efter principperne i AA1000APS.⁹¹ De 3 grundlæggende principper i AA1000APS består af involveringen som det overordnede princip, der ligger til grund for de to øvrige principper, væsentlighed og lydhørhed. Involveringen af interessenter danner grundlag for væsentlighedsvurderingen og lydhørheden, som omfatter beslutninger og handlinger, der foretages i forhold til de væsentlige emner.⁹² Ved tilslutning til AA1000APS er interessentdialog et grundlæggende element i Novo Nordisk A/S rapportering. I regnskabspraksis står skrevet: *"Novo Nordisk kortlægger løbende sine interessenter og har interne processer, som sikrer at der tages hensyn til interessenternes interesse og forventninger. Samspillet med interessenterne gør, at disse involveres i udviklingen af de strategiske tiltag for at gøre virksomheden mere bæredygtig"*.⁹³ Rent praktisk løser Novo Nordisk A/S dette ved at opstille principper, der klarlægger, hvad der skal lægges vægt på i vurderingen af hvilke interessenter, der er væsentlige. Interessenterne vurderes efter magt til at udøve indflydelse på virksomheden, legitimiteten af interessenternes forhold med

⁸⁸ <http://accountabilityaa1000wiki.net/wiki/thestandard/Special:Titles/> (Pkt. 3.1)

⁸⁹ AA1000SES - side 35.

⁹⁰ <http://accountabilityaa1000wiki.net/wiki/thestandard/Special:Titles/> (Pkt. 3.1)

⁹¹ Novo Nordisk A/S årsrapport 2009 - side 90 ø.

⁹² AA1000APS – side 9 ø.

⁹³ Novo Nordisk A/S årsrapport 2009 - side 91 ø.

virksomheden, samt hvor hurtigt interessenterne er til at fremrykker sine krav på virksomheden. I beslutningen medtages kortsigtet og langsigtet forretningsinteresser og omdømme.⁹⁴ Det kan diskuteres, om denne indgang betyder at alle virksomhedens interessenter bliver dækket, men i forhold til det retvisende billede har det ingen betydning, idet rapporteringen blot skal være et retvisende billede for de regnskabsbrugere som defineres i Fremskridtsrapporten.

⁹⁴ <http://annualreport2009.novonordisk.com/stakeholder-engagement/stakeholder-engagement.aspx>

3.4 Måleattribut 4 – Konkret defineret krav til indhold

Ingen af lovkravets bestemmelser opfylder kravet om konkret indhold. Begge bestemmelser beskriver, hvad redegørelsen skal bestå af, men definerer ikke elementerne, som det er tilfældet med Begrebsrammens niveau 3 for finansiel information. Global Reporting Initiative er et værktøj, der kan forbedre denne mangel i lovgivningen og hjælpe til vurderingen af relevans. I lighed med lovgivningen opstiller GRI overordnede rammer for, hvad rapporteringen skal indeholde i form af virksomhedens profiloplysninger, ledelsestilgang og resultatindikatorer.⁹⁵

GRI differentiere sig fra lovgivningen ved at definere, hvad de enkelte elementer skal indeholde. Der er i GRI's publikation "*Retningslinjer for bæredygtighedsrapportering*" opstillet punkter, der skal oplyses om virksomhedens profil og ledelsestilgang samt resultatindikatorer inden for økonomi, miljø og sociale forhold. GRI vurderes til at være en forbedring til lovgivningen, da initiativet dækker de samme områder, som lovkravets bestemmelser og fordi det er et internationalt anerkendt initiativ. Emnerne er delt ud på begreberne: Økonomi, miljø og sociale forhold⁹⁶, men dækker det samme, idet sociale forhold dækker menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og korruption. Ved at benytte GRI får virksomhederne et klart billede af, hvad der er relevant for rapporteringen.

GRI's krav til indhold af virksomhedens profil og ledelsestilgang giver klare retningslinjer for hvilke oplysninger, der skal med i rapporteringen. Det specielle ved GRI i vurderingen af relevansen, er de opstillede resultatindikatorer og tilknyttede protokoller⁹⁷, idet det er her virksomheder især kan være i tvivl om indholdet af rapporteringen. Kerneindikatorerne beskriver specifikt, hvad rapporteringen skal afdække.

GRI udfylder lovkravets mangler vedr. måleattribut 4, men fungerer ikke lige hensigtsmæssig med de 2 lovbestemmelser. GRI fungerer bedst i samspil med Fremskridtsrapporten. Det der fungerer rigtig godt mellem Fremskridtsrapportens bestemmelser og GRI, er de opstillede resultatindikatorer, idet der er en god sammenhæng mellem Fremskridtsrapportens principper og GRI

⁹⁵ RG – Retningslinjer for bæredygtighedsrapportering - side 4 (figur).

⁹⁶ RG – Retningslinjer for bæredygtighedsrapportering – side 3.

⁹⁷ <http://www.globalreporting.org/Home/LanguageBar/DanishLanguagePage.htm>

resultatindikatorer. Der er i GRI opstillet resultatindikatorer til afdækning af alle principperne i Global Compact. GRI er en stor del af Novo nordisk A/S' Fremskridtsrapport, idet de 10 principper i Global Compact er lænket op til GRI's indikatorer for de enkelte områder.⁹⁸ Novo Nordisk A/S benytter på den måde GRI til at opfylde kravene til Fremskridtsrapporten om at definere resultatindikatorer og måle resultater.

En anden vigtig ting, som GRI tilføjer Fremskridtsrapporten, der vedrører relevans af information, er en definition af rapporteringens organisatoriske afgrænsning. Global Compact har ingen organisatorisk afgrænsning af rapporteringen. GRI's organisatoriske afgrænsning⁹⁹ vurderes hensigtsmæssig, da den ikke kun rummer de enheder som virksomheden har kontrol over, men også de enheder som virksomheden kan påvirke væsentligt. Det er vurderet ud fra den betragtning, at det må forventes at virksomheder tager samfundsansvar, der hvor de har mulighed for at tage samfundsansvar, og ikke kun der hvor de har størst interesse.

GRI's samspil med Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 og 2 er ikke på niveau med samspillet med Fremskridtsrapporten. GRI tilføjer lovkravet redskaber til handlinger og målinger af resultater, men passer ikke ind i rammen, som den gør ved Fremskridtsrapporten. Redegørelsen er som en del af ledelsesberetningen målrettet investorerne og de mange krav i GRI vil ikke være lige relevante i denne sammenhæng. Det der gør, at GRI stadig vurderes til at være en forbedring af lovkravet er, at GRI har flere anvendelsesniveauer¹⁰⁰. Det betyder at virksomheder ved at anvende et lavt anvendelsesniveau, stadig kan drage fordel af GRI's resultatindikatorer og undgå fuld rapportering af GRI's krav. Det vil kun være hensigtsmæssigt med en deklaration på anvendelsesniveau C for de virksomheder der vælger af udarbejde redegørelsen efter Årsregnskabslovens § 99 a, stk. 1 og 2. Det vurderes ud fra at flere af bestemmelserne til en deklaration på anvendelsesniveau B, er for specifikke i forhold til nytteværdien hos investorerne og dermed ikke passer til ledelsesberetnings formål. Det er specielt GRI's punkt 4, der omhandler ledelse, forpligtelser og interessentinvolvering inden for økonomiske, miljømæssige og sociale resultater¹⁰¹, der er vurderet irrelevant, men også det øget krav om minimum 20 resultatindikatorer, hvoraf der mindst skal være en fra hver af

⁹⁸ <http://annualreport2009.novonordisk.com/governance-and-reporting/un-global-Compact.aspx#>

⁹⁹ RG – Retningslinjer for bæredygtighedsrapportering - side 17.

¹⁰⁰ AL – GRI Anvendelsesniveauer - side 2

¹⁰¹ RG – Retningslinjer for bæredygtighedsrapportering – side 22.

følgende kategorier: økonomi, miljø, menneskerettigheder, arbejdsforhold, samfund og produktansvar¹⁰². Det vil afhænge af den enkelte virksomhed, om 20 resultatindikatorer fordelt på nævnte indikatorer vil være interessante for virksomhedens investorer, men det må vurderes tvivlsomt at være gældende for alle virksomheder.

GRI's organisatoriske afgrænsning kan både være en forbedring eller en ulempe for bestemmelsen i Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 og 2. Ifølge Årsregnskabslovens § 99a, stk. 5 er det for virksomheder, der udarbejder koncernregnskab tilstrækkeligt, at oplysningerne efter stk. 1 og 2 gives for koncernen som helhed, såfremt kravene i Årsregnskabslovens § 99a, stk. 6 overholdes. Årsregnskabslovens § 99a's organisatoriske afgrænsning fastsættes således ud fra koncerndefinitionen. Ifølge Årsregnskabslovens koncerndefinition er "bestemmende indflydelse" det afgørende i vurderingen af om der er tale om en koncern. Bestemmende indflydelse afgøres ud fra, om der er beføjelser til at styre de økonomiske og driftsmæssige beslutninger.¹⁰³ Ved at anvende GRI udvides den organisatoriske afgrænsning til også at omhandle de enheder, virksomheden kan påvirke væsentligt. Disse enheder kan i nogle tilfælde have interesse for investorerne, da de kan have indflydelse på den økonomiske udvikling af virksomheden. I disse situationer vil tiltaget være en forbedring i forhold til at imødekomme det retvisende billede.

GRI's protokoller indeholder kerneindikatorer samt tillægsindikatorer, og virksomheder der anvender anvendelsesniveau C skal rapportere om minimum 10 kerneindikatorer, mens anvendelsesniveau B stiller krav til 20 og anvendelseskrav A stiller krav til alle indikatorerne.¹⁰⁴ Det kan synes som en svaghed i GRI i forhold til fuldstændigheden, at der er mulighed for at vælge hvilke indikatorer man rapporterer om, når man anvender niveau B og C. De kvalitative egenskaber fuldstændighed og relevans er modsatrettede, da fuldstændigheden skal sikre alt er med, mens relevanskriteriet kun medtager det, der vurderes at have betydning for regnskabsbrugerens beslutning. Der må i vurderingen ske et kompromis mellem disse egenskaber. IFRS opprioriterer relevans frem for pålidelighed, som fuldstændigheden er en del af.¹⁰⁵ I forhold til CSR informationens brede omfang og virksomhedernes heterogenitet må denne prioritering anses for

¹⁰² AL – GRI Anvendelsesniveauer - side 2.

¹⁰³ Selskabslovens § 7.

¹⁰⁴ AL – GRI Anvendelsesniveauer - side 2.

¹⁰⁵ "Årsrapporten – teori og regulering" – side 313 ø.

hensigtsmæssig, da det retvisende billede vil være svært at opnå, hvis informationsmængden bliver for omfattende og uoverskuelig. Derfor må det også vurderes som det mest retvisende, at virksomhederne har mulighed for at vælge omfanget af indikatorer. Relevanskriteriet ville komme i farezonen, hvis der blev opstillet regler for bestemte indikatorer, der skulle medtages, idet indikatorernes relevans vil være forskellig alt efter virksomhedens aktiviteter.

3.5 Måleattribut 5 – Retningslinjer for indregning og måling af indhold

Vurderingen af om rapporteringen er en troværdig repræsentation vurderes ud fra måleattribut 4 og 5. Som nævnt i foranstående afsnit understøtter GRI måleattribut 4 ved at definere krav til konkret indhold. Muligheden for at vælge et anvendelsesniveau er et vigtig element i GRI, afhængigt af at GRI fortsat stiller krav om at skrive, hvilket anvendelsesniveau rapporteringen anvender. Initiativet imødekommer virksomhedernes forskellige rapporteringsbehov samtidig med, at rapporteringen stadig fremstår som en troværdig repræsentation (set ud fra måleattribut 4), idet det klarlægges, hvad rapporteringen skal indeholde ved en beskrivelse af hvilket anvendelsesniveau, der er anvendt.

Jf. IASB's Begrebsramme skal det være sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde eller fragå virksomheden, og posten skal kunne måles troværdigt repræsentativt til kostpris eller værdi, før der kan ske indregning.¹⁰⁶ Et så klart indregnings og målingskriterium vil være vanskeligt at udarbejde for CSR information, da informationerne ikke kan opgøres i en fælles måleenhed, som er tilfældet i det finansielle regnskab, der kan måles i kroner/øre. En virksomheds CO2 udslip og dens statistik over lønfordeling mellem mænd og kvinder er to vidt forskellige begreber. Indregnings og målingskriteriet er derfor en udfordring i CSR rapporteringen.

GRI's er på områder en forbedring af lovgivningen i forhold til pålidelighed, men opnår ikke sammen niveau som Begrebsrammens sikring af pålideligheden af finansiell information, hvilket jf. ovenstående må anses som umuligt.

Måleattribut 5 stiller krav om retningslinjer for indregning og måling af indholdet. GRI's indikatorprotokoller som omfatter kerneindikatorerne inden for de enkelte områder afhjælper delvist til imødekommelsen af Måleattribut 5. Kerneindikatorerne i protokollerne definerer, hvad der skal oplyses og hvordan. I protokollerne står de enkelte kerneindikatorers formål beskrevet samt indsamlingsmetode.¹⁰⁷ På trods af GRI's konkrete krav, vil meget information vedrørende CSR rapportering omfatte en substantiv vurdering, der gør at pålidelighedsniveauet aldrig vil opnå

¹⁰⁶ IASB's Begrebsramme (F.82-98)

¹⁰⁷ <http://www.globalreporting.org/Home/LanguageBar/DanishLanguagePage.htm>

samme niveau som finansiell information. På trods af det, vurderes GRI's protokoller til at være et værktøj, der understøtter pålideligheden i en grad, der må anses for høj i betragtning af, at der er tale om ikke-finansiell information.

Et andet tiltag der kan forbedre pålideligheden af rapporteringen er verificering af rapporteringen. AA1000AS og IASE 3000 er vurderet til at være verificeringsværktøjer, der understøtter pålideligheden af CSR informationen. AA1000AS (Assurance Standard) er en del af AA1000 serien og en international standard for revision og kvalitetsstyring af CSR rapportering. Ved at vælge erklæring om sikkerhed efter AA1000AS vælger man samtidig at efterleve AA1000APS, som er de grundlæggende principper i AA1000 serien.¹⁰⁸ AA1000AS er vurderet til at være en af de bedre standarder for erklæring med sikkerhed af ikke finansiell information. Det er vurderet ud fra de grundlæggende principper, som AA1000 serien er bygget op omkring, og fordi serien gennem AA1000SES har interessentdialogen som et grundlæggende element i rapporteringen, hvilket er med til at skabe en balance mellem fuldstændigheden og relevansen af informationen.

I forhold til sikring af pålideligheden og måleattribut 5 er der to væsentlige ting i standarden, der skal bemærkes. Det ene punkt, som er af negativ karakter i forhold til det retvisende billede er valgmuligheden mellem erklæringstype, mens det andet punkt af positiv karakter vedrører muligheden for at individualisere erklæringen.

Ifølge AA1000AS er der mulighed for at afgive en type 1 erklæring og en type 2 erklæring.¹⁰⁹ Type 1 erklæringen omfatter en erklæring som skal berette om rapporteringen efterlever principperne i AA1000APS, men ingen verificering af pålideligheden af informationen. En sådan erklæring understøtter ikke pålideligheden af rapporteringen. Type 2 erklæringen omfatter en erklæring om rapporteringens efterlevelse af principperne i AA1000APS og evaluerer pålideligheden af "specificeret bæredygtighedsinformation", og det er denne bestemmelse, der gør at erklæringen bliver mere specifik. "Specificeret bæredygtighedsinformation" er den information, som den rapporterende virksomhed, og den part der afgiver erklæringen bliver enig om udgør afgrænsningen

¹⁰⁸ AA1000AS – side 8 ø.

¹⁰⁹ AA1000AS – side 9 ø.

af rapporteringen.¹¹⁰ Bestemmelsen betyder at pålideligheden af den væsentlige information er i fokus. Samtidig hænger erklæringsstandarder sammen med andre af virksomhedens valgte bæredygtighedsstandarder, der omfatter information inden for afgrænsningen, idet det er et krav at erklæringen indeholder en udtalelse om sådanne standarder (eksempelvis GRI).¹¹¹

En sidste ting, der er værd at nævne i forhold til AA1000AS erklæringen, er at standardens fokus ligger på hvordan erklæringen gives, og ikke på hvordan CSR information skal og bør være. Dette sker i form af minimumskrav til blandt andet bevisindsamling¹¹² og til indholdet af erklæringen¹¹³.

ISAE3000 er medtaget, da den vurderes at være en forbedring af lovgivningen, hvis formålet er at lave en rapportering, der imødekommer investorernes behov. Er investorerne den primære målgruppe, er IASE3000 oplagt at anvende, idet investorerne typisk vil have større kendskab til denne standard. IASE3000 er ud fra denne betragtning vurderet hensigtsmæssig, idet den betragtes som en international anerkendt standard for erklæring om ikke finansiell information.

Novo Nordisk A/S har både opnået begrænset grad af sikkerhed efter retningslinjerne i IASE3000 og AA1000AS. På den måde rammer Novo Nordisk en bredere målegruppe og revisor yder ikke mere end hvis revisor skulle lave en type 2 erklæring efter AA1000AS. Investorerne har kendskab til IASE3000, da det er den anvendte erklæring om begrænset grad af sikkerhed, når man følger IFRS. Øvrige interessenter, der specifikt er interesseret i CSR rapporteringen, kan finde større troværdighed i en erklæring efter AA1000AS, idet det er en internationalt anerkendt standard inden for erklæringer om CSR rapportering.

¹¹⁰ AA1000AS - side 10 ø.

¹¹¹ AA1000AS – side 21 ø.

¹¹² AA1000AS – side 18 m.

¹¹³ AA1000AS – side 21 m.

3.6 Måleattribut 6 – Definition af forudsætninger hos regnskabsbrugere

Forudsætninger for hvad regnskabsbrugere skal have kendskab til for at sikre en ensrettet forståelse for rapporteringen, er ikke opfyldt i Global Compact. Heller ikke Novo Nordisk A/S har tilføjet nogle forudsætninger, der skal ligge til grund for at sikre en ensrettet forståelse af Fremskridtsrapporten. Manglen kan hurtig udredes ved at tilføje i rapporteringen, at der forudsættes forståelse for Global Compact og de 10 principper for at få fuldt udbytte af rapporteringen.

3.7 Måleattribut 7 – Retningslinjer for klassifikation og præsentation af information

Både måleattribut 4, 5 og 7 har betydning for sammenligneligheden af information. GRI og AA1000 serien understøtter sammenligneligheden år for år på samme måde, som de understøtter måleattribut 4 og 5. GRI's krav til indhold og retningslinjer for indregning og måling giver grundlag for sammenligning med andre virksomheder, men er afhængig af at andre virksomheder tilslutter og rapporterer efter GRI. Det samme er gældende for AA1000 serien. Det er derfor kun sammenligneligheden år for år, der er sikret, så længe der ikke er et lovkrav, der gør GRI eller AA1000 lovpligtigt. Begge initiativer er internationale og øger muligheden for sammenligning på internationalt niveau.

GRI må betragtes som det initiativ, der kommer tættest på at opfylde måleattribut 7 om retningslinjer for klassifikation og præsentation af information. GRI's stiller krav til oplysning om virksomhedens profil og ledelsens tilgang samt resultatindikatorer inden for økonomi, miljø og sociale forhold, og omfatter retningslinjer for indsamling af information, der beskriver, hvilken information der skal oplyses under de enkelte indikatorer. GRI vurderes således til at være en forbedring af lovgivningen, der i forvejen ingen klare retningslinjer har for klassifikation og præsentation af information.

Novo Nordisk A/S' brug af flere internationale initiativer anses for at være et tiltag, der forbedre grundlaget og muligheden for sammenligning med andre virksomheder og brancher.

3.8 Væsentlighed og Cost-benefit betragtning

Begrebsrammen opstiller 2 tærskelværdier for at information overhovedet kan komme i betragtning til den finansielle rapportering, som er væsentlighed og nytte-omkostningsbetragtning. Fremskridtsrapporten vurderes tillige på baggrund af disse værdier.

Væsentlighed ligger tæt op af den kvalitative egenskab *relevans*. Væsentlighed skal ses som en overordnet tærskelværdi i forhold til alle de kvalitative egenskaber. Tærskelværdien skal først være passeret, før informationen kan være til nytte for brugerne, og de kvalitative egenskaber kan komme i spil. Den anden overordnede tærskelværdi er, at nytteværdien af informationen skal være større end omkostningerne forbundet hermed.¹¹⁴ Netop denne betragtning skal sættes i forhold til det realistiske i ovenstående analyse af tiltag til forbedring af lovgivningen, set ud fra et praktisk perspektiv. Selv ud fra en afgrænsning til børsnoterede virksomheder, vil der være meget stor forskel på nytteværdien af CSR information. For nogle selskaber vil nytteværdien af CSR rapportering have stor værdi for regnskabsbrugerne, mens informationen for regnskabsbrugere til andre virksomheder ingen betydning vil have. At opstille konkrete krav til CSR information er derfor ud fra en nytte-omkostningsbetragtning umulig.

Det man i midlertidig kan gøre og bør gøre, er at opstille krav til indregnings- og målingskriterier samt præsentation for CSR rapportering, der gives i forbindelse med den lovpligtige rapportering. Forstået på den måde, at såfremt virksomheden vælger at rapportere information, skal det gøres efter bestemte retningslinjer. Her må GRI som det mest oplagte værktøj blive til et lovkrav, da GRI har potentiale til understøtte måleattribut 2, 4, 5 og 7. Det vil ud fra en nytte-omkostningsbetragtning ikke være hensigtsmæssigt at stille krav til anvendelse af et bestemt deklarationsniveau, idet det for nogle virksomheder ikke vil være væsentligt og nyttigt med selv det laveste deklarationsniveau. Derfor kan et krav om tilslutning til GRI ikke anbefales, og måleattribut 4 bliver ikke opfyldt. I stedet må det anbefales, at der stilles krav til at informationen opstilles på baggrund af GRI' generelle retningslinjer, protokoller og resultatindikatorer. Al den information,

¹¹⁴ ”Finansiel rapportering – teori og regulering” side 193 m.

der medtages i beretningen, skal således ske efter GRI's retningslinjer. Tiltaget vil betyde at pålideligheden af informationen vil øges sammen med sammenligningsgrundlaget.

Det vil ikke være hensigtsmæssigt, at opstille krav om tilslutning til AA1000 serien. Det vil det ikke ud fra den betragtning, at AA1000 serien er et meget omfattende og ressourcekrævende tiltag, idet serien beror på, at CSR bliver en del af den strategiske ledelse af virksomheden.

Det er svært at stille krav om verificering af rapporteringen, idet nytten af verificeringen vil være forskellig fra virksomhed til virksomhed. I de situationer, hvor CSR information ikke vurderes til at være nyttigt for regnskabsbrugerne, vil en verificering ikke være relevant.

Begrebsrammens nytte-omkostningsbetragtning betyder, at en stor del af de nævnte tiltag ikke vil være realistiske at opstille som lovkrav. Først den dag hvor CSR information får markant betydning, vil tiltagene komme i betragtning til lovgivningen. De nævnte tiltag er potentielle for de virksomheder, der ønsker at gøre mere ud af deres CSR rapportering. På trods af, at analysen viser, at det er svært at konkretisere lovgivningen for CSR information, så potentialet for at imødekomme det retvisende billede øges, giver analysen et billede af, hvordan virksomheder kan imødekomme det retvisende billede.

I efterfølgende afsnit gives forslag til hvordan rapporteringen kan gribes an for at imødekomme det retvisende billede bedst muligt.

3.9 Opsummering Del 3

Der er flere internationale standarder, der har potentiale til at forbedre lovgrundlaget i relation til at opnå et retvisende billede. Analysen fremhæver GRI, AA1000 serien og IASE3000.

GRI fremhæves som værktøj til at understøtte de kvalitative egenskaber relevans, pålidelighed og sammenlignelighed. Ved tilslutning til GRI opnås konkrete regningslinjer for indholdet af rapporteringen, samt indregnings og målingskriterier. Initiativet har potentiale til at øge sammenligneligheden, såfremt andre virksomheder tillige tilslutter sig initiativet.

AA1000 serien understøtter de samme kvalitative egenskaber som GRI. AA1000APS giver en indikation af, hvad der er relevant for rapporteringen. AA1000SES er et strategiske værktøj til at udforme en systematisk interessentdialog og afhjælper relevansvurderingen. AA1000AS understøtter pålideligheden som erklæringsstandard. Det samme gør IASE3000.

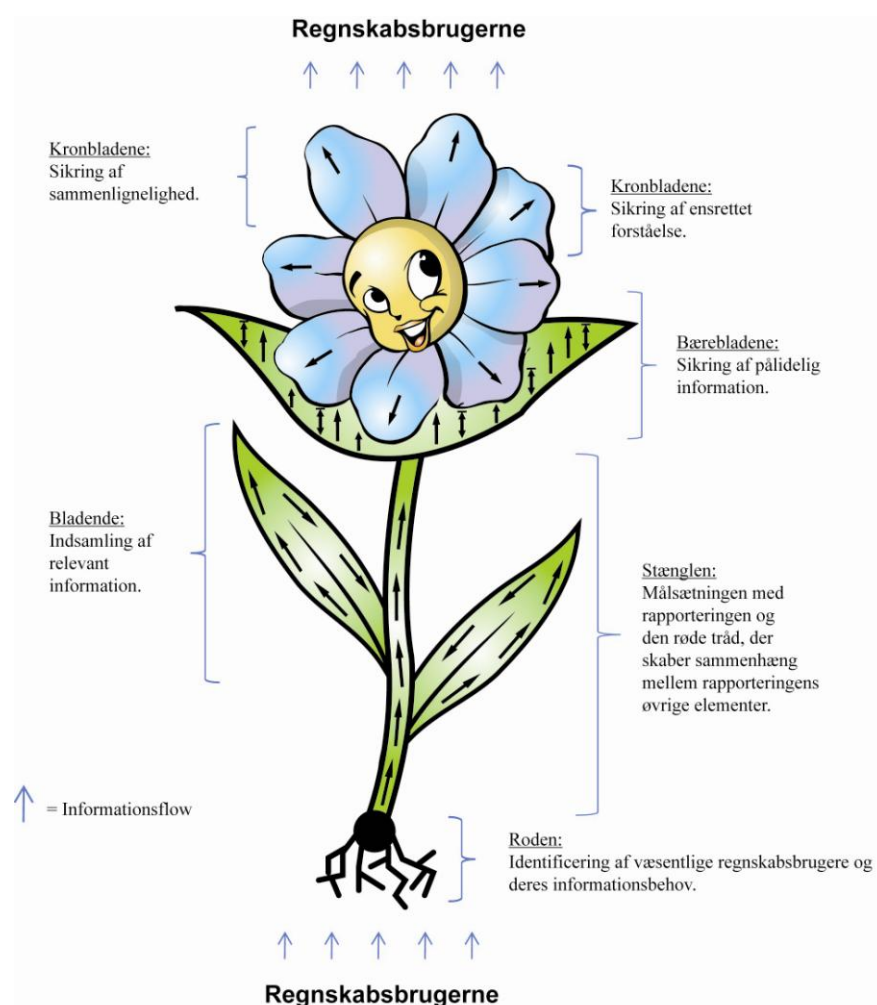
I relation til Begrebsrammens nytte-omkostningsbetragtning vil et lovkrav om tilslutning til initiativerne eller verificering gennem, IASE3000 og AA1000AS ikke være realistisk, idet informationens betydning for regnskabsbrugerne vil være forskellig fra virksomhed til virksomhed. Det anbefales, at loven reguleres således, at det er et krav at de oplysninger virksomheder vælger at medtage i den lovpligtige CSR rapportering, udarbejdes efter GRI's retningslinjer.

DEL 4: FORSLAG TIL OPBYGNING OG KONKLUSION

4.1 Introduktion

Nedenstående giver et metaforisk billede af, hvordan CSR rapporteringen kan anskues på baggrund af afhandlingens del 2 og 3. Billedet benyttes som udgangspunkt for forslag til, hvordan CSR rapporteringen kan gribes an, for at sikre et retvisende billede. Det metaforiske billede skal give en forståelse af de bærende elementer i en retvisende rapportering og betydningen af samspillet mellem disse elementer.

Som metafor for hvordan CSR rapporteringen kan gribes an, benyttes blomstens opbygning. For at en blomst kan blomstre og overleve, skal der være flere ting tilstede. Stængelen er den bærende del, der skaber kontakt mellem blomstens enkelte dele. Roden sørger for vand og mineraltilskud og bladene står for fotosyntese (energitilskuddet) og transpiration (vandflow). Bærebladene er de grønne blade, som beskytter kronbladene, og kronbladene er selve reklamen for blomsten.

Opbygningen kan overføres til CSR rapportering. For at CSR rapportering skal give et retvisende billede, skal virksomheden have et informationsflow, der giver rapporteringen den nødvendige og korrekte information, så rapporteringen for de definerede regnskabsbrugere giver et retvisende billede. Stænglen på blomsten skal ses som grundstammen i rapporteringen, og den røde tråd der skaber sammenhæng mellem rapporteringens øvrige elementer. Den røde tråd i rapporteringen er målsætningen. For at opfylde målsætningen med rapporteringen skal de enkelte elementer bindes sammen, så de arbejder mod det fælles mål.

Virksomheder må for at opfylde målsætningen hente information fra de definerede regnskabsbrugere, der sikrer det nødvendige informationsflow til at udarbejde en for regnskabsbrugerne retvisende rapportering, på samme måde som blomsten gennem roden må søge at dække det nødvendige vand og mineralbehov.

For at blomsten kan overleve er det ikke nok med vand og mineraltilskud, der skal samtidig gennem bladenes fotosyntese og transpiration ske en energitilførsel og igangsætningen af den opadgående vandbevægelse fra rod til bladspids. På samme måde skal der ske en tilførsel af relevant information, der er nødvendig for at dække regnskabsbrugernes informationsbehov. Der skal ske en transpiration, der sikre at informationsflowet, der er opnået gennem kendskab til regnskabsbrugernes informationsbehov, får forbindelse med relevansvurderingen.

Når blomsten har sikret sig den nødvendige tilførsel af vand og energi, er de grundlæggende elementer på plads for at sikre overlevelse. Blomsten skal nu sørge for at reklamere for sig selv ved at skabe blomstring. Bærebladene omkring kronbladene er til stede for at sikre kronbladenes beskyttelse. For at beskytte CSR rapporteringen mod dårlig omtale, må det sikres at rapporteringen omfatter pålidelig information. Der må derfor sættes rammer for sikring af kvaliteten af informationen i rapporteringen. Blomsten kan stadig blomstre, selvom bærebladene ikke er effektive, men vil have lettere ved at falme. Det samme er gældende for CSR rapporteringen, hvor relevanskriteriet overgår pålideligheden. Succesen af rapporteringen vil være mindre, hvis kvaliteten ikke er sikret.

Til sidst er der selve kronbladene som fra blomst til blomst kan være mere eller mindre iøjnefaldende. Kronbladene er prikken over i'et. Jo mere beundringsværdi, jo større reklame har

blomsten skabt for sig selv. Prikken over i'et i CSR rapporteringen er at rapporteringen vil skabe endnu større succes, hvis de kvalitative egenskaber forståelighed og sammenlignelighed ligeledes opfyldes.

Med udgangspunkt i ovenstående opbygning gives forslag til hvordan CSR rapporteringen kan gribes an for at opnå et retvisende billede i forhold til de definerede regnskabsbrugere og målsætning med rapporteringen. Rapporteringens omfang vil afhænge af, hvilket motiv virksomheden har for at udarbejde rapporteringen, og dermed hvilken regnskabsbrugere de vurderer som de væsentlige. Litteraturen opstiller som tidligere nævnt to perspektiver. Enten må væsentlige investorer ses som den primære målgruppe, eller også ligger der et motiv til grund om at være en bæredygtig virksomhed, og målgruppen bliver mere heterogen. I situationen hvor investorerne vælges som de primære regnskabsbrugere, kan virksomheden have to indgangsvinkler til rapporteringen. De kan være af den overbevisning at investorerne ikke ligger vægt på CSR rapportering i deres beslutningsproces, og de kan være af den overbevisning, at CSR information har betydning for de finansielle overvejelser.

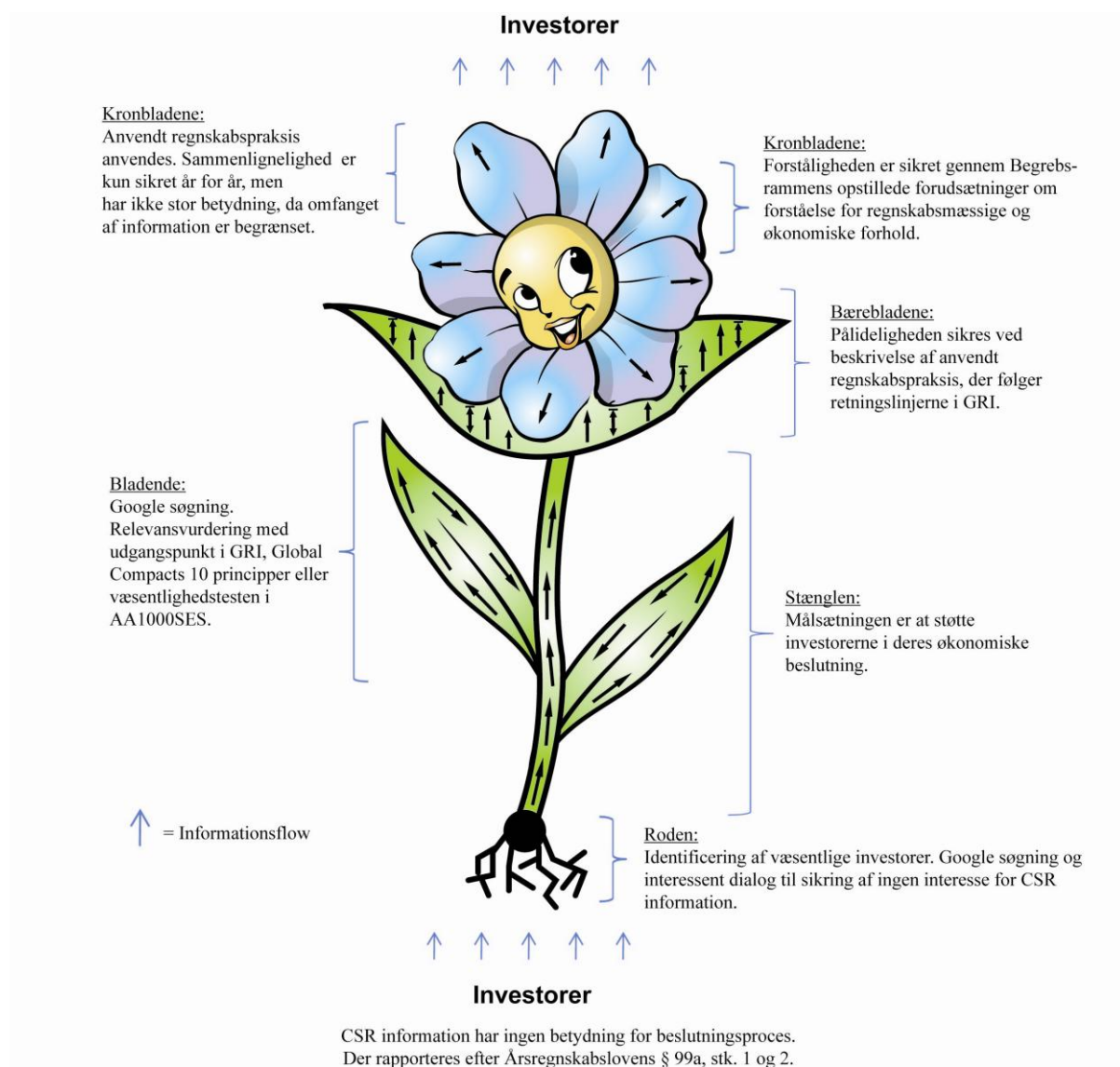
Forslag til hvordan CSR rapporteringen kan gribes an opstilles ud fra følgende 3 scenarier:

- Motiv for rapporteringen er at tilfredsstille investorerne. CSR information vurderes til ikke at have betydning for investorernes beslutningsproces.
- Motiv for rapporteringen er at tilfredsstille investorerne. CSR information vurderes til at have betydning for investorernes beslutningsproces.
- Motiv for rapporteringen er et ønske om at være en bæredygtig virksomhed

Formålet med løsningsmodellerne er at opstille modeller for, hvordan det bedst mulige rapporteringsresultat opnås i relation til at opnå et retvisende billede, og ikke hvordan det praktisk er mest hensigtsmæssigt af gøre.

4.2 Forslag 1 – Tilfredsstillelse af investorer der ikke lægger vægt på CSR information

Er virksomhedens motiv for rapportering at tilfredsstille de primære investorer, og ledelsen er af den overbevisning, at CSR information ikke har betydning for investorernes beslutningsproces, anbefales det at udarbejde en rapportering efter § 99a, stk. 1 og 2. Rapporteringens målsætning bliver den samme som ledelsesberetningens, at understøtte regnskabsbrugerne i deres økonomiske beslutninger.

Det væsentlige og vigtigste i rapporteringen, for at sikre et retvisende billede, er først og fremmest at identificere de væsentlige investorer, for dernæst at sikre, at disse investorer, ikke i deres

beslutningsproces, har behov for CSR rapportering. Dette skal sikres gennem interessentdialog med de væsentlige investorer. Dette er en overkommelig proces, idet de væsentlige investorer er lette at identificere. Processen bør starte med en google søgning. Den videre dialog kan ske ved skriftligt eller mundtligt henvendelse eller evt. ved indkaldelse til møde, spørgeskema eller fokusinterviews afhængig af den enkelte virksomhed og deres forhold til investorerne. Disse værktøjer er informative redskaber, der kræver få ressourcer. Viser det sig at investorerne har en interesse i CSR information, anbefales det at CSR rapporteringen i stedet følger forslag 2. En indledende proces virksomheder kan foretage er en google søgning.

Fremkommer det at investorerne ikke har interesse i CSR information bliver de efterfølgende processer i CSR rapportering mindre omfangsfuldt. Investorernes informationsbehov er homogent og har klar sammenhæng med målsætningen med ledelsesberetningen om at støtte investorernes økonomiske beslutning.

Umiddelbart virker relevansvurderingen uinteressant, da information kun defineres til at være nyttigt, såfremt informationen er relevant for regnskabsbrugernes beslutning. For at rapporteringen skal være retvisende, må virksomheden dog stadig foretage en relevansvurdering, idet der kan være emner, der kan have betydning for investorernes prognosemæssige og kontrolmæssige beslutning, men som investorerne ikke har indsigt i eller kendskab til.

Da investorerne har et homogent informationsbehov, er denne proces forholdsvis overkommelig. Som forslag kan nævnes:

- Ledelsen kan foretage overvejelser med udgangspunkt i Global Compacts 10 principper i forhold til betydning for virksomhedens finansielle situation på kort og på lang sigt.
- Virksomheden kan tage udgangspunkt i væsentlighedstesten i AA1000SES.
- Ledelsen kan med udgangspunkt i GRI's indikatorer overveje, om der er resultatindikatorer der på kort eller lang sigt, kan få betydning for investorernes økonomiske beslutning.

For danske børsnoterede virksomheder vil det være højest usædvanligt, at der i relevanskriteriet ikke fremkommer information, der har betydning for investorernes beslutningsproces. Det vurderes ud fra, at man som dansk virksomhed er underlagt den danske grundlov, og dermed underlagt nogle minimumskrav som skal overholde. Her tænkes på menneskerettighedskonventionen. Endvidere er

der for danske virksomheder højere forventninger til emner som menneskerettigheder, ansættelsesforhold, ligestilling, miljøhensyn mv.

Det sidste afgørende element i rapportering er sikring af pålideligheden af informationen. Såfremt virksomheden har fundet information i relevansprocessen, som skal medtages i rapporteringen, skal det ud fra omfanget af denne information overvejes om virksomheden i stedet bør følge forslag 2.

Viser det sig at informationen fremkommet i relevansvurderingen er begrænset, kan virksomheden løse pålidelighedskriteriet ved at opstille regnskabspraksis for de angivne informationer, der følger GRI's retningslinjer for den givne information. Det er vigtigt, at der i anvendt regnskabspraksis henvises til at retningslinjerne i GRI er fulgt. Dette øger pålideligheden og sammenligneligheden. De angivne informationer er ikke nødvendigvis kvantitative, og omfanget af regnskabspraksis for ikke finansielle informationer kan derfor vise sig at være begrænset.

En ensrettet forståelse for rapporteringen er sikret gennem Begrebsrammens definition, som har klar sammenhæng med ledelsesberetningens målsætning.

Den sidste kvalitative egenskab til sikring af det retvisende billede er sammenlignelighed. Det er grundet manglen i lovkravet kun sammenligneligheden år for år der opnås, hvilket sker gennem beskrivelse af anvendt regnskabspraksis og Begrebsrammens krav til sammenlignelighed. Rapportering efter GRI's retningslinjer kan delvis afhjælpe sammenligningen med andre virksomheder. Betydningen af sammenligneligheden med andre virksomheder, og dermed betydningen for det retvisende billede, må vurderes begrænset på baggrund af informationens begrænsede omfang.

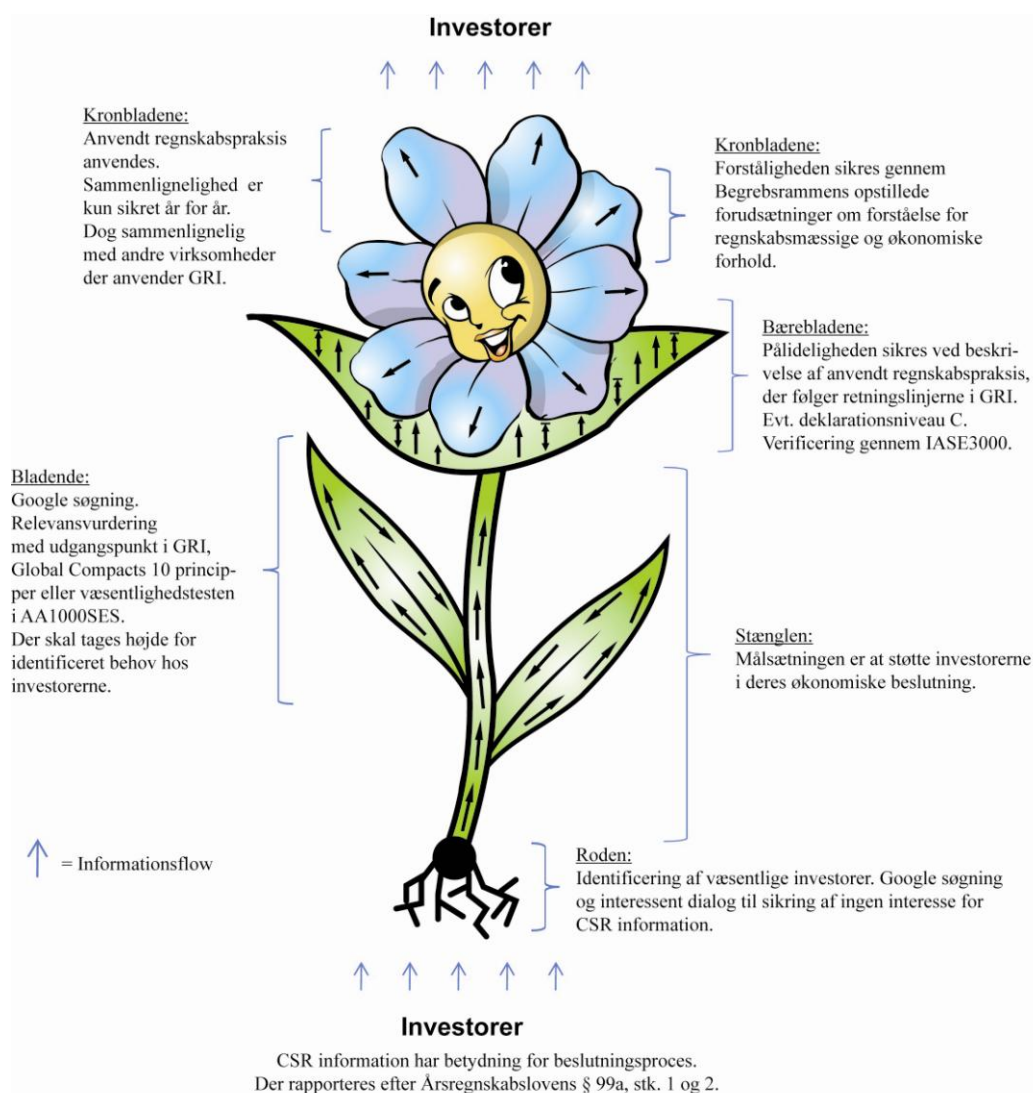
Placering

Med investorerne som regnskabsbruger anbefales det, at placere rapporteringen som en del af ledelsesberetningen. Den begrænsede interesse for CSR information vil højst sandsynligt resultere i, at der vil være en mindre formulering af virksomhedens samfundsansvar af kvalitative karakter.

Rapporteringen vil kunne vurderes retvisende, da rapporteringen dækker investorernes informationsbehov.

4.3 Forslag 2 – Tilfredsstillelse af investorer der lægger vægt på CSR information

Er virksomhedens motiv for rapportering at tilfredsstille virksomhedens primære investorer, og ledelsen er af den overbevisning at CSR information er af betydning for investorernes beslutningsproces, anbefales det, at udarbejde en redegørelse efter Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 og 2. Rapporteringens målsætning bliver den samme som ledelsesberetningen, at understøtte regnskabsbrugerne i deres økonomiske beslutninger.

Virksomheden skal efter at have identificeret de primære interessenter indlede en dialog, hvoraf der sker en klarlægning af omfang og retning for investorernes behov for CSR informationsbehov. De kan ske på samme måde som i forslag 1.

Relevansvurderingen har samme afsæt som forslag 1. Da investorerne i dette scenarie har interesse for CSR information, skal der i relevansvurderingen tages højde for de i interessentdialogens fremkomne emner.

Der skal opstilles rammer, der sikrer pålideligheden af de relevante data. Det anbefales, at virksomheden i anvendt regnskabspraksis for rapporteringen følger retningslinjerne i GRI, og gør regnskabslæserne opmærksom herpå. Der behøver ikke at ske tilslutning til GRI, men det må vurderes, om omfanget af investorernes informationsbehov gør, at en tilslutning og opnåelse af deklarationsniveau C vil være fordelagtigt for dermed at skabe yderligere grundlag for opnåelse af de kvalitative egenskaber relevans, pålidelighed og sammenlignelighed.

Det anbefales endvidere, at virksomheden opnår verificering fra ekstern part gennem IASE3000. IASE3000 vurderes som den mest hensigtsmæssige, da rapporteringen er rettet mod investorer.

Den kvalitative egenskab forståelighed er opnået, da rapporteringen er en del af ledelsesberetningen. Der forudsættes således kendskab til regnskabsmæssig og økonomiske forhold.

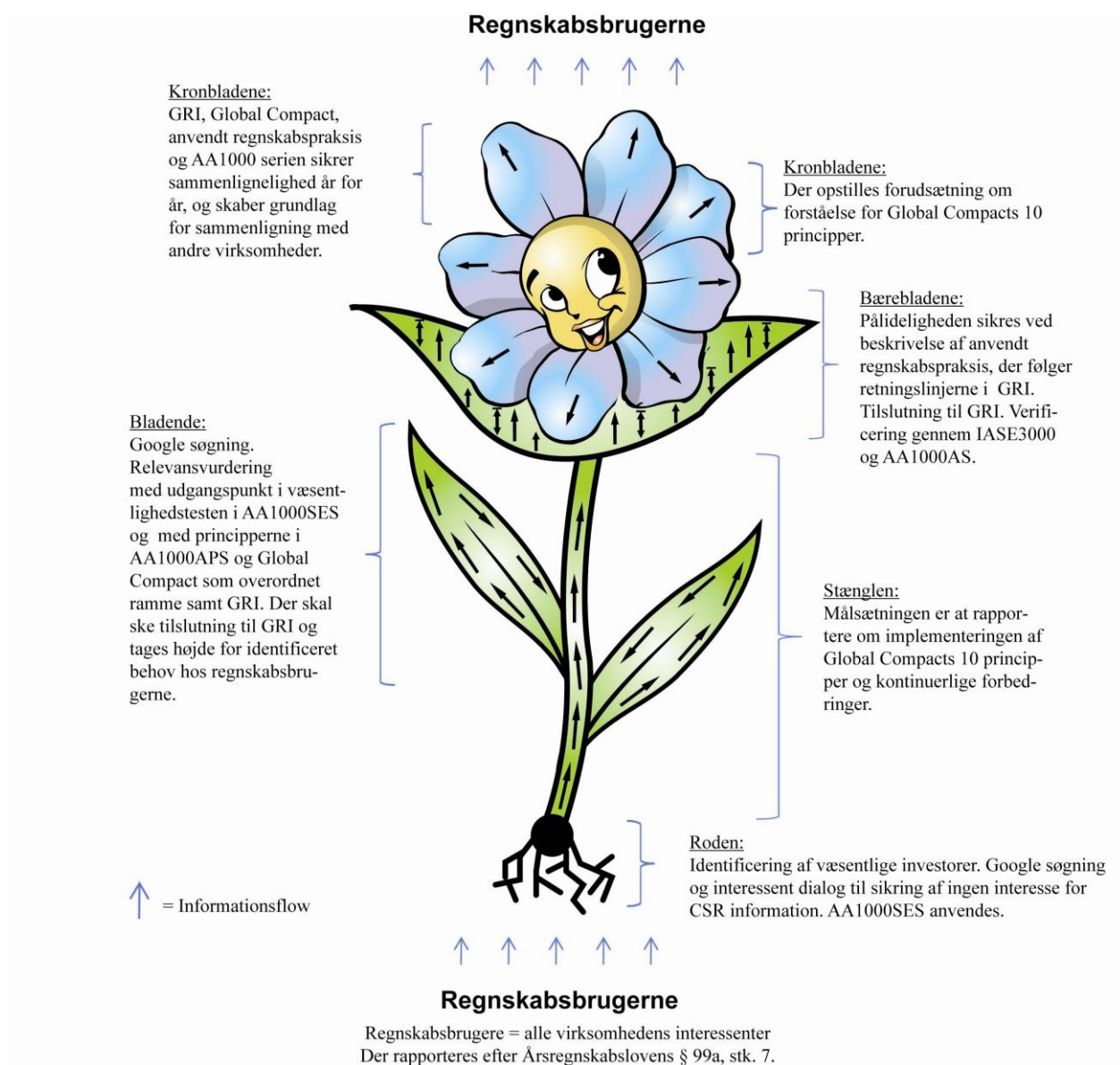
Det er grundet mangler i lovkravet kun sammenligneligheden år for år der opnås, hvilket sker gennem beskrivelse af anvendt regnskabspraksis og Begrebsrammens krav til sammenlignelighed. Sammenlignelighed med andre virksomheder opfyldes til dels gennem anvendelse af GRI's retningslinjer, men er afhængig af at andre virksomheder tillige støtter sig op af dette initiativ. Foretages tilslutning til GRI og opnås deklarationsniveau C, øges grundlaget for sammenligneligheden.

Placering

Det anbefales at rapporteringen placeres i ledelsesberetningen, idet investorerne er de primære regnskabsbrugere.

4.4 Forslag 3 - At være en bæredygtig virksomhed

Er virksomhedens motiv er at være en bæredygtighed virksomhed, anbefales det, at der rapporteres efter § 99a, stk. 7, hvormed der udformes en Fremskridtsrapport. Dette valg er taget, fordi ledelsesberetningens rammer bliver for snævre i forhold til den målsætning virksomheden opstiller med rapporteringen. Ved at vælge at udarbejde en Fremskridtsrapport udnyttes de frie rammer Fremskridtsrapporten er underlagt.

Det anbefales at virksomhedens integrerer AA1000 serien som en del af deres strategiske planlægning. AA1000SES bør danne grundlag for virksomhedens interessentdialog, for at sikre, at der sker en systematisk tilgang til dialogen og identificering af væsentlige interessenter. Dialogen

vil være betydelig mere omfangsfuld, da regnskabsbrugerne er mere heterogene. AA1000SES's systematiske opbygning sikrer at kvaliteten af dialogen opretholdes.

Ved udarbejdelse af Fremskridtsrapporten bliver Global Compacts 10 principper en overordnet indikation på, hvad der skal med i rapporteringen. AA1000APS skal i samspil med væsentlighedstesten i AA1000SES danne baggrund for væsentlighedsvurderingen. Ved tilslutning til AA1000APS forpligter virksomhedens sig til at efterleve standardens 3 principper, og disse principper giver en overordnet indikation af, hvad der er relevant for rapporteringen, mens væsentlighedstesten giver et praktisk værktøj til hvordan vurderingen kan gribes an. Den systematiske opbygning sikre at virksomheden, når hele vejen rundt.

Det anbefales, at virksomheden tilslutter sig GRI. GRI er vigtig i forhold til sikring af pålideligheden og understøtter sammenligneligheden samt relevansvurderingen, da virksomheden får et indblik i hvad der skal med i rapporteringen. Det må vurderes fra virksomhed til virksomhed hvilket deklarationsniveau, der er mest hensigtsmæssigt. Jo højere deklarationsniveau der opnås, jo større sandsynlighed vil der være for, at alle regnskabsbrugerne bliver dækket, men der kan også være virksomheder, hvor dele af GRI ikke er relevant, og det derfor vil gøre rapporteringen mindre retvisende at medtage disse elementer.

Til understøttelse af pålideligheden anbefales det, at rapporteringen bliver underlagt verificering af ekstern part, der følger retningslinjer i både IASE3000 og AA1000AS. Verificering gennem IASE3000 giver en verificering som investorerne sætter pris på, mens verificering gennem AA1000AS vil have særlig værdi på de øvrige interessenter.

Som den sidste del til sikring af rapporteringens pålidelighed, bør der ske en udførlig og systematisk beskrivelse af anvendt regnskabspraksis, der følger retningslinjerne i GRI, og som lever op til kravene i Årsregnskabslovens § 53.

Til sikring af en ensrettet forståelse skal virksomheden gøre det klart, hvilke forudsætninger der skal være til stede for at få den rigtige forståelse af rapporteringen. Her må det gøres klart, at der må være en forståelse for Global Compacts 10 principper.

Fremskridtsrapporten skaber en ramme for sammenlignelighed år for år, der giver regnskabsbrugerne et billede af virksomhedens samfundsansvar i forhold til tidligere år. Både GRI, AA1000 serien, samt anvendt regnskabspraksis danner baggrund for sammenlignelighed år for år. Endvidere betyder anvendelse af de internationale standarder at sammenligningsgrundlaget med andre virksomheder øges.

Placering

Ved udformning af en Fremskridtsrapport er der flere muligheder for placering af rapporteringen. Virksomhederne bør overveje hvilken placering, der vil være mest hensigtsmæssig i forhold til deres primære regnskabsbrugere. Virksomheden bør i den forbindelse også overveje, om dele af rapporteringen bør omtales i ledelsesberetningen, såfremt det vurderes, at elementer i rapporteringen har væsentlig betydning for investorerne.

4.6 Konklusion

4.6.1 IASB's Begrebsramme og Årsregnskabsloven

Begrebsrammen er uhensigtsmæssig i relation til at opnå et retvisende billede af CSR information.

IASB's Begrebsramme definerer syv regnskabsbrugere: Investorer, ansatte, långivere, leverandører/kreditorer, kunder, offentlige myndigheder og offentligheden. Investorerne fastsættes til at udgøre fællesmængden, hvis behov forudsættes at dække de øvrige regnskabsbrugeres behov. Begrebsrammens syv definerede regnskabsbrugere dækker regnskabsbrugerne til CSR rapportering, men Begrebsrammens definition af investorerne som fællesmængde er uhensigtsmæssig, idet regnskabsbrugernes behov for CSR information er heterogent.

Begrebsrammen definerer flere kvalitative egenskaber. Relevans og Pålidelighed er de primære kvalitative egenskaber, mens forståelighed og sammenlignelighed udgør de sekundære kvalitative egenskaber. Da Begrebsrammen primært er rettet mod finansiel information, fungerer Begrebsrammens definitioner af elementer til årsregnskabet, samt indregning og målingskriterier ikke hensigtsmæssigt for CSR information, og denne type information udelukkes fra årsregnskabet. Begrebsrammens bestemmelser understøtter ikke CSR information i at opnå de kvalitative egenskaber.

Årsregnskabsloven § 99a, stk. 1 og 2 er uhensigtsmæssig i relation til at opnå et retvisende billede af CSR information.

Årsregnskabslovens stiller krav til CSR rapportering gennem Årsregnskabsloven § 99a. Bestemmelsen stiller krav til redegørelse for samfundsansvar, og omfatter store klasse C virksomheder og klasse D virksomheder. Redegørelsen kan aflægges efter bestemmelserne i Årsregnskabslovens § 99a stk. 1 og 2 eller Årsregnskabsloven § 99a stk. 7.

Vælges Årsregnskabslovens § 99a stk. 1 og 2 er redegørelsen en del af ledelsesberetningen, og er underlagt bestemmelserne herfor. De primære regnskabsbrugere til redegørelsen er investorerne.

Dette er hensigtsmæssigt, da målsætningen med redegørelsen (som en del af ledelsesberetningen) bliver af finansiell karakter.

Begrebsrammen i samspil med Årsregnskabsloven er en forbedring af udgangspunktet (Begrebsrammen). Dette skyldes først og fremmest, at Årsregnskabsloven omfatter beretningsinformation. Lovgivningen er en forbedring i relation til relevansvurdering og sikring af forståelse for rapporteringen. Dette skyldes at vurderingen af, hvad der er relevant, bliver afgrænset af at redegørelsen får status som en del af ledelsesberetningen, og at Begrebsrammes forudsætninger hos regnskabslæser af samme grund bliver hensigtsmæssige. Lovgivningen viser fortsat svaghedstegn i relation til relevansvurdering, men især i relation til de kvalitative egenskaber pålidelighed og sammenlignelighed. Dette skyldes hovedsageligt manglende konkrete krav til indhold, samt indregnings- og målsningskriterier.

Udarbejdelse af en Fremskridtsrapport efter UN Global Compacts bestemmelser er uhensigtsmæssig i relation til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering.

Vælges Årsregnskabslovens § 99a stk. 7 er rapporteringen underlagt UN Global Compacts bestemmelser for Fremskridtsrapporter. UN Global Compact's krav til Fremskridtsrapporten omfatter en erklæring om støtte til Global Compact og dets principper, beskrivelse af virksomhedens tiltag for at implementere de 10 principper og for at støtte initiativet, samt en redegørelse for identificerede mål, definerede resultat indikatorer og måling af resultater.

De primære regnskabsbrugere efter UN Global Compacts bestemmelser for Fremskridtsrapporter er alle virksomhedens interessenter. Det betyder, at alle regnskabsbrugere til CSR information er dækket af definitionen, men at rapporteringen skal være meget omfattende for at være en retvisende redegørelse for alle regnskabsbrugerne. Definitionen vurderes uhensigtsmæssig i relation til at opnå et retvisende billede af CSR rapportering.

Kravene til indholdet af Fremskridtsrapporten er ikke specifikke, og der er ingen krav til indregning og måling. UN Global Compacts bestemmelser understøtter ikke CSR information i at opnå de kvalitative egenskaber.

4.6.2 Tiltag til forbedring af lovgivningen

Der er flere internationale standarder, der har potentiale til at forbedre lovgrundlaget i at opnå et retvisende billede af CSR rapporteringen. I analysen fremhæves GRI, IASE3000 og AA1000 serien. GRI og AA1000 serien understøtter de kvalitative egenskaber relevans, pålidelighed og sammenlignelighed. Erklæringsstandarderne IASE3000 og AA1000AS understøtter pålideligheden.

I perspektiv af Begrebsrammens nytte/omkostningsbetragtning er det ikke realistisk med et lovkrav, der stiller krav om tilslutning til GRI og AA1000 serien, samt verificering gennem AA1000AS eller IASE3000. Regnskabsbrugernes informationsbehov er forskellige de enkelte virksomheder imellem. For nogle virksomheder vil en omfattende CSR rapportering være passende, mens det for andre virksomheder kan være uden betydning. De anbefales, at der sker en lovregulering, der stiller krav til at de oplysninger virksomheder vælger at medtage i deres lovpligtige CSR rapportering, udarbejdes efter GRI's retningslinjer.

4.6.3 Løsningsmodel til opbygning af retvisende CSR rapportering

Der er i afhandlingen opstillet 3 løsningsmodeller til opbygning af retvisende CSR rapportering. Løsningsmodellerne opstilles ud fra 3 scenarier, der er opstillet ud fra hvilke motiv virksomheder kan have for at udarbejde en CSR rapportering.

Scenarie 1 – Motiv for rapporteringen er at tilfredsstille investorerne. Investorerne har ikke behov for CSR information i deres beslutningsproces.

Det anbefales, at der rapporteres efter Årsregnskabslovens § 99 a, stk. 1 og 2. Det vigtigste er identificering af væsentlige investorer, samt sikre at disse ikke har behov for CSR information. Placeringen af redegørelsen skal ske i ledelsesberetningen.

Scenarie 2 – Motiv for rapporteringen er at tilfredsstille investorerne. Investorerne har behov CSR information i deres beslutningsproces.

Det anbefales, at der rapporteres efter Årsregnskabslovens § 99a, stk. 1 og 2. Samme metoder som i scenarie 1 anvendes. Endvidere bør det overvejes om en tilslutning til GRI med anvendelsesniveau

C er hensigtsmæssigt, og det anbefales, at der sker verificering efter IASE3000. Placering af redegørelse skal ske i ledelsesberetning.

Scenarie 3 – Motiv for rapporteringen er et ønske om at være en bæredygtig virksomhed.

Det anbefales, at der rapporteres efter Årsregnskabslovens § 99a, stk. 7. Fremskridtsrapportens friere rammer giver flere muligheder for virksomheden, og passer bedst med virksomhedens motiv for rapporteringen. For at sikre de kvalitative egenskaber, anbefales det, at der sker tilslutning til AA1000 serien og GRI. Initiativerne understøtter de kvalitative egenskaber relevans, pålidelighed og sammenlignelighed. Endvidere anbefales det, at der sker verificering efter IASE3000 og AA1000AS, for at imødekomme flest mulige regnskabsbrugeres behov. Placeringen af rapporteringen er afhængig af den enkelte virksomheds situation.

Perspektivering

Perspektivering – Litteraturen

Årsregnskabslovens § 99a er forholdsvis ny og der er ikke i litteraturen lignende undersøgelser, der tester lovgrundlaget som tilfældet med nærværende afhandling. I Erhvervs og Selskabsstyrelsens vejledning om redegørelse for samfundsansvar er der lavet anbefalinger til udformningen af redegørelsen. I vejledningen anbefales det at interessentdialog benyttes til indsamling af information, og der henvises til AA1000 serien. Til opfyldelse af de kvalitative egenskaber har vejledningen fundet inspiration fra GRI.¹¹⁵ De i vejledningen valgte standarder er ikke sat specifikt i forhold til opfyldelse af det retvisende billede, men det er de samme standarder der fremhæves i vejledningen. De største forskelle mellem vejledningen og afhandlingen består af at nærværende afhandling medtager AA1000 serien som værktøj til opfyldelse af de kvalitative egenskaber samt ligger virksomhedens motiv for rapportering til grund for processen.

Perspektivering – Fremtiden

I takt med den øgede fokus på samfundsansvar i erhvervslivet og interessenternes efterspørgsel på CSR information i deres beslutningsproces, må det vurderes at behovet for en strammere lovgivning inden for området med tiden øges. Nærværende afhandling fremkommer med forslag om et lovkrav, hvormed det kræves at alt den CSR information der berettes i den lovpligtige CSR rapporteringen, skal følge retningslinjer for denne type information i GRI. Et sådan lovkrav vil være realistisk her og nu. Set i et længere tidsperspektiv på 10-15 år vil behovet for konkret lovkrav være øget yderligere, såfremt udviklingen følges, og et lovforslag der omfattet en GRI-LIGHT model vil være realistisk. Med en GRI-LIGHT model menes at der laves et lovkrav, der specifikt stiller krav om konkret indhold til CSR rapporteringen. Kravene vil bestå af de elementer i GRI's krav til anvendelsesniveau C som vurderes at kunne generaliseres for alle virksomheder og stadig i en nytte-omkostningsbetragtning findes hensigtsmæssig. Dette er muligt for de oplysninger GRI kræver vedr. profil og ledelsestilgang. I relation til resultatindikatorer vil der ikke kunne stilles krav til indikatorer der med sikkerhed vil være hensigtsmæssige for alle virksomheder. Det vil derfor

¹¹⁵ E&S redegørelse for samfundsansvar – afsnit 2.1.2

være nødvendigt med alternativer specifikt hertil. Herved tænkes på krav om redegørelse for fravalg af de enkelte indikatorer der er fastsat i lovkravet, som ikke medtages i rapporteringen.

Litteraturliste

Love, standarder og bekendtgørelser

- Årsregnskabsloven – Lovbekendtgørelse nr. 395 af 25.5. 2009.
- IASB, Framework for Preparation and Presentation of Financial Statements, July 1989.
- Erhvervs & Selskabsstyrelsens bekendtgørelse 761 af 20.07.2009 ”Bekendtgørelse om offentliggørelse af redegørelse for virksomhedsledelse og redegørelse for samfundsansvar på virksomhedens hjemmeside mv.”
- IASE3000/RS3000 – Andre erklæringer med sikkerhed end revision eller review af historiske finansielle oplysninger, FSRs revisionstekniske udvalg september 2007.
- Policy for the “Communication on Progress” (COP), www.unglobalcompact.org, 3 April 2009.
http://www.unglobalcompact.org/COP/notable_cops.html
- AA1000APS: Accountability Principles Standard 2008 AA1000.
<http://www.accountability.org/uploadedFiles/publications/AA1000APS%202008.pdf>.
- AA1000AS: Assurance Standard AA1000, 2008.
<http://www.accountability.org/uploadedFiles/publications/AA1000AS%202008.pdf>
- AA1000SES: Stakeholder Engagement Standard AA1000, 2005.
<http://www.accountability.org/uploadedFiles/publications/SES%20Exposure%20Draft%20-%20FullPDF.pdf>
- RG – Retningslinjer for bæredygtighedsrapportering, 2006.
http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/32EF129A-3174-4683-AEAF-A583B53741C3/2960/G3_Guidelines_dk.pdf
- AL – GRI Anvendelsesniveauer, 2006.
http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/32EF129A-3174-4683-AEAF-A583B53741C3/2871/G3_AL_dk.pdf
- Selskabsloven – Lovbekendtgørelse nr. 470 af 12.06.2009

Bøger

- Jan Fedders og Henrik Steffensen: *”Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder – fra dansk praksis til IFRS”*. 3. udgave, 1 oplag. Forlaget Thomsen A/S, København 2008.
- Jens O. Elling: *”Finansiell rapportering – teori og regulering”*. 1 udgave, 2 oplag. Gjellerup 2009.
- Jens O. Elling: *”Årsrapporten – teori og regulering”*. 1. Udgave, 5 oplag. Gjellerup 2007.
- Jeffrey Unerman, Jan Bebbington and Brendan O’Dwyer: *”sustainability accounting and accountability”*. Routledge 2007.

- Jens Frederiksen, Christian Honoré og Flemming Tost: *"Rapportering om bæredygtighed – Retningslinjer for rapportering om økonomiske, miljømæssige og sociale forhold"*. 1. udgave, 1 oplag, Børsen 2003.
- Poul Bitsch Olsen og Kaare Pedersen: *"Problemorienteret projektarbejde – en værktøjsbog"*. 2. udgave, Roskilde Universitetsforlag, 1997.

Publikationer og udkast

- Exposure Draft - Management Commentary, June 2009.
<http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/53DC9B3B-34A5-400F-B4B5-4F2FF24F231E/0/EDManagementCommentary.pdf>
- E&S – redegørelse for samfundsansvar: Redegørelse for samfundsansvar – praktisk vejledning og inspiration, maj 2009.
<http://www.samfundsansvar.dk/sw50449.asp>
- Forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven. (Redegørelse for samfundsansvar i større virksomheder). Fremsat d. 8. oktober 2008 af økonomi og erhvervsministeren (Lene Espersen)
- Global Compact's Next Phase, 6 September 2005.
http://www.unglobalcompact.org/NewsAndEvents/news_archives/2005_05_04b.html
- Global Compact Governance, 19 February 2008.
http://www.unglobalcompact.org/AbouttheGC/stages_of_development.html
- Global Compact COP vejledning: The Practical Guide to United Nations Global Compact Communication on Progress (COP), 2008.
http://www.unglobalcompact.org/docs/communication_on_progress/Tools_and_Publications/Practical_Guide_2008.pdf
- Global Compact Note on Integrity Measures, June 2005.
http://www.unglobalcompact.org/NewsAndEvents/news_archives/2005_05_04b.html
- Ændring af årsregnskabsloven, Juli 2008 Ernst & Young
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/aaendring_af_aarsregnskabsloven_0608/\\$FILE/Aendring_af_aarsregnskabsloven_0608.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/aaendring_af_aarsregnskabsloven_0608/$FILE/Aendring_af_aarsregnskabsloven_0608.pdf)

Internet sider

- <http://www.unglobalcompact.org>
- <http://www.ungc-uk.net>
- <http://www.accountability.org>
- <http://www.iasb.org>
- <http://www.globalreporting.org>
- <http://www.samfundsansvar.dk>
- <http://www.leksikon.org>

- <http://www.regionaludvikling.regionsjaelland.dk>
- <http://annualreport2009.novonordisk.com/>
- <http://www.ey.com>
- <http://accountabilityaa1000wiki.net/>
- <http://www.deloitte.com/>

Årsrapporter

- Novo Nordisk A/S 2009
<http://annualreport2009.novonordisk.com/downloads/download-annual-report-2009-pdf.aspx>

Bilag 1: IASB's Begrebsrammes syv definerede regnskabsbrugere:

Investorer: Indskydere af risikovillig kapital og disses rådgivere interesserer sig såvel for den med deres investeringer forbundne risiko, som med afkastet heraf. De har behov for information til hjælp ved beslutninger om, hvorvidt de skal købe, beholde eller sælge kapitalandele. Aktionærer er ligeledes interesserede i information, der hjælper dem til at kunne vurdere virksomhedens evne til at udbetale udbytte.

Ansatte: Ansatte og deres repræsentanter er interesserede i information om deres arbejdsgivers stabilitet og lønsomhed. De er ligeledes interesseret i information, der gør det muligt for dem at vurdere virksomhedens evne til at tilvejebringe lønninger, pensionsydelse og beskæftigelsesmuligheder.

Långivere: Långivere er interesseret i information, der gør det muligt for dem at vurdere, om deres udlån og de hermed forbundne renter vil blive betalt til tiden.

Leverandører og andre kreditorer: Leverandører og andre kreditorer er interesserede i information, der gør det muligt for dem at vurdere, om skyldige beløb vil blive betalt til tiden. Varekreditorens interesse for virksomheden vil sædvanligvis være underlagt en kortere tidshorisont end långivernes, medmindre de er afhængige af virksomhedens videreførelse som en vigtig kunde.

Kunder: Kunder har interesse i information om virksomhedens videreførelse, især i tilfælde, hvor de har et længerevarende engagement med eller er afhængig af virksomheden.

Offentlige myndigheder: Offentlige myndigheder er interesseret i ressourceallokering og, som følge deraf, i virksomhedens aktiviteter. De har ligeledes behov for information, for at kunne lovgive om virksomhedernes aktiviteter, fastsætte skattepolitikker og som grundlæg for opgørelse af nationalindkomst og lignende statistikker.

Offentligheden: Virksomheden øver indflydelse på samfundet på forskellige måder. Eksempelvis kan virksomheder yde væsentlige bidrag til den lokale økonomi på mange måder, blandt andet ved det antal mennesker, de beskæftiger og ved den støtte, de giver lokale leverandører. Årsregnskabet kan være til hjælp for offentligheden ved, at give information om udviklingstendenserne og de seneste udviklinger i virksomhedens velstand og omfanget af dens aktiviteter.¹¹⁶

¹¹⁶ ”IASB’s Begrebsramme af 1989” (pkt. 9)

Bilag 2: Erhvervs og Selskabsstyrelsens beskrivelse af interessenter til CSR information

Nedenfor er beskrevet en række typiske interessenter og deres behov i forbindelse med virksomhedens redegørelse for samfundsansvar.

- *Investorer og finansielle institutioner:* Ikke-finansielle performance-indikatorer tages i stigende grad med i betragtningen, når finansielle institutioner evaluerer virksomheder. Virksomheders bæredygtighed og ansvarlighed er blevet et stadig vigtigere kriterium, når investorer udvælger, hvilke virksomheder de ønsker at investere i. De er primært interesserede i virksomhedens overordnede strategi, virksomhedens risiko og omdømme styring, og hvordan virksomheden klarer sig i forhold til internationale konventioner, principper og standarder. Informationerne skal præsenteres på en sådan måde, at de finansielle investorer kan foretage sammenligninger mellem forskellige virksomheder – eksempelvis redegjort for ved brug af GRI's retningslinier.
- *Forretningspartnere:* Forretningspartnere inkluderer leverandører, kunder, joint venturepartnere osv. Disse interessenter benytter typisk CSR som en del af deres due diligence og er typisk interesserede i at vide, hvordan virksomheden forholder sig til områder såsom menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og god ledelse. Informationerne bør omfatte virksomheden selv, men også hvordan virksomheden håndterer principperne i forhold til andre aktører i de dele af værdikæden, som virksomheden har mulighed for at påvirke, fx kunder og leverandører.
- *Forbrugere:* Forbrugere er typisk interesserede i virksomhedens effekt på både den sociale, miljømæssige og finansielle bundlinje. Historisk har forbrugere haft en særlig interesse i information omkring produktsikkerhed, herunder effekten på sundhed, produktkvalitet, produktansvar og produktgaranti, produktudvikling samt beskrivelse af hvilke forhold produkterne er produceret under, herunder arbejdsforhold.
- *Medarbejdere:* Virksomhedens samfundsansvarlige initiativer er noget, som medarbejderne kan være stolte af, og som virksomheden derfor med fordel kan informere om. Herudover har nuværende og fremtidige medarbejdere historisk set en interesse i en virksomheds lønforhold, virksomhedens

strategi, jobmuligheder, arbejdsforhold, sundhed og sikkerhed, risikohåndtering samt personaleudviklingsmuligheder.

- *Lokalsamfundet:* Lokalsamfundets opbakning og støtte til virksomheden er vigtig, hvorfor virksomheden kan vinde meget ved at fremstå som samfundsansvarlig. Historisk set har lokalsamfundet vist særlig interesse i virksomhedens økonomiske udvikling, virksomhedens skattemæssige bidrag samt i hvilket omfang virksomheden skaber beskæftigelse i lokalområdet. Men interessen dækker ofte også håndtering af lokale sundheds- og sikkerhedsmæssige risici, miljøeffekter, samt virksomhedens håndtering af eventuelle klager over dens aktiviteter i lokalområdet.
- *NGO'er:* NGO'er (eller civilsamfundsorganisationer) anvender typisk redegørelse for samfundsansvar som basis for dialog med en virksomhed. De er ofte interesserede i en række forskellige områder, herunder menneskerettigheder, og arbejdstagerrettigheder, miljø, klima, anti-korruption, og økonomisk udvikling. De ønsker i særdeleshed information om virksomheders politikker og konkrete tiltag inden for de enkelte områder. Endvidere er NGO'er typisk interesserede i information, der kan sammenlignes med andre virksomheder.
- *Regeringer og statslige institutioner:* Statslige institutioner er interesserede i viden om, hvordan virksomheden overordnet set påtager sig ansvar i forhold til dens omgivende samfund, herunder hvilke konkrete initiativer virksomheden har taget. De bruger denne information til at formulere sociale og økonomiske politikker samt identificere huller i lovgivningen og lovgivningens håndhævelse.
- *Pressen:* Pressen vil bade vare interesseret i den gode historie, men også i at identificere uoverensstemmelser mellem, hvad virksomheden siger, og hvad den gør. For at undgå konflikter bør virksomheden så vidt muligt sørge for at redegørelser afspejler de mulige dilemmaer, der findes i virksomhedens arbejde med samfundsansvar. Jo mere virksomheden er åben og ærlig omkring dens arbejde, jo svarere er det for pressen at pege fingre.¹¹⁷

¹¹⁷ ”Redegørelse for samfundsansvar – praktisk vejledning og inspiration”. Side 32.

Bilag 3: Global Compacts 10 principper

Menneskerettigheder

- Virksomheden bør støtte og respektere beskyttelsen af internationalt proklamerede menneskerettigheder indenfor virksomhedens indflydelsesområde.
- Virksomheden skal sikre, at den ikke medvirker til krænkelse af menneskerettighederne.

Arbejdstagerrettigheder

- Virksomheden bør opretholde frihed til organisering og anerkende arbejdstagers ret til kollektive forhandlinger.
- Virksomheden bør støtte afskaffelsen af alle former for tvangsarbejde.
- Virksomheden bør støtte en effektiv afskaffelse af børnearbejde.
- Virksomheden bør støtte afviklingen af diskrimination i arbejds- og ansættelsesforhold.

Miljø

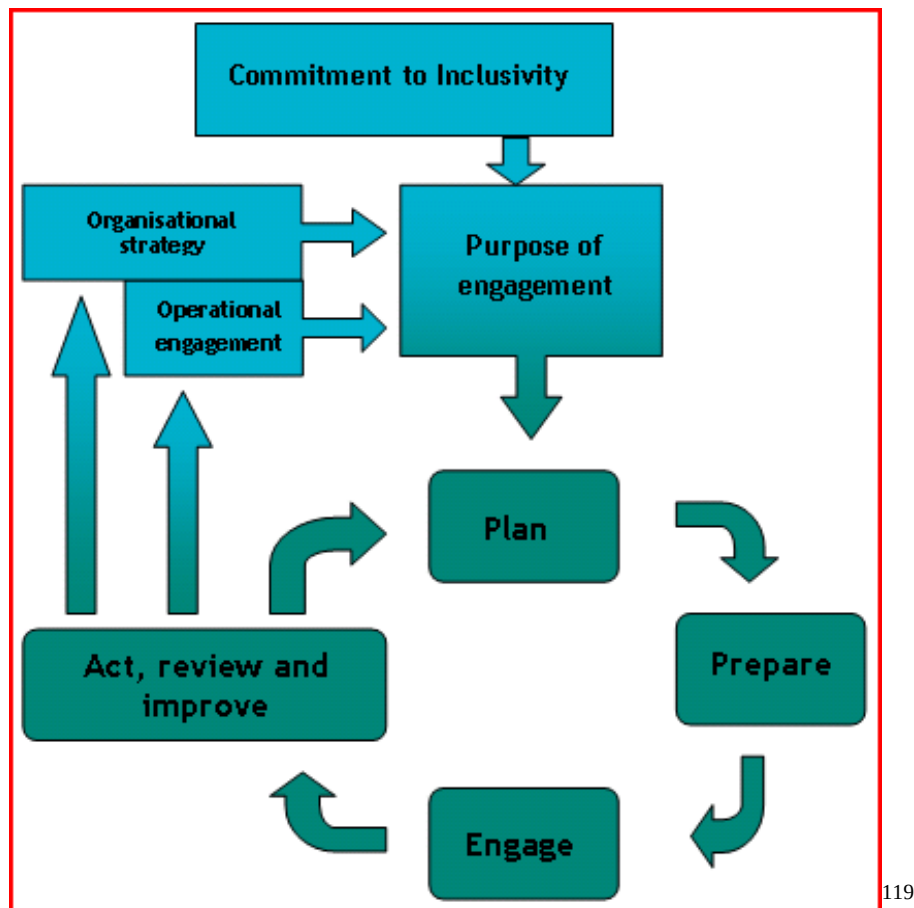
- Virksomheden bør støtte en forsigtighedstilgang til miljømæssige udfordringer.
- Virksomheden bør tage initiativ til at fremme større miljømæssig ansvarlighed.
- Virksomheden bør opfordre til udvikling og spredning af miljøvenlige teknologier.

Anti-korruption

- Virksomheden bør modarbejde alle former for korruption, inklusiv økonomisk udnyttelse og bestikkelse¹¹⁸.

¹¹⁸ <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html>

Bilag 4: AA1000SES – illustration af cyklus ved interessentdialog

¹¹⁹ Kilde: <http://accountabilityaa1000wiki.net/wiki/thestandard/Special:Titles/> (Pkt. 3.1)

Bilag 5: AA1000SES metoder til interessentdialog

Aim	Goal	Communication	Nature of relationship	Engagement method
Remain Passive	No goal. No engagement.	No active communication	No relationship	Stakeholder concern expressed through protest, letters, media, websites etc., or pressure on regulatory bodies and other advocacy efforts.
Monitor	Monitor stakeholders' views.	One-way: stakeholder to company.	No relationship	Media and internet tracking. Second-hand reports from other stakeholders possibly via targeted interviews.
Inform	Inform or educate stakeholders.	One-way: company to stakeholder, there is no invitation to reply.	Short or long term relationship with stakeholders. "We will keep you informed."	Bulletins and letters. Brochures, reports and websites. Speeches, conference and public presentations. Open houses and facility tours. Road shows and public displays. Press releases, press conferences, media advertising, lobbying.
Transact	Work together in a contractual relationship where one partner directs the objectives and provides funding.	Limited two-way: setting and monitoring performance according to terms of contract.	Relationship terms set by contractual agreement. "We will do what we said we would" or "we will provide the resources to enable you to do what we agree".	'Public Private partnerships' and Private Finance Initiatives, Grant-making, cause related marketing.
Consult	Gain information and feedback from stakeholders to inform decisions made internally.	Limited two-way: company asks questions and the stakeholders answer.	Short- or long-term involvement. "We will keep you informed, listen to your concerns, consider your insights, and provide feedback on our decision."	Surveys, Focus Groups, Workplace assessments. One-to-one meetings. Public meetings and workshops. Standing stakeholder advisory forums. On-line feedback and discussion.
Involve	Work directly with stakeholders to ensure that their concerns are fully understood and considered in decision making.	Two-way, or multi-way between company and stakeholders. Learning takes place on both sides. Stakeholders and company take action individually.	May be one-off or longer-term engagement. "We will work with you to ensure that your concerns are understood, to develop alternative proposals and to provide feedback about how stakeholders views influenced the decision making process".	Multi-stakeholder forums. Advisory panels. Consensus building processes. Participatory decision making processes.
Collaborate	Partner with or convene a network of stakeholders to develop mutually agreed solutions and joint plan of action.	Two-way, or multi-way between companies and stakeholders. Learning, negotiation, and decision making on both sides. Stakeholders work together to take action.	Long-term. "We will look to you for direct advice and participation in finding and implementing solutions to shared challenges."	Joint projects, voluntary two-party or multi-stakeholder Initiatives, Partnerships.
Empower	Delegate decision-making on a particular issue to stakeholders.	New organisational forms of accountability: stakeholders have formal role in governance of an organisation or decisions are delegated out to stakeholders.	Long-term. "We will implement what you decide."	Integration of Stakeholders into Governance Structure. (eg. as members, shareholders or on particular committees etc.)

120

¹²⁰ <http://accountabilityaa1000wiki.net/wiki/thestandard/Special:Titles/> (pkt. 4.3)